

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXVIII • БРОЈ 450.

БУДВА, 31. МАЈА 2000. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 7 ДИНАРА (0,30 дм)

РИЈЕЧИ, РИЈЕЧИ

Када су шишили Шекспира: „Шта чишаше, шлемићу?”, одговорио је: „Чишаши, ријечи, ријечи...”

Увијек је задовољство, вјерујући у ријечи, када у нама остану лијеји кристали осјећања у којима сањари налазе оно о чему сањају, а пратмашчици чињенице које изледају ближе реалности.

Ријечи су, у сваком случају, тинјезда из којих излијећу шишице великих сањарења, искуства која се стварају и синтетишу у онеме што живимо. У ријечима су коријени свеа што је у људском сањарењу. Ако их прахваштимо као експлицитна осјећања, као склониште искуства йуно боја и облика живошта које увијек наново искрсава, што нас наводи на закључак да су ријечи облик јамћења.

Ријечи посједују јошшоност, савршенство. Дошло је вријеме, међутим, када поједине ријечи, као и све остало, постају оштицане. Постају фразе. А ништа, као ријеч, не подноси оштицане слике. Праве ријечи су сувише једнословне да би се могле комилковати, сувише снажне да би се могле ифјлгадиши.

Данашњи нараштаји хваре језик новокомбинованим ријечима, срећовима ријечи, вљада у најери да појмаде „сшарујије“ језика. Као да неким ријечима не могу да искажу све оно што имају да кажу, па у тај свој новокомбиновани фолклор уносе најнеочекиваније, појрешне и накарадне, склопове. У посљедње вријеме „заживјела“ је, рецимо, рођобајна синтакса „јавно и трансјарентно“ - дујла, исувише мушна слика која се зове Јлеоназам. Рекли смо, чули смо, разумјели смо: јавно значи - трансјарентно, а трансјарентно значи - јавно! И језик је постао жртва баналности.

А ријеч зна на јединствен начин да нас зајреташи: да буде ј права, велика. Да буде исхинита и да смијева отроман сан о љубави која је њена заштита. Да буде Она. И да се зове Она. Дујокоса. Дујовратна. Дујонаћа. Дујотриста. Дујосана. Дујоречна. Дујомљенка. Дујовјечна. Да се шишица радује, а не руја, шајни наших ријечи док сједимо на тераси у мајској вече. Да је наше срце, када су у шишицу ријечи, шако ројско, шако јсеће, шако прегдано и појртвовано срце. Да из њега љубав не ће као ластавица и одлешти не поврати, као оне вечери, у високо круско небо.

Сан о миру који прижељкујемо када се појвлачимо у ријечи као да се ћуби у ганашњој све очиледнијој хипертрофији човјековој бића, па и његових ријечи, његовој прочишћеној језици. Треба бити сам за појвлачење у школку ријечи. У инерћним, у ајсурдним временима, за све своје слабости, жалости, нејравде и ћорке исхине живота људи су прахасили шијеху и излаз у ријечима, уљејшавајући их усјоменама и сновима. А ганас је сасвим обрнуто: ријечи су нам постале превише шијесне, исувише неважне.

Ријечи су удубине мирних школки. Ријечи су мека постелја која се вјенчава са сном.

Изведимо наше ријечи на кафу, да буду заједно. Појдимо са њима на излеш, изведимо их на Дробни Пијесак, на Иванова Корића, на Ашос и у Свешчу Гору, свеједно што је ријеч женској роди. Ријечима је поштребна љубав, а љубави су поштребне ријечи.

Бошко БОГЕТИЋ

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА „БУДУЋНОСТ ЦРНЕ ГОРЕ“ НА СВЕТОМ СТЕФАНИ

ЦРНА ГОРА ШАНСА МЕЂУНАРОДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

• Примарни иншерес Црне Горе је демократија и мултиетничко друштво које ће бити иницијисано у развијену међународну заједницу • Нико нема морално право да ог Црне Горе пражжи да се одрекне своје будућности зарад описанка у сумњивој заједници • Сваки долар или евро уложен у Црну Гору има не само економске, него и ћилијардне ефекте • Међународна финансијска подршка не штреба да чека рјешење усаваној шишици

На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја одржана међународна конференција „Будућност Црне Горе“ на којој су учествовали руководиоци и стручњаци најугледнијих европских и светских институција из области спољне политике, финансија и медија из Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Ирске, Италије и Њемачке, као и представници државно-политичког врха Црне Горе и представници невладиних организација. Конференцијом је предсједавао Том Спенсер, бивши предсједник Комитета за спољну политику, трговину и одбрану Европског парламента, а отворио ју је предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић. На Светом Стефану је 25. и 26. маја од

ТУРИЗАМ

• Туристички посленици на Будванској ривијери, са гошћа неизјесностима, очекују овогодишњу шурсашчу сезону, али је неподијељено мишљење да она не може бити лошија од прошлогодишње.

• Припреме морају заврши-ти на најбољи начин, да го-шти или дочекани што боље да би то био вељани шарш за наредну 2001. годину.

Туристички радници очекују ове сезоне раст промета са иностраним тржишта и ако сматрају да су наши главни гости они из Србије. Масовни долазак овога пута ће изостати због низа разлога, међу којима доминирају они економске природе.

Најбројнији инострани туристи према склопљеним аранжманима биће из Русије, Чешке, Словачке, Словеније, Федерације БиХ и Републике Српске. Гости из Србије, према обећањима надлежног министарства туризма Црне Горе, плаћања услуга моћи да врше у динарима и у њемачким маркама.

Министар туризма у Влади Републике Црне Горе Владимира Митровића са оптимизmom говори о овогодишњој туристичкој сезони. Он каже да ће се ове године остварити повећање домаћег туристичког промета за 50 одсто, а иностраниг 100 одсто. Ако се план оствари, имаћемо ове сезоне око 470 хиљада туриста, а то би у односу на прошлу годину било значајно повећање.

Најновији подаци из јануара и фебруара ове године, у односу на исти период лани, биљеже повећање туристичког промета за 109 процената: посјета је била већа за 2500 гостију.

Међутим Митровић каже да охрабрују склопљени аранжmani на иностраном тржишту, као и број каталога и брошура у којима се налази туристичка понуда Црне Горе. Очекује се знатно већи долазак туриста из Русије и Чешке, а постоји велики интерес и за долазак гостију из Словеније. Међутим, наши најбројнији гости биће из Србије за које се омогућиши што једноставнији долазак и могућност плаћања свих услуга и у динарима и у маркама.

Министар Владимир Митровић каже да ће на ново министарства туризма двије републике инсистирати на укидању блокаде робног промета, а биће омогућена и

Бранко Кажанега, директор Туристичке организације Црне Горе, сматра да су прогнозе министарства туризма оптимистичке, поготово када је ријеч о порасту броја домаћих туриста. Релативно је очекивати по његовом мишљењу, да инострани турички промет буде већи за 100 посто, с обзиром на слабу прошлогодишњу посјету од 33 хиљаде гостију.

Золак процјењује, да је реално да посјета износи око 66 хиљада гостију из иностранства, поготово ако се зна да су већ склопљени аранжmani са тржиштем

одређена компензациона плаћања једном броју предузећа из Србије али би гостију било што више. Наводи да се подручја Федерације БиХ и Републике Српске планирају долазак око 30 хиљада туриста, а за све њих, као и за остале моторизоване гости, биће укинута друмарица и знатно смањено осигурање аутомобиља, што ће свакако утицати на повећање туристичког промета.

Русије, Чешке, Словеније, Италије и Федерације БиХ. За разлику од иностраних, по његовој оцјени, прилично је неизјесан долазак домаћих гостију, поготово из Србије, због низа евидентних проблема између Србије и Црне Горе. Ипак, каже Золак, значајно је да је ЈАТ добио могућност међународног саобраћаја, а словеначка авио компанија „Адрија-ервејз“ право летења за Црну Гору. То ће

Иванчевић сматра да неке велике гужве на Црногорском приморју неће бити, али то не значи да не треба учинити све, да ова сезона буде што квалитетнија да би показали гостима да можемо још увијек да будемо озбиљна туристичка дестинација, да смо добри домаћини и да на тај начин покушамо да ујемо у озбиљнију припрему за идућу 2001. туристичку годину.

Директор продаје ХТП „Будванска ривијера“ Никола Кентера сматра да ће ова туристичка сезона бити боља од прошлогодишње, без обзира на постојеће проблеме.

Говоре о томе, по његовој оцјени, склопљени аранжmani овог предузећа са партнерима из Русије, Чешке, Њемачке и једног броја бивших југословенских република.

Кентера каже да су остварени и значајни резултати на домаћем тржишту, поготово када је ријеч о њиховим традиционалним партнеријима из Србије, као што су: „Типо“, „Перла турс“, „Компас“, „Контикс“ и други. Он каже да су цијене аранжмане прилагодили домаћим гостима и да оне неће бити фактор одвраћања већ ће представљати стимултивни фактор.

Бранко Кажанега, власник агенције „Адријатик-експрес“ која се искључиво бави иностраним туристичким тржиштим каже да су због низа околности успјели да уговоре знатно више аранжмана него претходних година. Ријеч је о уговорима са партнерима из Њемачке, Чешке, Словеније, Аустрије, Ирске, Израела, и БиХ.

Кажанега сматра да ће овогодишња туристичка сезона, гледано из угla његове агенције, бити много боља од прошлогодишње. То је, ипак, у поређењу са неким срећним годинама само почетак који ће, ако не буде неких већих проблема, представљати добру основу

омогућити долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“. По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Црну Гору у односу на прошлу годину.

Помоћник министра туризма у пријенорској влади Драган Иванчевић сматра да ће овогодишња сезона бити уједно и знатно већа у односу на претходне године. Јер, каже он, због укупне политичке ситуације у земљи прошле сезоне су нам отказали најважнији партнери: „ТУИ“, „Грубер“, „ЕуроТравел“ и „Некерман“.

По његовом мишљењу ове сезоне су евидентни проблеми око авио превоза са иностраним дестинацијама, или

затражили долазак знатно већег броја туриста у Ц

АКТУЕЛНОСТИ

Коментар

СКИДАЊЕ КОРОВА (II)

Новинар, најчешће, нема илузију саврађују свој текст, да ће њиме утицаши на промјену. Било да постапче, објективно анализа, критикује неку поглављу или појединца, слободно и ари уменшавање, наравно, без зле намјере. Чак ни онда када то чини у форми коментара, који у журналистичким обично има најзначајније место.

Бавећи се нашим туристичким (не)приликама у првом броју „Приморских новина“, у предсезони, дакле када је и вријеме за то, ни ја нисам имао у виду да ћу нешто измијенити на боље. И вјерujem da својим курзивим, који је, чини ми се, објективно указао на неке наше мане које трају, нисам био зна прено оче који задијемали и спиро и шешико излазе из лештарја. Но, најчешћије случајно, у размаку између два броја „Приморских новина“ дошло се нешто што је пријатно обрадовало и почињи са ових редова и вјерјем све наше мештани, ћош, пролазнике... Оно што сам „сликао“ у првом коментару, добило је дијелом нов, тражени и жељени облик. И на вријеме.

Проспир око хоћела дуж Будванске ривијере ослобођен је драче, корова и други хране које доспјеху пријачно у висину и углавном саврађују лошу слику на све који ту бораве или пролaze око. Очишћен је и шерен покрiven бетоном и каменом, канали и шешалишта, искочена је храна шамо и где шреба да буде зелено. Чинили су то углавном радици и ХТП „Будванска ривијера“ и други хоћелско-туристичких пребудзећа. Но ћоса су се ишекако дали и привлачили било да га издузут хоћелима, ресторанима или сличним у ошишљеским објектима. Уклонјено је смеће које је шаком зими „украшавало“ и проспир око шрп овачака и други радници, око сашама и населе уз саже блаже...

Шешња јадрамском мај испарлом од љана туристика и превознице Цецину и од Петровца ка Погорици у предвечерју и лавне турије чеке граве шаке које изузетно прија. Прилично широко, с обје стране друма, уклонјено је рашчиње које је било прекрило южнорме зидове, кусташкичко барало и на асфалт, у кризнома чешком закланјало везачима видик. Ко је био анажован на

овим пословима, није ми познато, али најчешћије је да су то уградили они који брину о поглављима првога реда. Као је рео. Так и они, макар што био и њихов радни задатак и обавеза, заслужили су лијеје ријечи.

Извјесно је да није учинен максимум капа са у штетију послови на уређењу мјеста и прилагању њима. Остало је још дјеловија уз штете које воде на нашу ривијеру и шире на цијело Црној орско приморје, још „украса“ уз дио Словенске плаже, као и други плажи на Јазу до Буљарице, пријачно је „незакривљених“ фасада како на државним, тако и на приватним објектима. Има још „ситиница“ које нећемо помињати, а које, уколико се на њима не поради „бошће очи“ ће остиći. Времена за нове интроверзије још има, најдам се да је и све више воле. Дају је први инострани, па и домаћи и остви о којима смо лани у ово доба само сањали, добре најаве за јун и нарочито за љавину сезону. А када има мотива и времена, онда ће још понеšто бити урађено.

Ови редови, су можда ће неко рећи, забадање очију у ситинице. Али ако се зна да управо оне туризам чине и значе, ако се има у виду да већ је одинаца нисмо у тој учини да учинимо кругније захваће на хоћелима и другим објектима које је озбиљно начео зуб времена, шакоће ни на својим кућама којима ишакаје ишребају „фасадекс“, друге боје и лакови, нове ојаде иа и кровови, ако већ нема паре за пријеме сезоне којих је раније било за све учеснике у туристичком послу, онда је остало да се засуши рукави. Да се учини онолико колико човјек скромним алатом и уз доспа воле може да обави.

Овој пролеће је учињено, сијурин сам више нејој пролоји и ранијих. Стога се и све хоћале онима који су се знојили око хоћела, штете, шешалишта, око свог објекта. И једнога мјесеца: настапимо у истом темпу и даље. Сваки задовољан осмијех госта, који буде дигаје долазио и збор уредних насеља и остало, бидеје добра инвестиција за туристичку будућност.

А и штата брзо распе.

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

ИЗЈАВА ЗА ЈАВНОСТ ОПШТИНСКОГ ОДБОРА СОЦИЈАЛДЕМОКРАТСКЕ ПАРТИЈЕ ЦРНЕ Горе

ДРОГА НАЈВЕЋИ ПРОБЛЕМ

● Социјалдемократска партија Црне Горе, Општински одбор Будва, крајем априла сировела анкетирање праћана на подручју наше општине. ● Утишник био прилика да сазнамо више о средини у којој живимо и радимо, прилика да се директно посајешујемо са праћанима и да на основу тоја јомоћемо да се побољшају услови живота у Општини.

ОО СДП активно учествује у животу локалне заједнице. Познавање средине у којој дјелује и разумевање локалних проблема има одлучujuћу улогу да се они и реше. Ми имамо времена да слушамо праћане и да их укључимо у своје активности.

Анкетирано је 500 праћана и овом приликом захваљујем свима који су нам, изражавајући своје мишљење, помогли да утврдимо неке од битних проблема у Општини.

Око 60% упитаних праћана је утврдило да је највећи проблем у нашој општини - дрога. С обзиром да је показано да су наркотици алармантни проблем, а уједно и проблем о коме се до сада није јавно говорило, ОО СДП ће у наредном периоду предузети низ конкретних акција о којима ће јавност бити благовремено обавијештена. Позивамо праћане да се укључе у ове активности као што су то урадили изражавајући своје слободно мишљење.

Сви заједно, изражавајући своје слободно мишљење. Ово је изјава за јавност ОО СДП коју је 12. маја дала Весна Радуновић, члан Предсједништва ОО СДП и координатор спро-

сне преференце младе генерације.

Исто тако, опредјељујући се и борећи се за достојанство човјека, позвани смо да се боримо и за достојанство природе. Природу и њену чистоту треба штитити ради заштите човјека и младих генерација. СДП ће својим залагањем, уз помоћ праћана, играти значајну улогу у обезбеђивању живота достојног човјеку, за нас и нашу дједу.

Наглашавамо оно за шта су се праћани изјаснили, а ОО СДП Будва сматра својим најважнијим затјатком:

- владавина права умјесто бирократске самовоље,

- стручност и моралност умјесто политичке подобности,

- полагање рачуна и подложност опозиву умјесто неодговорности.

Поштовани праћани, још једном захваљујемо на сарадњи. Защита ваших права и интереса основна је претпоставка слобodнog и демократског друштва.

Ово је изјава за јавност ОО СДП коју је 12. маја дала Весна Радуновић, члан Предсједништва ОО СДП и координатор спро-

сне преференце младе генерације.

Одговарајући на питања новинара Весне Радуновић је рекла да су осим наркоманије грађани у анкети истакли још проблеме саобраћаја и недостатка паркинга, криминала, стање у култури, развој демократије, неефикасност општинске управе, потребу боље здравствене

заштите, нездадовољство због буке у граду.

Социјалдемократска партија ће преко својих одборника у општинском и посланика у републичком парламенту иницирати да дође до промјена како би се отклонили проблеми које су грађани истакли у анкети.

В.М.С.

Именован Савјет за развој општине

СВЕСТРАНИЈЕ ДО БУДУЋИХ РЈЕШЕЊА

● У сајјешодавно-консултативном радном тијелу стручњаци, научни и јавни радници, предсједници и ћилиџијски паршија, а за предсједника именован Светозар Маровић

Предсједник општине Ђорђе Приболовић донио је рјешење о образовању и именовању Савјета за развој општине Будва као сајјешодавно-консултативног радног тијела носиоца извршне функције у општини.

У Савјет за развој именован су: Светозар Маровић, предсједник, Миодраг Раичевић, проф. др Предраг Обрадовић, Јово Зеновић, Драган Д. Лијешевић, Љубо Н. Лијешевић, Слободан Митровић, Иво Арменко, Димитрије Пејовић, Боро Лазовић и Бранислава Лијешевић.

Савјет за развој општине према утврђеном дјелокругу рада даје глобалне смјерни

це, сугестије и предлоге приликом конципирања програмског задатка који се даје овлашћеним институцијама за израду регулационо-планске документације, анализира постојеће стање које је предмет ревизије, разматра и заузима ставове према радним верзијама најкраће до краја године, а најдлаже до краја године. Савјет за развој општине ради по принципу усаглашавања ставова у оквиру свога дјелокруга рада с обзиром да не доноси одлуке из надлежности Скупштине општине, предсједника општине и органа локалне управе.

Права сједница Савјета за развој општине одржана је 12. маја.

В.М.С.

Почела са радом Комисија за анализу стања у култури у нашој општини

ЦИЉ - УНАПРИЈЕДИТИ КУЛТУРУ

● У складу са Пројектом рада Скупштине Општине Комисија треба да до 15. септембра анализа стање у култури и у форми Елаборатија предложи мјере за унапређење културних дјелатности.

Предсједник општине Ђорђе Приболовић донио је рјешење о образовању Комисије за анализу стања у култури општине Будва чији је задатак израда анализа са предлогом мјера за унапређење ове дјелатности. Ова анализа је предвиђена Програмом рада Скупштине општине за 2000. годину, а чланови Комисије су др Мирољуб Лукетић, предсједник, Слободан-Бобо Митровић, др Раде Ратковић, Слободан-Бобо Словинић, Велибор „Золак“ и Весна Лековић-Васовић, секретар. Права сједница, на којој су утврђени задаци и метод рада Комисије, одржана је 11. маја.

Комисија ће извршити директан увид у рад институција културе, анализирати њихове програме, консултовати се са директорима и руководиоцима организационих јединица, са управним одборима, а, по потреби, ангажовати и стручњаке са стране. Комисија ће анализирати музејску, ликовну, библиотекарску, архивистичку, филмску, сценско-музичку, фестивалску, аматерску, информативну и телевизијску дјелатност и заштиту споменика културе,

а анализа стања ће обухватити јавне установе „Музеји, галерија, библиотека“, „Првена комуна“, „Режевини“, „Град театар“, ЈП „Информативни центар“, ДОО Телевизија Будва, предузете „Зета-филм“, остале облике културне дјелатности („Кањаш“ и др.), музејске збирке у манастирима и црквама и др.

Предвиђено је да се јавност рада Комисије остварије путем наступа на радију, телевизији и у штампи, сједницама којима ће присуствовать новинари, организацијом округлих столова о појединим питањима... Анализа стања у култури наше општине објавиће се у форми елабората, а рок за њену израду је 15. септембра 2000. године.

В.М.С.

Међународни округли сто

О МУЛТИЕТНИЧКОЈ ЦРНОЈ Гори

● У хоћелу „Авала“ у Будви 18. и 19. маја одржан окружни сајјеш на тему „Мултиетничка Црна Гора - проблеми и солуције“ организатор скупа Пројекат је етничке односне (ПЕР) из Принтшона у САД

Предсједник овог пројекта Аллен Касоф је на отварању рекао да је за уређење мултиетничких односа у Црној Гори потребан дијалог етничких заједница са једне и Владе са друге стране. Оцијенио је да је црногорска влада доста урадила на том пољу, али неке ствари треба дорадити.

Ово је био наставак скупа који је прошле године одржан у хотелу „Могрен“ у Будви, уз учешће предсједника Црне Горе Мила Ђукановића и бившег предсједника Македоније Кира Глигорова, као и наставак састанка лидера држава Југословачке Европе, одржаног прошлог мјесеца у Будимпешти.

У раду округлог стола су учествовали: Миодраг Вуковић, савјетник предсједника Црне Горе, Рифат Раствор, потпредсједник Скупштине Црне Горе, Слободан Франовић, предсједник црногорског Хелсиншког комитета, Душан Јањић, предсједник Форума за етничке односе из Београда, представници политичких странака Муслимана, Албанца и Хрвата у Црној Гори, као и један број иностраних представника.

Расправа је била затворена за јавност, а послије дводневног рада одржана је конференција за новинаре. Расправа је

АКТУЕЛНОСТИ

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

ДАНИ ШВЕДСКЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

● У хошту „Мојен“ у Будви 8. и 9. маја одржана је првредна манифестација „Дани Шведске у Црној Гори“ ● Окупили се представници Владе Републике Црне Горе, исхакнути привредници и десет шведских фирми и познатих компанија.

Током дводневног трајања одржани су бројни разговори и презентације, а црногорски премијер Филип Вујановић је оцјенио да је ова манифестација конкретан економски ефекат интензивне политичке сарадње Црне Горе и Шведске и својеврсна подршка шведске владе Црној Гори.

- Сарадња са међународном заједницом је од суштинског значаја за Црну Гору, нарочито са земљама Западне Европе, међу којима Шведска заузима изу-

зетно важно место, наглашио је црногорски премијер истичући и задовољство због конкретних договора са представницима шведске привреде.

- Желимо на овај начин да укључимо Шведску у карту и овог дијела свијета и представимо је што боље Црној Гори - рекао је шведски амбасадор у Југославији Матс Страфансон. Истакао је да на манифестацији „Дани Шведске у Црној Гори“ учествују репрезентативна шведска предузећа,

попут „Волвоа“ и „Електролукса“, и која су до сада имала успешну сарадњу са Црном Гором.

Овом приликом је саопштено новинарима да је ремонтирана шведска фирма „АББ“, која производи опрему и системе за пренос и дистрибуцију електричне енергије, а запошљава укупно 165 хиљада радника у више од стотину земаља свијета, понудила намјенски кредит Електропривреди Црне Горе у укупној вриједности од 30 милиона

америчких долара. Ову вијест потврдио је и Брус Мајер, представник шведске фирме „АББ“, истакавши да ће убрзо конкретни детаљи о овом значајном послу бити прецизно дефинисани.

Представник „Волвоа“ за Југославију Драган Меденица је саопштио да је са рудничима боксита у Никшићу потписан уговор вриједна 5 милиона америчких долара, а са црногорском привредом биће потписани и нови значајни уговори.

ЦИЈЕНЕ НА ПРОШЛОГODИШЊЕМ НИВОУ

● Удружење шумарских агенција Будве објавило крајем априла цијене боравка у приватном смјештају које су, како се саопштено, на прошлогодишњем нивоу

Такозване агенцијске цијене крећу се од 7 до 10 њемачких марака у предсезони и подсезони, односно 5, 9 и 12 марака у главној сезони, а 8, 12 и 15 марака у шпицу туристичке сезоне -

од 15 јула до 21 августа зависно од категорије собе.

Агенције су понудиле и цијену полупансиона и пансиона за храну, у износу од 13 до 17 марака.

Удружење туристичких

агенција објавило је и цијене изнајмљивања апартмана у приватном смјештају.

Двокреветни апартман кошта 23, 30 и 40 марака, зависно од сезоне, трокреветни 27, 40 и 84 марке, четврто-

рекреветни 35, 52 и 70 марака и петокреветни 42, 64 и 84 марке.

Изнајмљивање ауто камп-куће коштаће 3 и 6 марака, шатора 2 и 4, а приколичка за струју 3 марке.

Удружење Васојевића је, како је речено, невладина и нестручна организација, основана по добровољном принципу.

За предсједника Управног одбора Подружнице Удружења Васојевића који броји

СОЛИДНА ПОСЈЕТА

● Захваљујући једном броју сајјештовања и семинара, као и ђачких екскурзија из Републике Српске, у ојвреном хоштима у Будви и Бечићима средином маја, према подацима Туристичког центра, боравило 1700 домаћих и 50 иностраних гостију.

Највише гостију 475, углавном ђака, боравило је у ТН „Словенска плажа“, у хотелу „Парк“ у Будви 460, у хотелима „Медитеран“ у Бечићима 180, „Панорами“ 130, „Белвију“ 160, „Авали“ у Будви 46 и „Морену“ 32.

Занимљиво је да су средишњим маја Будванску ривијеру посетиле двије студијске групе, састављене од новинара и туристичких агената из Њемачке и Румуније, а било их је укупно око 50 чланова.

Удружење туристичких

СЕМИНАР
О ПРАВНОЈ ДРЖАВИ

● У хошту „Авала“ у Будви 12. маја одржан међународни семинар правника на тему „Установа као основа правне државе“. ● Организатор фондација „Конрад Аденауер“

На семинару је учествовало 40 угледних правника из Црне Горе, гости из Босне и Херцеговине и Њемачке.

Уводно излагање поднео је проф. др Ханс Југо Клај из Њемачке, а говорили су:

Милан Филиповић, судија Уставног суда Црне Горе, проф. др Слободан Благојевић и Миодраг Вуковић, савјетник предсједника Републике Црне Горе.

ЗАХТЈЕВ ЗА ПОМОЋ

● Удружење рибара и прајашља мора „Свети Никола“ из Будве ујушило 9. маја писма министру унутрашњих послова Црне Горе Вукшину Марашу и министру пољопривреде, водогарје и шумарства Милутину Симовићу у којима их обавјештава о проблемима са криволовом на мору који, озбиљно прајешћи рибљем фонду.

Удружење је од министра Симовића затражило да што хитније обезбиједи рибарском инспектора да би свакодневно на мору и копну вршио контролу риболова, пошто услед све веће употребе недозвољених средстава у риболову, морском еко систему пријети

еколошка катастрофа.

Од министра унутрашњих послова Удружење је затражило енергично реаговање полиције према овом, како се истиче, масовној друштвеној опасној појави која се, по мишљењу будванских рибара, може сукобити само сталном контролом.

ОТВОРЕНА
„СЛОВЕНСКА ПЛАЖА“

Хоштелско-туристичко насеље „Словенска плажа“ у Будви отворена 8. маја за прве овојогодишње гостије.

У управи Словенске плаže кажу да се почетком јуна очекује долазак домаћих гостију.

Цијена полупансиона за индивидуалне госте износи

45 и 60 марака у главној туристичкој сезони, док ће изнајмљивање апартмана стајати од 64 до 85, односно 104 до 140 за четврто-креветни апартман.

„СПЛЕНДИД“
ИЗНАЈМЉЕН РУСИМА

● У хошту „Спландид“ у Бечићима, ове године боравиће шумарски из Русије ● Хоштел ХТП „Будванска ривијера“ изнајмљила руској фирмји „Спландид хоштел“ из Москве.

Уговор о закупу је склоњен на седам година, а овогодишња закупнина износи 460.000 њемачких

марака.

Први долазак руских туриста, очекује се крајем маја мјесеца.

САРАДЊА

● Министар шумарства у Влади Црне Горе Владимир Митровић и директор Туристичке организације Црне Горе Велибор Золак, примили 9. маја у хошту „Авала“ у Будви конференцију за новинаре са шумарским делегацијом из Словеније.

Министар Митровић је том приликом истакао да Црна Гора, према утврђеним аранжманима, ове године очекује посјету око 30 хиљада туриста из Словеније и да би црногорски хотелијери били задовољни и када би се од тога остварила само половина. Оцјенио је да суцијене услуге у Црној Гори за словеначке туристе прихватљиве и да је значајно што неће важити визе што ће бити укинуте друмарине за моторизоване тури-

сте и умањен износ осигурања возила.

ДОНАТОРСКА КОНФЕРЕНЦИЈА

● У Црној Гори, најкасније до краја године, биће одржана Међународна донацијска конференција посвећена унапређењу и развоју црногорског шумарства.

- Учинићемо све да ову конференцију припремимо што боље, и тако обезбиједимо одређена финансијска средства, као што је то случaj у свијету. Предстоји нам озбиљан посао, од израде мастер плана у коме ће бити представљена црногорска обала, као и расположиви туристички капаците-

ти. Уколико ова донацијска конференција успије, а најдамо се да хоће, знатно би надокнадили настале штете у туризму Црне Горе, поготово штете настале прошле године, због познатих догађаја у нашој земљи - рекао је Владимир Митровић, министар туризма Црне Горе на Радио Будви.

БАЗАР РОБЕ
ШИРОКЕ ПОТРОШЊЕ

На Јадранском сајму у Будви 10. маја почео Базар робе широке потрошње и штрајаће до 26. септембра.

У управи Јадранског сајма су задовољни интересованјем. На самом почетку закупљено је 80 одсто капацитета мада је изнајмљивање објекта, зависно од величине и врсте, износило од три до десет хиљада њемачких марака.

УДРУЖЕЊЕ ВАСОЈЕВИЋА
У БУДВИ

● У Сали Скупишћине ојшишне Будве 6. маја одржана оснивачка скупштина Подружнице Удружења Васојевића у Будви. ● У нашој ојшишни последњих година живи око 500 Васојевића

23 члана, изабран је Бошко Асановић, а за секретара Ђарко Војводић.

- Васови потомци не морају никоме доказивати чистоту своје спрске душе, вјерност крсту Божијем и икони, свима нама заједнички живот свих, али и очување традиције и наших обичаја, успостављање мостова сарадње између стварог и новог завичаја и подсјећање на традиционалне вриједности које из својих домова носимо.

Учеснике оснивачке скупштине Васојевића поздравили су и пожељељи им успјешан рад: Ђорђије Пријиловић, предсједник Скупштине општине Будва, Веселин Бакић, предсједник Општине Андријевица, у име Грбаља Раде Поповић, у име Маина Влада Станишић и Куча Ранко Павићевић.

Удружење Васојевића је, како је речено, невладина и нестручна организација, основана по добровољном принципу.

За предсједника Управног одбора Подружнице Удружења Васојевића који броји

Стијепчевић, а са италијанске стране Бафиље Фавио.

Како је договорено, једриличарска регата између Петровца и регије Пуља у Италији, требало би да се одржи средином јуна ове године.

РЕКОНСТРУКЦИЈА ОБАЛСКОГ
ЗИДА У ПЕТРОВЦУ

Предузеће „Иван Милутиновић“ из Београда, представништво за Црну Гору ПИМ-Инвест из Тивта, извoђач је радова на дијелу обала чији потпорни зид је страдао у олуји прошле зиме. Реконструкција траје од 3. маја. Ако финансијска средства буду редовно пристизала, цио посао биће обављен за 45 дана. Радови се изводе у дводневним фазама: биће прво направљен бетонски зид, па камена облога. Финансијер је Влада Црне Горе, Скупштина

Истодома, предузеће је од 25. априла обавља радове и на санацију обалског зида у Сутомору. Пројекат за радове у Сутомору урадила је Пројектантска кућа „ДМ“ из Бара, а за радове у Петровцу архитекта Миланка Вуковић.

Љ. ПАМУЧИНА

КЕРАМИЧАРИ У БУДВИ

● У хошту „Парк“ у Будви, од 10. до 14. маја одржана Друга конференција о минералним сировинама, керамичкој и објекарској производњи „КОМЕСКО 2000“.

Организатор скupa био је Рударско-геолошки факултет из Београда, а покровитељ Министарство за рударство и енергетику Републике Србије.

На конференцији је присуствовало око 300 стручњака из Југославије, Италије, Њемачке, Француске и Аустрије, а презентирano је 75 научних радова.

МАТОВИЋЕВИ ФИЛМОВИ У ИТАЛИЈИ

Документарни филмови „Ја знам како“, „Жица живота“ и „Поражање једне нације“ редитеља Момира Матовића, по одлуци директора фестивала у Модени

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ДРАГАН ДУЛЕТИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК КООРДИНАЦИОНОГ ОДБОРА ЗА ПРИПРЕМУ

ИЗМЕЂУ ВЕЛИКИХ ЖЕЉА

● У јарку свим шешкоћама квалишено ће се припремити и почести главна шурисичка сезона ● Поука и порука прошле године: морамо се окренути разуму, а не бити у сукобу са њим ● Треба створити услове да се привуче страни катајштави ● Подићи стечење комуналне

Припрема туристичке сезоне у нашој општини је једна од најважнијих активности, како у оним бодљим, тако и у овим посљедњим, мање успешним годинама. Ранијих година у мају је било много више туриста, посебно иностранских, а сада је то вријеме припреме за туристичку сезону која се, углавном свodi на љетње мјесеце. Но, трајала колико трајала, квалитетна припрема туристичке сезоне је приоритетна обавеза која стоји пред свим факторима и субјектима туристичке понуде. Посебно пред Општином, јавним предузећима и установама и туристичко-гоститељском привредом. То је и повод за разговор са Драганом Дулетићем, предсједником Координационог одбора за припрему и праћење туристичке сезоне и потпредсједником Општине Будва.

• Које су основне активности Координационог одбора за припрему и праћење туристичке сезоне у 2000. години, посебно у поређењу са претходним годинама?

- Ви сте констатовали у уводном ставу да је припрема туристичке сезоне једна од најважнијих активности у нашој општини, што је и сасвим природно, с обзиром да је Општина Будва, хоћу да вјерујем, препознатљив туристички центар не само у нашој земљи већ и у јужном, па и широм окружењу, те да се припрема некада одвијала раније, некада касније, а у зависности од дужине трајања сезоне, услова привређивања, услова тржишта и слично.

Никада лично нисам могао да раздвојим редовне активности било ког субјекта, или предузећа, било ког органа или организације у нашој општини, било у привредном или пак друштвеном сектору, а да могу са сигурношћу тврдити да оне нису, ако не директно а онда посредно, у функцији припреме туристичке сезоне.

Зато често радо волим да кажем да је Општина Будва у сталним припремама јер безмalo сваки субјекат својом редовном цјелогодишњом дјелатношћу на неки начин креира квалитет туристичког производа општине на овај или онај начин.

Један дио тих активности ваља у одређеном периоду године убрзати, икоординирати са активностима других субјеката, како би се благовременим и синхронизованим активностима побољшао квалитет туристичке понуде у свим њеним сегментима, а посебно у дјелу надлежности и ингеренција локалне самоуправе када је у питању одржавање комуналног реда и стандарда у општини, уредно функционисање водоснабдјевености, комуналног система, саобраћаја, ПТТ веза, снабдевености града прехранбеним производима и робом широке порошње, чистоћа плажа и мора, одржавање јавног реда и мира као и личне и имовинске сигурности туриста и грађана на нашој ривијери.

Тако, што се тога тиче, неких значајнијих новитета и посебности у раду овог одбора нема у односу на све протекле године.

Ово је нормално ако смо „осуђени“ да као одбилини и одговорни људи вршимо активности на припреми сезоне, без фактички кон-

кретног новца, на једном алармантном степену новчане ликвидности код већине субјеката привређивања, у амбијенту општег дужничко-повјерилачког ланца, у условима када не функционише платни и робни промет између Црне Горе и Србије, у условима изузетно сложених политичко-социјалних односа, у којима је тешко, вјерујте, обезбиједити паку простиру репродукцију туристичког производа, а камоли размишљати о развоју, улагањима, инвестицијама и слично.

Но, захваљујући до сада већ постигнутом нивоу стандарда посебно у дјелу појединачних комуналних услуга, мислим да ћемо се и ове године квалитетно припремити и успјешно отпочети главну туристичку сезону, барем кад су у питању градске функције и послови.

• Скупштина општине је крајем прошле године усвојила Информацију о туристичкој сезони у 1999. години са Програмом припреме туристичке сезоне 2000. године. Иако је прошla година због смањеног туристичког промета нетипична, које су њене основне поуке и поруке за ову и наредне године?

- Мислим да ће сваки одговоран и политички разуман човјек, сматрати да се разлоги због којих смо имали готово преполовљен туристички промет прошле године у односу на претпрошлу годину, више никакда не смију поновити, уколико заиста озбиљно желimo да као државa изађемо из овог зачараног круга пакла у коме се вртимо ових пуних десетак година, и уколико уопште жelimo da u скоријој перспективи будemo творци своje судбине и своje будућnosti. Морамо већ једном као народ препознати страхоте и тегобе рата, да bi цијенили мир, и мудрошћу и стрпљењем обесхрабрити one који ne желе нормализацију прилика, стабилизацију политичких односа, one који својом спорешћу и инертошћу у рјешавању проблема удржени са онима којима се вјечито жури, желе ову земљу да држе у сталним ратним тензијама и кризи, која им иtekako одговара у задржавању сопствених позиција утицаја као и позиција власти и моћи.

Тако да би основна поука и порука била да се морамо окренути разуму, а не бити у сукобу са њим, да се морамо окренути себи и бавити се собом, а не вјечито давати прилику да се други баве нама, да морамо разговарати да би се разумјели, и да већ једном схватимо да су заједнички живот и интеграције будућност, а да су изолације и усамљеност, изопштеност од свијета и цивилизације, нужност умно незрелих и духовно хендикапираних људи.

ВЛАСТ

ОПШТИНАМА

• Припрема туристичке сезоне подразумијева ко-

ординацију и синхронизацију дјеловања више субјеката, како Општине, тако и осталих органа, предузећа и установа изван општинске надлежности, али итако важних за припрему и одвијање туристичке сезоне. Како функционише та координација и сарадња и што та, евентуално, треба побољшати у наредном периоду?

- Квалитет свеукупних активности свих субјеката у општини чини туристичку понуду квалитетном и садржајном. Лично сам, делимично и селективно, задовољан сарадњом са органима и институцијама

требе сталног обогаћивања туристичке понуде новим садржајима на виши нивоу, и заостављања развоја комуналне инфраструктуре. То се, свакако, одржава сваке године све више, па и у припреми туристичке сезоне. Како ту успоставити равнотежу, како не зауставити развој и како, истовремено, бржим развојем инфраструктуре налажнади пропуштене и омогућити даљи туристички развој, обогаћивање и подизање нивоа квалитета туристичке понуде?

- Мислим да сте дали добру дијагнозу стања, одно-

стране оних који имају привилегију да одлучују. СХОДНО МОГУЋНОСТИМА • Прије неколико година у Будви је започето са више манифестација забавног, музичког и спортског карактера које су биле значајан фактор туристичке понуде (музички фестивал, турнир у фудбалу на плажи, такмичење једриличара) а које су прошле године изостале. Најављено је одржавање Медитеранског музичког фестивала „Будва 2000“ за идући мјесец, а шта се још може ове и наредних година очекивати на том плану, које забавне, музичке, спортске и сличне манифестације се планирају?

- Мислим да је јасно да прошле године, која је била у периоду првог полугоđišta фактички ратна година, није било могућности, нити објективне жеље локалне власти за организацијом било каквих забавних музичко-спортивских манифестација, у амбијенту страховитих послератних разарања у највећем дијелу наше земље и у једном дијелу Црне Горе.

Ове године ће се, колико сам ја неформално обавијештен, наставити са организацијом неких забавних манифестација, превасходно мислим на међународни музички фестивал „Пјесма Медитерана 2000“. Размишља се о организацији Међународног пlesnog festivala у Будви у термину након „Пјесме Медитерана“, а то је негде крајем јуна или почетком јула мјесеца.

У завршној фази су активности око организацији Међународне једриличарске регате на линији Полињано а маре - Италија и Петровац на мору које ће се одржати од 16 - 19. јуна 2000. године, а у склопу реализације свестраног пројекта сарадње два града, и двије државе.

• Поменуте и друге сличне манифестације подразумијевају између остalog, и велика финансијска средства која у садашњој ситуацији није лако обезбиједити. Како ће се ове године и у наредном периоду финансијирати ове манифестације, који ће субјекти уз Општину и њен буџет највише учествовати у финансирању манифестација које имају веома новољубне туристичко-пропагандне ефekte?

- Ово питање је више за Управне одборе Фестивала као органе који одлучују и о начину финансирања ових пројеката, али је једно сигурно, да ће ове манифестације сходно својим могућностима као и до сада у једном дијелу подржана Општина, као оснивач, или покровитељ.

БРИГА О КОМУНАЛНОЈ ХИГИЈЕНИ

• Када се каже припрема туристичке сезоне у највећој општини прво се

мисли на снабдјевање водом. Због мање потрошње прошле године није било већих тешкоћа, а како ће се то одвијати ове сезоне када се, према пројекцијама, очекује више туриста. Односно, које су основне активности на побољшању водоснабдјевања за ову годину и да ли ће оне бити благовремено завршене? Посебно је обзидан проблем функционисање канализационог система. И ту је прошле године било мање проблема, али су алармантне информације о дотрајалости опреме на том систему и евентуалне опасности и посљедице које се могу крајње негативно манифестијати управу у јеку туристичке сезоне када је највећа оптерећеност читаве инфраструктуре. Иако је до сада тога што је прече од пречета у нашој општини, сматрате ли да треба више улагати у сигурније функционисање канализационог система и, с тим у вези, шта је ове године планирано и шта се може на томе урадити?

- Квалитетно водоснабдјевање је континуиран проблем у нашој Општини и тако ће бити све до реализације пројекта „Регионални водовод Црногорско приморје“, који, најжалост, нема алтернативу. Има доста проблема у овом сектору. Потребно је дosta новца да би се они ријешили и тај проблем је објективан за ЈП „Водовод и канализација“ који је задужен и одговоран за ове послове.

Општина се као и до сада и ове године потрудила да и финансискији једним дијелом подржи ЈП „Водовод“ - Будва у реализацији њиховог Програма водоснабдјевања за ову годину са неких цца 600.000 ДЕМ, која ће приоритетно бити уложена у санацију фекалних испуста у море у Петровцу (на крају плаже) и у Будви на Словенској плажи, као и за набавку резервне опреме потребној за појачану сигурност водосистема. Ове активности су прецизно оочрене на Координационом одбору и добили смо ујеравања да ће бити благовремено одрађене.

• Уз водоснабдјевање чистоће и зелених површина заокупљају посебну пажњу локалне самоуправе. Преовладавају позитивне оцене, али има и захтјеви за бољим одржавањем чистоће посебно у јеку туристичке сезоне и изван више година градских средина. Како обезбиједити још боље одржавање чистоће и шта се у том смислу може очекивати током предстојеће сезоне?

- Дјелатности из области комуналне привреде, дакле водоснабдјевање и одржавање комуналне хигијене града и плажа, наше су најприоритетније активности, не само у Одбору него у Општини, већ дуги низ година. Када је у питању квалитет чистоће и града и одржавање јавних зелених

Између жеља и моћућности Драган Дулетић

која нису у систему власти локалне управе, с обзиром на проблеме и околности о којима сам говорио, у амбијенталним условима у којима сарађујемо, али мислим да је много важније да схватимо да се републичка власт мора врло брзо десетим ратним тензијама и кризи, која им иtekako одговара у задржавању сопствених позиција утицаја као и позиција власти и моћи. Тако да би основна поука и порука била да се морамо окренути разуму, а не бити у сукобу са њим, да се морамо окренути себи и бавити се собом, а не вјечито давати прилику да се други баве нама, да морамо разговарати да би се разумјели, и да већ једном схватимо да су заједнички живот и интеграције будућност, а да су изолације и усамљеност, изопштеност од свијета и цивилизације, нужност умно незрелих и духовно хендикапираних људи. Ту превасходно мислим на катастар и имовинској правнији служби, поједине инспекцијске службе посебно урбанистичко-грађевинску инспекцију, тржишну инспекцију, инспекцију за лов и риболов, као и добар дио изворних прихода општине који су некада били општински, што би побољшао фискални капацитет општинског буџета, а тиме би и припреме туристичке сезоне биле благовременије и квалитетније. Будва је једноставно рећено, разапета између нараслих амбиција туристичке метрополе и по-

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

И ПРАЋЕЊЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ И ПОТПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ БУДВА

И СТВАРНИХ МОГУЋНОСТИ

културе • Једносмјерни шок саобраћаја - изнуђено рјешење које је дало жељене ефекте

• Нове оиштинске одлуке дойриније да буде мање буке и више реда у саобраћају на мору • Како завршиши кашеторизацију привашних соба • Нове телевонске говорнице

површина, мислим да објективно морамо бити задовољни, посебно у датим условима. Основни носилац овог послана је КСЈП „Будва“ које је технички данас релативно добро опремљено модерним возним парком тако да можемо очекивати још боље одржавање чистоће јавних градских површина, као и плаха.

Што се залеђа тиче, њему се заиста мора посветити више пажње по свим питањима па и овом, али ту су објективни проблеми сталних градилишта посебно у дијелу насеља Подкошљун и Розино, па је доста тешко обезбедити жељени комунални ред и стандард у таквим зонама. Програм одржавање постојећих зелених површина је у току и за то су обезбеђена финансијска средства, а у току су и активности на уређивању неких нових површина као што је раскрсница на Пржном и слични мањи пројекти, јер нема средстава, нажалост, за нека већа улагања у овом дијелу.

Стари град у Будви и приобални појас Петровца су због специфичности и ове године приоритети, када је у питању режим чистоће и одржавање комуналне хигијене и ту захтјевамо од одговорних посебну бригу и пажњу као и посебну организацију тог послана у току шпица туристичке сезоне (дежурства и сл).

Мислим да се као грађани морамо све више трудини да изграђујемо већи степен комуналне културе односно према граду којег, да би у њему квалитетно живјели, морамо сви више истински вољети и заједнички бринути о његовом својштву изгледу, па и комуналном изгледу. Тешко граду коме надлежне комуналне инспекције морају саме чувати и штитити комуналну хигијену, ако нема потребне сарадње грађана.

САОБРАЋАЈ,
БУКА, ДЕПОНИЈЕ -
ОДРЕЂУЈУ НАШ
НИВО

• Саобраћај није више проблем само љети него скоро и читаве године, посебно кад су у питању паркинзи. Прошле године извршene су неке промјене у режиму саобраћаја у општини увођењем једносмјерног саобраћаја и ограничавањем саобраћаја у одређеним зонама, али недостатак мјеста за паркирање је и даље отворено питање. Како оцењујете ефекте промјене режима саобраћаја и може ли се ове године очекivati више мјеста на паркинзима?

- Упркос различitim мишљењима око постизања жељених ефеката кроз регулацију једносмјерног кружног тока саобраћаја будванском заobilaznicom, припадам оним људима који сматрају да је ово објективно изнуђено рјешење које је имало за циљ

да смањи љетње гужве и застоје у транзитном и локалном саобраћају, и мислим да су ту постигнутi жељeni ефекti. Проблем је у брзини кретања поједињих возила чији возови не поштују саобраћајне прописе и потребна ограничења кретања возила у овом режиму, и ту је обавеза и одговорност саобраћајне полиције велика и да обезбиједи адекватне услове прописане вертикалном сигнализацијом. Такође смо инсистирали код МУП Одјељење безбедности Будва да предузме све неопходне мјере и активности на обезбеђивању поштовања саобраћајних прописа и поштовања забране кретања возила дуж пјешачких стаза у Будви и Бечићком плажом, где сваким даном имамо све више оправданих пријава и жалби грађана по овом питању и смислу угрожавања њихове безбедности, као штетача.

У припреми је доношење општинске Одлуке о критеријумима за улазак возила у контакт зону Старог града и приобалног појаса Петровца, тако да ће од 1. јула и тај режим бити у функцији, као прошле године, што се, чини ми се, показало добрым рјешењем, па тај режим треба одржати.

Недовољан број паркинг места је озбиљан проблем не само у нашој Општини, а разлоге треба тражити као у ненормално великом броју возила у односу на број становника, тако и у чињеници да се један дио општине интензивно и не-плански урбano развија, тако да се није водило рачуна о овом питању. Привремена рјешења ових проблема треба тражити у повољним условима за држање привремених паркинга на свим неуређеним просторима у општини, где постоји и интересовање грађана. Квалитетна рјешења се могу наћи једино кроз изградњу јавних гаража монтажног типа, а то је у овим условима не-реалан очекivati због краткој тржишта које би тај пројекат учинио профитабилним и исплативим за иоле озбиљнијег инвеститора.

• Бука је последњих година све израженији проблем, нарочито због пре-глазне музике. Приговора је све више и од гостију, али и од домаћина, сталних становника. Колико је, заправо, бука неизbjежna и да ли се она може смањити. Ка-кva је ту координација са надлежном републичком инспекцијом и може ли се предстојећег љета очекivati мањe буке и при-говора?

- Проблем је бука током цијеле године, а нарочито у касним љетњим вечерњим сатима која настаје агресивним пуштањем и извођењем музичких програма у појединим угостиteljskim objektimi на подручju наше општине. То један од проблема којег морамо приоритетно рjeшавати. Нисмо задовољни законским рјешењима из

ове области и начином како је то до сада нормативно и најчешћа Влада РЦГ и надлежно Министарство зdravlja. Очекујући промјене Уредбе, одлучили да ово питање решимо тако што немо донијети нову Одлуку о условима и начину држања музике. То ће бити надлежност локалне Комуналне инспекције и МУП-а. Одјељење безбедности Будва да убудуће ће контролисати ову област и заводити ред који приличи културним и медитерanskim срединама и опшtinama као што је наша општина.

• Депоније поред путева годинама су питање без

је привремено за то одреđena. Дат је налог Комуналној инспекцији Скупштине општине Будва да овај посао организује и очисти све депоније поред путева до краја маја мјесец, те обезбиједе убудуће буљу организацију контроле на кажњавању лица и субјеката који праве ове проблеме.

• И прошле и ранијих година било је више приговора на одвијање саобраћаја на мору, посебно кретања скутера, глисера и других пловила чиме се доводи у питање безбедности купача. Хоће ли се нешто промијенити (и по-богати) овог љета?

ове сезоне.

ЛП „Морско добро“ ове године планира да на прописан начин обиљежи сва uređena купалишта адекватним средствима како би се и на тај начин по-богацio квалитет безбедности купача и гостију, као и да на свим плажама обезбиједи потребне спасилачке екипе у циљу појачане безбедности туриста.

Овај посао је договорен да се заврши до почетка туристичке сезоне, и надам се да ће се договорено испоштовati.

• Привремени објекти су последњих година предмет различитих коментара и оцена. Највише је приговора на њихов број и изглед, посебно на атрактивним локацијама. Колико су те критике оправдане и каква ће овог љета бити општина politika према привременим објектима?

- Привремени објекти су нешто што по мом дубоком увјерењу нису и не треба да буду дугорочни интерес Општине, али их такође доживљавам као нужност и реалност данашnице, оптерећене дужном и тежином социјо економске кризе. Све ће то бити тако док се не реши политичка криза у држави и док се не створе нормални тржишни услови који ће посебно афирмисати ново квалитет тражње гостију веће платежне способности. Наша оријентација мора бити да се заиста постепено ослобађамо „баласта“ привремених објеката и усмјеримо се на афирмацију и развој квалитетних и модерних специјализованих радњи и објеката високо ексклузивног ентеријера, атрактивног за један виши ниво туристичке понуде који жељимо очекујемо, а који смо некада, средином осамдесетих година, имали и то, рекао бих, на завидном нивоу за оне прилике и услове сличних туристичких дестинација у ужем непосредном окружењу. Општина ће ове године покушати да неко микро локације уради на један квалитетнији урбano-естетски начин (Плато код Потије у Будви) у односу на претходне године и ту се већ предузимају нека конкретна решења од стране Општинског секретаријата за послове урбанизма. Ове године се неће дозвољавати постављање привремених објеката дуж шеталишта у Будви у Петровцу, осим у зони Морског добра, те је и обавеза и одговорност комуналне инспекције „Обалне страже и патроле“ која би се могла одговорно бавити овим и те како значајним проблемима свих приморских општина. Скупштина општине Будва ће већ на првом наредном засједању, надам се, усвојити Одлуку о условима и начину регулисања саобраћаја на мору, која би требало да ријеши и ове проблеме, посебно када су у питању услови држања скутера и других пловних објеката на мору, у току

бројају само неке најзначајније:

- Наставак послова око категоризације лежајева у домаћој радиности, са којим послом до сада апсолутно нисмо задовољни.

За ових неколико година успјели смо да реализујемо свега око 7000 до 8000 кревета, а постоје неке пројекте да данас у општини има више од 50.000 лежајева у приватном сектору. Проблем је доста сложен и Одбор је мишљења да се мора размештати о могућностима стварања нормативних услова који би омогућили заинтересованим субјектима могућност добијања привремених дозвола за издавање лежајева, а до добијања употребне дозволе у поступку легализације објекта. Такав поступак ће се врло брзо нормативно осмислити и по-нудити Скупштини општина усвајање;

- До половине јуна се морају одрадити активности надлежних на асфалтирању прве фазе улица у Рафаиловићима како би ово приморско рибарско насеље спремно дочекало прве овогодишње госте и по-богатло услове саобраћаја на том простору;

- Такође се планирају, током маја и јуна, убрзати активности на асфалтирању рупа по улицама и локалним саобраћајницама, а посебно се инсистира на благовременом завршетку улице према згради „БСП“ поред зграде Тргног центра, као и пословима на хоризонталној сигнализацији која мора бити завршена до краја јуна.

- Активности на санацији порушеног зида у Петровцу су у току и планирају се завршити до 15. јуна ове године, као и завршетак пјешачке стазе на плажи Јаз и плажи „Морген“ у Будви;

- У току су активности надлежних органа у активању ДДД служби (прскање комараца) као и организованом уклањању паса луталица са јавних површина које послове ове године врши Ловачко друштво из Будве.

У току су активности надлежних органа у активању ДДД служби (прскање комараца) као и организованом уклањању паса луталица са јавних површина које послове ове године врши и квалитет саобраћајних телефонских веза у току туристичке сезоне, као и друге активности дефинисане у Програму припреме за ову годину.

• На крају, шта као предсједник Координационог одбора за припрему и праћење туристичке сезоне и потпредсједник Општине желите поручити туристима и домаћинима уочи предстојећег љета?

- У сусрет овогодишњој главној туристичкој сезони желим да јавно исказам своје искрено увјерење у традиционално гостопримство наших грађана јер је туризам дјелатност од које сви живимо. Користим прилику да поручим нашим гостима, посебно онима који још нису одлучили гдје да проведу годишњи одмор, да дођу на Будванску ривијеру, где ће их и овог љета чекати пријатељи, чисто море, врелина плажа и топла домаћинска душа наших грађана.

Разговара:
Васо М. СТАНИШИЋ

Квалишћине припреме

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

У СУСРЕТ ЈЕДНОМ ЈУБИЛЕЈУ: ЧЕТИРИ ДЕЦЕНИЈЕ ГРАДА-ХОТЕЛА

СВЕТИ СТЕФАН

СВЕЦА ИЗМИСЛИЛИ СЛИКАРИ

Почетком петнаестога вијека - каже легенда - одаваше се хиљада наоружаних Паштровића позиву Которана да им помогну у борби против Турака. Удашице Турцима с леђа, Которани тада отворише градска врата те настаја љута битка која се завршила паштровско-которском побједом. Враћајући се из боја преко Мрчева поља, Паштровићи сазнаше да се у заливу Јаз усидрила турска флота. Поново кренуше у јуриш.

Од богатог плијена који том приликом задобише саградише тврђаву у којој свако од дванаест паштровских племена сагради по једну кућу. Тако је настао Свети Стефан који доби име по истоименој цркви на хиди зашто је дубоко у море. Година 1492. поznata по најезди великог војводе босанског Стефана Вукчића остале као година његовог првог писаног трага у историјским записима...

Градић се временом ширио, добијао нове зграде и друге објекте. Ту је засијао чувени паштровски суд Банкада и на тераси званој „пијаца“ доносио одлуке од историјског значаја. Издражавао је „светац“ најезде и нападе тубића, бранећи се оловом које је из малих пушкарница летјело ка пучини и лађама нападача. Није једино издржао најезду савременихnomада који су прије четири деценије почели да хрле на плаже Јужног Јадрана.

Идеја

- Наши чуveni сликари Петар Лубарда и Мило Милуновић који нису штедели платна да би ојековијечили јединствене љепоте Светог Стефана, ближе и даље окoline, предложили су 1950. године Едварду Кардељу да се гради испред обале претвори у туристичко насеље, - прелистава нам сада већ времењне књиге Пере Рађеновић, први домаћин нашег најекслузивнијег љетовалишта. - Посматрајући природу и специфичност овог најраскошнијег насеља, Кардељ је дошао до убеђења да би се он адаптацијом могао претворити у модерно станиште за туристе из свијета.

Влада Народне републике Црне Горе прихватила је овај предлог, након чега су отпочеле припреме за адаптацију. Услиједила је једна од првих већих национализација на овом подручју. Једном дјелу власника кућа на полуострву саграђени су нови домови у насељима око „светца“, а неким ни до данас није исплаћена накнада за њихове објекте. Један од пројектних задатака је био да се адаптација ради тако да споља све остане како је и било, а да унутрашњост некада рибарских кућа буде опремљена најсавременијим најмештајем и uređajima. Наравно и ресторани, барови и други угоститељски објекти. На челу екипе архitekata био је Бранко Бан.

На дан уstanaka црногорског народа, 13. јула 1960. године Свети Стефан, адаптиран у град-хotel, примио је прве туристе.

Признања

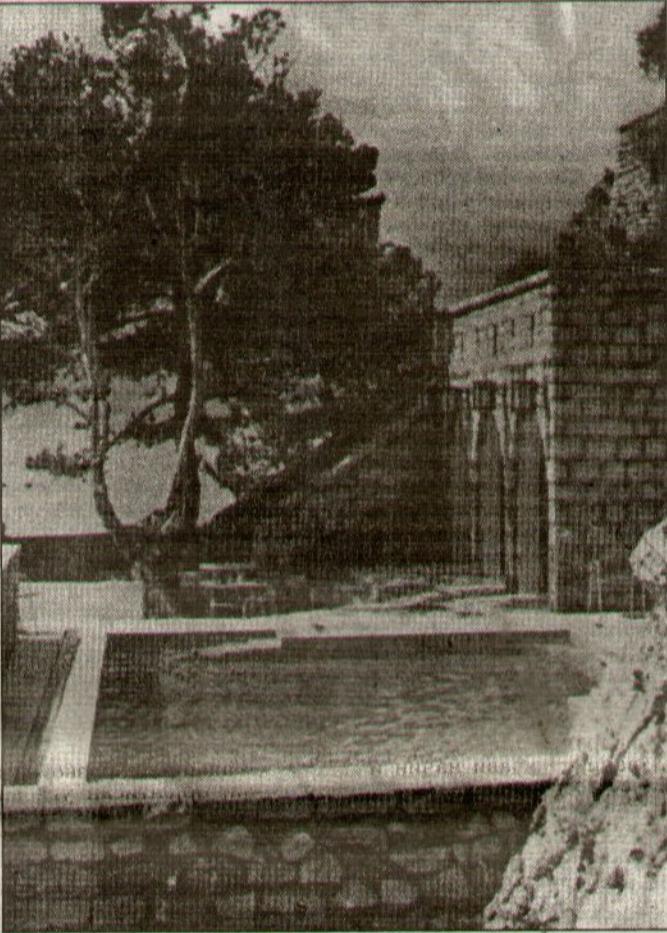
За четири деценија постојања и рада Свети Стефан се проучио на свим мериџијанима. Природа и грађевини начинили су изузетан, јединствен склад којему се деценијама диве

свјетски путници, писци, путописци, глумци, државници, богати шешири, сликари, привредни магнати из свијета и домаћи бизнисмени.

- Књигу утисака љубоморно чувамо и поносно показујемо гостима, пријатељима, знатижељницима разних занимања, - истиче Рађеновић. - У њој је и потпис Јосипа Броза који је одмарao у Милочеру, а на враћао и овде. Ту су, да-

гречко, Кириљенко, Јакубовски, књижевници Андре Малро и Алберто Моравија, космонаут Јуриј Гагарин, грчки композитор Микис Теодоракис, чувени брачни и уметнички пар Софија Лорен и Карло Понті, Марина Влади, Моника Вити, Кирк Даглас, Ричард Видмарк, Ингемар Стенмарк, Силвестер Сталоне ...

У овом изузетном угостиteljskom objektu de luke kategorije готово da nije

Базен у Светом Стефану

забиљежено да гост не буде задовољан. Овде је важно, али и још увијек је „на снази“ слоган: има свега, па и штитчега млијека. За илustraciju, истината згода: једном од богатих гостију, прије више од двије деценије, прохтјело се да jede pušene golubove. Oni su se tada mogli nabaviti једино u lovništima Vojvodine. Конобар се дисcretno uđalo od gosta koји је то ујутру наручio за вечеру, uz обећање да ћe специјalitet biti servirан po жeli. Набављач je хитно отишao na tivatski aerodrom i јoш brže se вратио из Novog Sada. Увече је na столу bila golubiјa вечера, коју je гост, наравно, масно платио.

Поред првобrзедне кухиње, коју je на ноге поставио легендарни Dушан Миковић, један од најбољих кувара u свијetu, ту је и елита одабrаниh konobara, resepcionera i другог osoblja. Остали su na Светом Стефану, упркос чињеници da јe и њихov посао i зарадa њихova u zadњoj деценијi dalекo od nekadашnje.

- Све нас везује огромна љубав према овom objektu где smo све научili, где smo имали своje zvjezdane trenutke - каже један из plejade odabranih Obrad Kastratović. - Нема више Klausa Kinskog, Софије Лорен и унука Luja Pasterra koji су се ovde разmetali prohtjevima i parama, нема звучних imena. Но, има оних који знају шта је „светац“, који долазе, ипак, mada su скромnijeg cepla. Вjerujemo сви да ћe опет бити послана kao raniјe, a наш једини циљ је да oреol нашег најпознатијег туристичког свеца не потамени.

С.Ш. ГРЕГОВИЋ

ska prinčesa Margareta, japski prestolonaslednik Akihito, ondašnji ministri iноstranih послова Francuske i Њемачке Жак Шабан Делмас и Дитрих Геншер, маршали Советског Савеза Timošenko,

ДУХОВНО НАСЛЕЂЕ

Из црквеног календара

ПРАЗНИЦИ У МЈЕСЕЦУ ЈУНУ

Субота, 3. јуна (21. маја) - Свети цар Константин и царица Јелена. Ово двоје светитеља бjeху мајка и син. Када римски цар Константин, (рођен на нашим просторима, у Нашу) бjeше у близи за успех у борби са Максенцијем јави му се, по дану, пресјајни крст на небу окићен звијездама на коме је писало: „Овим побјeђују“. Цар нареди да се направи крст и да се nosи пред војском, a потом и побједи бројно надмоћнијег neprijatelja. (Ове ријечи изговарају и прате све хришћане да по правdi и милости Божијој силом крсног знака побјeђују). Цар је издао знаменити Едикт, u Милану 313 године, o престанку гоњења хришћана. Од овог времена хришћани посташе слободни, a црква хришћанска почела се ширити по цijелom svijetu. Сазвао је I Васељенски Сabor, u Никујi 325. godinе, kada je осuđena Arijeva jerес, a Pравославje utvrđeno. Након побјede nad Византинцима саградио је престони град на Босфору, Константинопол (Цариград). Када се тешко разболио јавиши му се апостоли Петар и Павле и рекоше да потражи епископа Силвестра, који ћe ga изliječiti. Епископ га поучи vjери хришћанскоj и krstij (to бješe први цар који се krstio), и prokazao са његовог tiјela nestade.

Црква је Св. Константина увела u red apostola, pa сe зове и Равноапостолни Константин, и Константин велики.

Света Јелена, благочестива мајка царева, ревноваше за vjерu Христовu. Po-sjetila је Јерусалим и пронашла часни Крст Господњи (крст на коме је Христос разапет), 326. godinе. На Голготи је сазидala цркву Васкрења и многе друге цркве u Светој Земљи.

Четвртак, 8. јуна (26. маја) - Вазнесење господње-Спасовдан. По свом Васкрењу, tokom 40 dana, Господ Христос се јављао апостолима viше puta. Спремао их је за проповијedaње Јеванђеља, говорећи им: „Мени је дана сва vlast na nebu i na zemlji. Zato idite i učite, sve narode, krsteši ih u ime Oca i Sina i Svetoga Duka, počuvavajući ih da drže sve što sam вам заповијedio. И evo, ja sam сa vama u sve dane do svršetka svijeta“. Na dan svog Vaznesenja rekao јe Apostolima da ne idu iz Jerusalima, него da čekaju Светог Duka kojim ћe бiti kрштени i спремni za propovijed Јеванђељa. Potom јe Христос повео Свете Apostole и Пресвету Богородицу na Jelenosku Goru iznad Jerusalima. Подигавши svoje ruke благосlovio ih, a затim se podigao i uzniro na nebо pred njihovim очима. Na ovom mјestu se i sada vide tragovi stopa Spasiteljevih priuzinošnjevju.

Dok gledahu za Христом спазише два anđela, који им рекоше: „Људи Галилејци! што стојите и гледате на nebо, Исус који се од вас узнесе на nebо, tako ћe opet doći, kao што видiste da ide na nebо“. Bio јe то завршетак Његовог дјела spasenja za људski rod - побјediteљa smrti.

Вазнесење Господњe се зове и Спасовдан је ovot dan slavi Spasitel svijeta - Isus Kristos. Празник се slavi u четрdeseti dan poslije Uskrsa.

Црква upućuje vjerni narod da se duhom uznoси od zemlje ka nebū, kao što se наша Iskupitel uzniro na nebō. Сve zemaljske brije i njevoje da podnosimo trpeživo i da se nadamo u Gospoda, koji сјedi u slavi za prestolom Božijim.

U subotu, 17. (4. јуна) Црква obilježava јeltnje Zadušnice i upućuje da se dođe u hram na Liturgiju koja je slobodno posvećena umrlim - dan upokojeњa u Gospodu, prislužje svijeće i posjetje grobna mјesta srodnika.

О neopходnoj потреби i користi спомињањa umrlih говоре i riјечi Blажenog Avgustina: „Umrlji se nadaju da im mi pomognemo, јer vrijeđem za trud њima je izmaklo...“ Предањe nam, даље, каже da umrli ne mogu svojim sопствenim snagama da zasluge milosrđe Božije, u другom svijetu.

Сjećanje na umrle donosi nam i u ovom животu milost i obilan благослов Božjeg. Na milostu siromasima i nevojnim, za pokoju duše umrlih, ne treba zaboraviti.

Недеља, 18. (5. јуна) Силазак Светог Duka na apostole - Pedesetnica - Trojicu.

Kada se navoršilo 50 dana od Христовog васкрсењa, dok su apostoli i Preversta Богородица bili na molitvi, nastala je хука sa nebā i испунила dijdom. Duk Sveti se показа апостолима u раздијењима ogњenim језицима који за-blistase nad њihovim главama. Чинom

silaska Duka Svetoga apostoli postadoше просвијeћeni Њиме - bogonaucheni i bogonadahnuti, обдарени знањem других језица krenjuće po цijelom svijetu da propovijedaјu Јеванђeљe. Apostol Petar je, примивши dar Светог Duka, okupljenom народу izgovorio besjedu i pozvao da se krste. Toga дана се krstilo oko 3000 људи. Događajem na Pedesetnicu испунило се Христово обећањe datu apostolima, na dan Vaznesenja, da ћe им послati Светog Duka Utješitelja.

Od tada сваки хришћанин доживљава своју Pedesetnicu kroz свету Тајну Mиропомазањa. Novokršteni је прима kroz помазањe Светим Mirisom - Pechat da-ра Duka Svetog.

Na ovaj dan сe људima јавило треће лице Свете Trojice, свети Duk. Do dolaska Хrista људи су знали за prvo лице, Бога Oca. Rođenjem Sina Božiјeg Isusa Хrista poznavali су drugo лице, Бога Sina. Силаском Duka Svetog na apostole poznavali су i треће лице, Бога Duka Svetog. Сва tri лица чине једну Božansku суштинu, једног Бога u Trojici.

Црква nas учи da благодат Duka Svetog uči vjera. Наса sila u onu који су kršteni i живе dјelotvornom vjerm.

Силазак Светог Duka desio сe на великиje јеврејски празник Pedesetnica - dan kada je Bog dao Mojsiju Zakone na Sinajskoj гори. Обичaj je bio da сe кућe ukrašavaјu zelenilom, a под прекrije зеленом travom. Тако је било и u кућi где су bili okupljeni apostoli. Наша Црква је, за spomen, сачувала овај обичaj па је o празнику црква okićena zelenilom i cvijećem, a под прекrije travom. Послиje Liturgije služi сe večerje. Најstariji svetnik чita tri puta дуge molitve dok vjernici klječe-ji - smjerno сe klanjaјući Presvetoj Trojici-plitetu vjenčiћe od zelenе trave - simbol бесmrтnosti i благадати Duka Svetog. Вjenčiћi сe nose кућama i чувају до следећe godine. Симbolicom i обредом, ovaј praznik svakom vjerniku је посебan dожivљaj, па са radostu i prikreljeњem u duši дочекујe сe i proslavlja Dukov dan.

Za spomen silaska Svetog Duka na apostole установљен је празник Светa Trojica, u pedeseti dan po Uskrusu. Zove сe i Dukovi - dan punog rođenja Христovog Цркве, i slavi сe tri dana.

Сриједа, 28. (15. јуна) 1. Свети великомученик цар Лазар и сви мученици српски - Vidovdan. Po smrti цара Uroša Lázar bi krunisan, od patrijarha Jefremia, za cara srpskog. Branеni srpski narod od turske naјzede u sukobu na Kosovu polju, 15. јуна, po starom kalendaru, 1389. godini sa turskim царем Muratom, Lázar bi posječen. Његов mošti počivaju u Ravanići (Sremskoj). Za životu je obnovio manastire Hilenđar i Gorjăčak, podigao Ravanicu (kod Čuprije) i crkvu posvećenu sv. arhijakonu Stefanu (u Kruševcu), koja сe od Kovovskog boja zove Lázarića.

U bitci na Kosovu polju protiv Turaka velikomученик цар Lázar sa svojom hristoљubivom vojskom, opredijelio se za Carstvo nebelsko, umjesto za zemaljsko carstvo. Својim vojničima je uputio riječi завјeta: „Umrimo za Хrista, da bismo vечно живели... Zemaljsko je da maleno carstvo, a nebelsko uvek i довекa“.

Od tada do danas Kosovo сe зове i свете i mучениčka zemlja.

Vidovdan јe и велики srpski nacionalni praznik. Na dan Kosovskog boja bio je хришћanski praznik sv. Vit koji јe posebno proslavljan zbor његove Богом danе моћи da враћa вид људima, pa otuda i naziv praznika Vidovdan.

2. Свети мученик Vit je rođen na Cipriji, kao sin visokorodnog i bogatog građanina Gilaša koji бјеше nезнaboga. Св. Vit je живио u vrijeđem vladavini цара Dioklecijana (284-305). Крстио се u 12 godini i благоđaču Božjom koja живиše u blажenom dječaku (зове сe i свети dječak), desila сu сe mnoga cuda.

У његовом подвигу angeli су mu сe

ЗАПИСИ

Ка обнови приморских села

ИЗВОР И ЧЕСМА

Када некима поменете идеју обнове брдских села дуж наше обале, прво ће вас сумњиво погледати, а затим поставити питање инфраструктуре, изненадити проблем водоснабдевања, лоше електричне мреже, слабашних путева, неуређеног начина изношења смећа. Нећу рећи да овај скептицизам нема основа. За разлику од доњих приобалних села која су током претеклих деценија морала да модернизују своју инфраструктуру како би одговорила изазову урбанизације и туристичким налетима, горња, брдска села су остала са оном инсталационом опремом која се затиче и почетком овог стотећа значи, скоро никаквом. Описи каптажа, захваћених вода и још некоришћених извора из тридесетих, скоро да одговарају данашњој слици. Скромна улагања иза земљотреса су подигла сеоски стандард у брдима, али ни изблизу нису била толика да би данас могли да их означимо као један од развојних ресурса за будућу обнову. Ту се поново сусрећемо са горе истакнутим питањем: шта са недовољном инфраструктуром у зонама градитељског руралног насеља?

Одговор се може потражити у више праваца. Конвенционалан, а то је залагање за претходно инфраструктурно опремање зона ревитализације сеоског градитељског насеља и нове изградње у брдском подручју, јесте залагање - парадоксално или истинито - за дефинитивну пропласт ових села, за њихово препуштање купини и природном растакању. Зашто, кад је могуће, а то се у свијету и ради, да се прво уведе инфраструктура, а затим приступити обнови физичког фонда? Овај наоко пожељан поступак ипак тражи два претходно испуњена услова. Први је да будете добро богати (читај: више хиљада долара **BND per capita**) и, други, да сте претходно решили инфраструктурне проблеме функционалног окружења (читај: срећено водоснабдевање Будве). Отуда у данашњим условима овај метод, ма како био пожељан, остаје само сан.

Нема никакве сумње да на другој страни стоје озбиљна алтернатива рјешења из серије ових која би се помalo већ помодним језиком означила као одрживу. Пажљиво и упоредо развијање инфраструктуре и физичког фонда - у коме је свака нова изградња праћена без условним допунама затечених инфраструктурног система и у коме се на сваку нову цијев или жицу ослагајућа ревитализација - јесте алтернатива прикладна скромнијим материјалним условима и још увијек недовољно профилисанијо друштвеној оријентацији. Нема значајних прединвестирања, нема обимних кредита, нема обимних инфраструктурних замисли, радови су у локалу, обазријо извођени, корак по корак, дио по дио. На страни оваквог умјереног развоја леже мала инфраструктурна рјешења као што су то-плотна пумпа или безброяна соларна рјешења, чак и црни болдер, да не набрајам више. Оно што ван сваке сумње побеђује највећу пажњу у лепези ових алтернатива јесте - вода.

Ославање на алтернативу подразумијева и значајну

активну подршку грађана, њихову свјесну дисциплину у одржавању разнотеже између инфраструктуре и природних система, подразумијева широку еколошку образованост. Девиза да умјерени развој треба и може да буде одговор на економски контекст обнове села подразумијева жељу чувања - и насеља и природе. Она искључује непримјерено комунално популарно каналисање и изливавање отпадних вода из домаћинства у коме доминира „уливна јама“ - примитивна конструкција у народу позната као „сендруп“, просто речено рупа у коју се слива све што као текучи отпад може да произведе једна

прераду и поновно коришћење већ употребљене воде и њене температуре до различитих типова резервуара, потежу се рјешења чији је циљ штедња ове за 21 вијек вјероватно најдрагоценје течности. И, наравно да воде неће бити у брдском залеђу уколико се она без скрупула арчи.

Најзад, девиза о умјереном развоју искључује данашње популарно нерегулисано каналисање и изливавање отпадних вода из домаћинства у коме доминира „уливна јама“ - примитивна конструкција у народу позната као „сендруп“, просто речено рупа у коју се слива све што као текучи отпад може да произведе једна

Водојад на појтоку иза Зелениковца

шкољкама, трулим шпоретима, није јој прихватљиво безобзирно бацање кућног смећа и бујавог намјештаја, просипање угоститељског бубрета и празних лименки по хидрофилно вегетацији, или засипање корита отпадним бетоном, ломљеним плочицама и обоеним малтером. Јер, наравно да воде у селима неће бити ако се процес уништавања водотокова настави.

Па надаље, та девиза о умјереном развоју искључује изградња непримјерних викендашких базена који функционишу трошећи, а не рециклирајући воду, који је, захваљујући не-професионалној изведби губе, који не располажу uređajima za filtraciju и презервацију воде, или у којима су аеробни процеси сродни онима из бараштина. Таква водорасипничка изградња не може бити схваћена као приватни чин каквог богатијег, али неукијег градитеља, већ прије свега као опасно наношења штете заједничком и јавном интересу - штедљиво потрошњи воде. Супротно томе, данас ће вам сваки онај који држи до себе и својих, са поносом показивати различите кућне уређаје који су смешљени све више и више да употребљавају, а све мање и мање да троше воду. Од једноставних трикова попут паметних чесми, или тоалетних водокотлића са контролисаним изливачем, па преко уређаја за

фамилија, а затим из ње инфильтрира по карстном подземљу. Та девиза упућује на потребу не само издавања одговарајућих урбанистичких услова за изградњу система за пречишћање, већ и на потребу усмјеравања инвеститора на оне рекуперационе варијанте која данас штите дјелове италијанске, грчке, или француску средоземну обалу. Од јако еколошка свијест продрла у туристичке регионе, близина иновирања рјешења која штите околнину од текног отпада се повећава геометријском прогресијом. Живе машине Џона Теда, тршчани кревети из Холандских еко-села, или једноставни Путокс кога је у ех - YU производила сајајевска привреда, па чак и помало заборављени септик са таложником су финансијски скромна, али еколошки ефикасна средства заштите подземља, и воде и тла. И наравно, да воде неће бити уколико се процес загађивања карбоног подземља фекалијама настави.

Све претходно речено - уништавање природних токова, безразложно висока потрошња воде, као и загађивање подземља - три су кључна деструктивна процеса чије спречавање само по себи представља значајан „инфраструктурни акт“. Другим ријечима, не пријучујете чесму на извор, већ супротно - извор на чесму. Агроном, који је остао

Владимир МАЦУРА

ДНЕВНИК Н(обинара) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегорић

СЛОБОДА КАО ЗАВИЧАЈ

Двадесетпрвог априла.

Крватве кошуље су опет међу нама. Педесетогодишњи Сулејман Дабеца пластио је у Улцињу главом гријех свога оца, стар равно 27 година. Из засједе, ловачком пушком убио га је Енвер Зечевић, који је имао само двије године када је његовог оца Јусуфа из истог оружја усмртио Адем Дабеца, који је за почињени злочин извјесно вријеме провео у затвору. Сулејман је више од двије деценије живио у Америци, а када се вратио у завијај одјекнули су хици освете.

Припремајући сторију о овом случају, присјећам се драме породице Кућевић, такође из Улциња, о којој сам писао у наставцима. Пошто је убио двојицу компанија и одлежао за то једнаесет година Цафо Кућевић је са својом и породицом рођеног брата морао у кућни притвор. Њих тридесеторо, опасани дебелим зидом, нису излазили из својих кућа пуне три деценије, плашећи се куршума крвне освете. У ограђеном простору, налик затвору, рађала су се дјеца; учила се писмености, породица је направила фабрику бетонских блокова у дворишту, од чега су живјели. Женска чељад су трговала, продајала и набављала робу и друге потрепштине. У добровољном затвору умро је и стари Цафо, а његове капије су отворене, тек када су се прије неку годину на онај свијет преселили стари Мирдите, чију је браћу убио најстарији Кућевић.

Мислио сам да је то крај једног ружног обичаја чије трајање на овим просторима дugo, да ће о тој и сличним драмама свједочити новински записи и филмови урађени по њима. Нахалост, овде се судовима и даље не вјерује.

Пред Вајсбрдом, предвече. Обилато мајско сунце, које је ужегло рано тоне испред Херцег Новог, врло намјерно и лежерно свјесно сутрашњег повратка. Тихо и око Караке, мјештани причају о љету које је прије календара стигло. А да ли ће и туристи поранити, питање и уздах на готово свим лицима.

До руке ми, на кратко, долази збирка афоризама „Лик и Споменик“ Новљан-Кешије Вишње Косовић, из које издвајам овај: „Историја је изгубљено вријеме које често тражимо по мраку“. Слиједе нове избрушене мини сатире које ова дама пише „да је не би сатрло вријеме“. Брани она сјајно вриједности постојања, савјест и разум, брани човјекову слободу. Слободу, која би требало да постане човјеков завичај.

У вријеме тијесно када је слободе све мање, јавља се Добрило Ненадић, писац најчитаније књиге у прошлoj години „Деспот и жртва“. Агроном, који је остао

да живи у Ариљу и гаји маљине, није пошао у неки од центара, управо да му не би украдли слободу. Могао сам и ја, вели, да повијем шију пред моћницима и уз нешто јефтине, шмирантске глуме, осмјеха и климоглава, да се намјестим у каквој редакцији, да долазим на посао у подне и одлазим сат касније, да пискарам сву ону мрсомудну паламудацију, салату од општих мјesta и ужеглих фразетина и да живим као бурег у лоју. Изабрао је ово друго, пише сјајну прозу и пита се шта је Шелдон према Ремарку, ужасава се истине да ће се читава европска култура напослијетку обезличити у страшном америчком расправу, у ужасној каши просташтва и глупости и препоручује свима „Час анатомије“ као обавезну лектиру.

Идем да тражим Вишњу Косовић. Кају она је скроман професор овдашњи. Она је филозоф и пјесник у својој башти слободе.

На Ђурђев дан. На Ђегушима, сам из новинарске предострожности и носталгије за старом крчмом на Буковици. Из големих облака над његушком „светлом гором“ није кануло ништа.

Мјештани су испунили цркву Светог Ђорђа, коју послије смрти својих синова подиже Његошев отац Томо, наспрам своје родне куће, и простор око ње. Прво литургија архијерејска, служи је владици Јоаникије са свештенством Митрополије црногорско-приморске, потом славски ручак у хотелу, чији су домаћини потомци светородне лозе Петровића, којима је ово крсна слава. Мирно, свечано, достојанствено. Ни трага од Мирашевих присталица, који само три дана прије славе, објавише да преузимају петнаест цркава у корист новоформиране ЦПЦ.

Имамо своју цркву, своје храмове бројне, своју славу и своје име. И не желимо друге свештенике, нити другу цркву-рекоше на Ђегушима бројним новинарима, који су очекивали да варница неслоге, пуштена овдје (не) намјерно, може букинути.

На дан побједе. Дошао ми у госте Драшко Трнинић, од ране невоље становник Будве, непланирани глумац и одлични студент. Вратио се, управо из Сарајева, где је послије равно девет година одржана примјера филма „Магареће године“, посљедњег заједничког пројекта друге Југославије. Фilm, који је снимљен уочи самог рата у Босни, давно измонтiran, чекао је погодан тренутак за представљање публици.

Било је као некад, а опет није било тако прича ми плавокоси момак, који игра главну улогу, Бранкића, Ђо-пића из младих дана. Били смо на окупу сви скоро: и Седин и Игор, и Давор и

Есведен и редитељ Ненад Диздаревић. Срдачни и много озбиљни. И вјерујем сви смо, док се филм вратио, у главама имали исту слику: ливаде на Рељеву, заједничко Сарајево, праву „југу“ и најправију рају на свијету. И након премијере, сви смо опет мислили готово исто.

Момак који је између шест хиљада сарајевских основаца изабран да буде главни јунак, и посао по оцени стручњака добро обавио, није изабрао филм за затрат. Ратне невоље су га и рано и превише узбиљиле за такав луксуз.

Четрнаестога маја. Посла у новинама је пуно, иако сам мислио да преласком у нову редакцију нећу морати да надничарим и недјельјом. Али, авај... Изгледа да ми је аргатовање ово записано у судбински ћитаб и што ћу. Тај свој претешки терет морам стрпљиво да теглим, јер никада нисам схватио ону мудру: новинарство је најљепши занат, ако се на вријеме остави.

Шеснаестога маја. Први пут присуствујем изложби слика, која нема „отварача“. Умјесто мурдановања критичара ликовних и оних који такве изигравају, под јаким рефлекторима, ријеч има млада ћез јевачица Алма Вучинић. Публика бројна је у тами коју час, музика говори, па онда слике обасјавају светлост. И аплауз, громки, дугачки, какав нисам имао прилике да чујем на оваквим предбрама. Нигде.

У Модерној галерији у Будви млада Јелена Паповић је имала пети самостални наступ. „Ноћни летачи“ су кренули у свој поход над каменом лјепотицом. И даље, јужно ка пучини и према континенту. И мало за боравних: и лијево и десно. Кроз врлу ноћ, без измаглице.

Дан касније. Кад се пролије облак над гробљем док покојника испраћају на онај свијет, каже се: то не боје над

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ИЗМЕЂУ РЕДОВА (4)

пише: Ерих КОШ

Нисам потписивао ни апеле ни протесте. Можда је на то утицао И.Андић који ми је говорио да то не треба чинити. „Кад то једном урадите онда нема краја. Не можете више ни да се браните“.

Није у питању опортунизам, ни елитни, квази-аристократски „splendid izolejšn“, јер, најзад, зар нисам писао такорећи цelog века опредељене и изазовне сатире, па и памфлете. Напросто, нисам волео групне иступе у којим не може да се бира партнери и нисам веровао у смисао и ефикасност таквих интелектуалних, самоуверених, манифестија. Ни у убојиствот оваквих салви потписа, сматрајући имена ћордима, поготово у најшој средини која није картиџијански васпитана, а, вероватно, сумњајући и у тежину и упечатљивост сопственог потписа. Уосталом, увек ми је било лакше написати приповетку, есеј, па и роман него ставити своје име изнад или испод текста. Значило је то коначно верификовати нешто што је још подлегало могућим променама и даљем усавршавању. Чинило ми се то претенциозно, а уисти мах и осудно, као печат и потпис на пресуду.

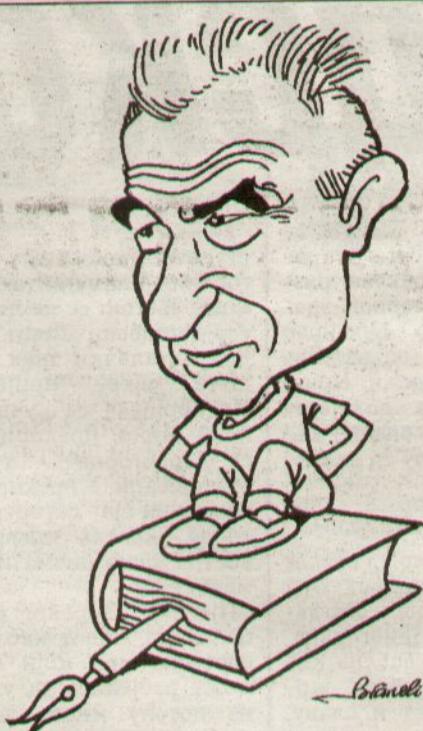
Најзад, било је у томе и отпора, па и негодовања према касти елитних интелектуалаца који се размеђују својим потписима као светленим, ватрометним, распраксавајућим ракетама којима падају у тамно, недокучиво ноћно небо, са кога им се враћају њихова имена као утешене варнице и сиви пепео падајући по њиховим главама. Сујетни, какви су, важније им је њихово име од превере чињеница, што показује и недавни случај са носиоцима Нобелове награде који су олако потписали протест упућен нама поводом рата у Крајини и Хрватској.

„Бити Польак већ је несрећа. Бити Польак и Јеврејин – то је несрећа у несрећи. Бити Польак, Јеврејин и писац, писац емигрант и бивши комунист – то је квинтесценција несреће“ каже К.Брандис у својој аутобиографији.

А сад да то преведемо на српски и на српске прилике и садашње не-прилике.

Говорећи о судбини радије чувених и цењених пољских писаца: Стефану Жеромског, Ожешкове, Пруса и Запольске, К.Брандис каже: „Постали су за критику превише провидни и тиме незанимљиви. Не погодују за савремена књижевно-научна истраживања, за тумачење симболичних знакова, конструкција свести и подсвести. Може се интерпретирати симболика Бруна Шулца, може се пронаћи готска форма у Гомборвића – или у Жеромског? Шта да се чини с аутором који тако непосредно и непаролично обнажује друштвену стварност?“

Не наводим то због Брандиса ни због пољских писаца већ због наших. Речимо: Ђорђића и

Далића. Или, на другој страни М. Павића.

Кад нам је глава мутна, кад нисмо способни да мислимо, кад смо одсутни и расејани – узалуд тражимо подршку и подстрек у лектири ваљаних писаца. Ништа нам ни њиховим посредством неће пасти на ум. Води можемо приносити пламен – она неће прихватити ватру ако у њој нема нафте.

„Не смеј се ни дуго, ни често, а ни претерано“, саветује Епиктет. Могло би се додати – ни јавно. Они који ће те видети како се смејеши или ће ти завидети на срећи и задовољству, у најмању руку, или ће те сумњичити да се подсмејаш њиховим незгодама и невољама. Опасније је смејати се јавно и јавно пла-кати.

Мисли и афоризми, чак и кад су добри и казани од истакнутих писаца и мислилаца, могу деловати до-садно, наметљиво и претенциозно, баш као пријатељски, родитељски савети прекори. Да бисмо их прихватили без отпора и читали са задовољством они треба да су самокритични, као да је аутор самог себи упутио. Да буду уз то још иронични и скептични као, рецимо, код Лихтенберга, Шамфора и де Лиња.

„Одреди се: хоћеш ли бити слободан или роб: то је-дино зависи од тебе“, каже Епиктет. А шта ако си рођен као роб или те тиме учинила зла судбина, разно порекло или ратни по-раз? Хоће ли се ослободити ако се са својом несрећном судбином помириш и да ли је такво сточико држање олакшало положај заточеницима Аушвица и Јасеновца?

Стоичко мирише са судбином навело је и Иву Андрића да у болницу, на свој последњи пут, као једину лектиру, понесе књигу мисли М. Аурелија и Епиктета. Знао је да треба да се преда судбини и – лекари-ма. Па ипак је, можда и не-свесно, покушао да се по-дигне из постеље, и отме се. Пао је и везали су га каишевима за кревет.

Невоља је што ни жене не-воле и не цене свог мужа ако не могу да га пореде са другима. А то најчешће

значи ако га бар једном нису превариле.

Има у последње време низ људи од знања и угледа којим се чешће виђају њихови потписи на разним апелима и протестима, но њихови написи у стручним листовима.

И таквих који, кад изиђу у позориште, неће рећи видео сам ту и ту представу или, на приредби, видео сам те и те људе, већ: „Видели су ме и поздравили ти и ти љуљи“

У време кад се упорно, гласно, па и веома офанзивно код нас проповеда тржишна, либерална, привреда, као најбољи, најефикаснији начин пословавања, који, уз то, још и најбоље одговара демократији и освештаним „људским правима“ код нас на телевизији по неколико пута дневно излазије реклами неког предузећа „Менаджер“ (Од неко доба за ту врсту реклами користи се енглеска реч „спот“ која је у речнику енглеског језика Ристић-Симић-Поповић имала значење: „мрља“) у којој се стално понавља: „Бизнис – али фер!“ што би значило да је бизнис односно тржишна пословност, углавном лоповска, а само по изузетку „фер“.

М.Н. коме су, претећи му, тражили да даде, изјаву лојалности новом режиму и одрекне се својих ранијих схватања, рекао је, наводно: „Боље и леш него лешинар“. Било му је осамдесет година и прича даље казује: „Могао бих тиме добити највише још пет година живота, али и надимак који ће ми остати све док о мени буде помена.“

„Политика“ у рубрици „Да ли знаје“ доноси тенденцијски одабрано објашњење: „По Хиполиту Тену, француском естетичару XIX века, помодна књижевност је она“ у којој је изражен карактер који је у моди. Она траје колико и тај карактер: три четри године, некад и толико: јави се с новим лишћем, и не-стане с њим“.

Ново је лишће већ одавно испупalo и развило се па сад чекам да се у поменутим новинама појави званични протест наших пост-модерниста.

Круг, обалом (18)

О ПЛАТИЈАМА –
СЛИКОМ И РИЈЕЧЈУ

Пише: Мило КРАЉ

У посљедње дviјe године појавиле су се двијe књиге везане за име и стваралаштво познатог црногорског сликара Николе Вујошевића – једна („Са ликовних обзорја“) у којој он, претежно, пише о другима (и само дјелом говори о себи) и друга („Крунисање камена“) у којој други пишу о њему (а он, при kraju и у одломцима, „исповиједа“ своју поетику).

Књигу „Крунисање камена“, у којој се нашао и велики број репродукција, за штампу је приредио Милан Маровић, историчар уметности који је и сам често писао о Вујошевићевом сликарству.

У књизи „Са ликовних обзорја“ сабрани су пак Вујошевићеви текстови о изложбама његових колега и неким сегментима ликовног живота уопште, потом записи о свијету дјечје маште исказаним на пртежу (аутор је дugo времена радио као ликовни педагог управо са дејцем) и на крају интервјуји који су новинари, пратећи његово дело, објављивали у разним публикацијама, током дугог времена.

Био сам један од оних новинара који су о њему и његовом сликарству радије правили репортерске записи. Причао ми је једном како га је у свијет кањона Платије – његову трајну инспирацију – увео Вуко Радовић, својим платнинама, онда када је овај кањон био тешко приступачан.

Ја сам Платије, и даље беспутне, такође видио први пут на сликарским платнima или Николе Вујошевића. А онда нас је – новинара и пјесника Ђошка Пушоњића и мене – једне сунчане јесени из свог атељеа на Биочу (напуштена зграда основне школе) повезао својим „фићом“ да „уживо“ видимо завичај његових слика, то јест кањон. Остало смо цијели дан. Чинило ми се да таква чуда у природи још нијесам видио (а Никола је твrdio: тек дјелић!). Имао сам неодољиву жељу да о томе нешто напиша...

Много година касније, осврнући се на књигу „Са ликовних обзорја“, покушао сам да „оживим“ нешто од тог првог сусрета са Платијама, односно прикривеним свјетовима кањона. Али није ишло, већ је било протекло много година. А онда сам се сјетио да сам не-посредно послије тог вијења Платија написао

једну пјесму и један поетски запис. Пјесму сам напшао, али ми није баш много „говорила“, а оног записа нигде није било, негде се у међувремену затурио. И ево сада, након трдесет година, док листам књигу „Крунисање камена“ указује ми се са њених страница. (Неко

га је, вјероватно Никола, сачувао и приложио пријећивачу књиге).

Читам га сада, послије толико времена, и видим: патетичан је, младалачки распјеван, али искрен и, вјероватно, најближи осјећању које сам тада имао. Преписујем из њега овдје само неколико реченица које још држе неку, макар и невјешто исказану, ватру узбуђења:

„Ако је свијет преголем за твоје очи, ако се тешко сналазиш у његовом тумачењу, дођи што прије; на малом простору, на каменој фресци видјеш све његове облике заточене, све тајне сакривене.

Ако си се овдје и за трен осјетио малим, усамљеним и немоћним, знај – обмана је то, не дај да те збуни! Јер без твојих очију све би било мртво, без твог корака све не-пробујено. Само у сусрету са тобом оживјеће камени облици, кренути затамничени покрети. Осјетићеш: тек у твојим чулима овај свијет је оно што у ствари јесте, и много више.

Само, у Платије не одлази затворених чула, вратићеш се, иначе, са једном пустињом више.“

Толико о мом првом вијењу Платија – на јави и у сну. А о Платијама на платнima Николе Вујошевића препуштам да говоре други, ликовни компетентнији и стручнији. Ограничен простором, цитирам одломке из радова неколице од многих чији се текстови налазе у књизи „Крунисање камена“:

„У великом контрастима између вертикалних литица које прорију небу под облаке и танке нити бистре Мораче настају импресивни судари који никада не нарушавају целину слике. Многе велике слике код неких других сликара, нијесу ништа друго до само увличавање, међутим код Вујошевића, велика унутрашња снага визије тражила је и велике формате. Вујошевић их са лакоћом и надахнуто остављају...“

„У великом контрастима између вертикалних литица које прорију небу под облаке и танке нити бистре Мораче настају импресивни судари који никада не нарушавају целину слике. Многе велике слике код неких других сликара, нијесу ништа друго до само увличавање, међутим код Вујошевића, велика унутрашња снага визије тражила је и велике формате. Вујошевић их са лакоћом и надахнуто остављају...“

„... Никола Вујошевић је градио и гради свој ликовни свијет, развијајући га аутентичним сензибилитетом, и временом га је кристализовао као препознатљиви сликарски рукопис – потврђујући се истовремено и као најдоследнији црногорски и југословенски пејзажиста. (Душан Вукотић).

„... Снажне вертикалне кањоне Мораче попутно су заробиле овог ствараоца својом монументалношћу. Вујошевић се свим својим уметничким бићем окренуо само једној теми – кањону Платије. Он је постао његова љубав и његово определење...“

... Он у толикој мери

уласи у материју као да би филмска камера дошла све ближе и ближе. Његова материја се претвара у једну структуру а структуру у орнаментику, у боје, тако да он може само један исечак направити а да би био једна апстрактна слика пуне колоризма и ритма.“ (Ото Бихаљи Мерин). ...Сјајно влада кичицом и бојом. Црта експресивно, акварели су му свјежи и лаки, пастели имају топлине и смиреног сјаја, темпере су чврсте. Његова уља су рађена на широком распону и када су у питању формати, од упечатљивих минијатура са неким детаљем или сажетим вијењем предјела до великих платна са широким панорамама вечитог кањона. И у занатском погледу она отварају огромно значење и сигурност. Зависно од замисли и креативног порива Вујошевић слика лазурно, нијансирајући танано, нарочито воду у зеленој или сребрнастозеленој гами, па иде до робусног и релјефног потеза када хоће да дочара сложивиту многозвучност хроматске структуре и пластичну изражавајност симбола. Баш то велико познавање могућности фактуре помогло му је да у оквиру једног широког и величанственог мотива развије толико изражавајућу разноврсност и избегње монотонију, да један велики доживљај у оквиру једног шијроког и величанственог мотива развије толико изражавајућу разноврсност и избегње монотонију, да један велики доживљај у оквиру једног шијроког и величанственог мотива

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ЖИЖА ЊЕГОШЕВЕ ПОЕТСКЕ МИСЛИ

УСПЕЊЕ ЉУДСКОСТИ

(наставак из прошлог броја)

Његош је у суштини био и дубоки песимист. Песимизам најприје укреће ватру у пјеснику. Отјелотови сложености живота. Његове судбинске импулсе. Како у несрћеној земљи да буде друкчије. Црна Гора мора се стално опирати глади и настрадајима Турака. Изнугра- тра је једе злоба и братственичка нетрпељивост.

У животу се траже ова или она рјешења. Његош је најмање тражио божја. Тиме нећемо рећи да Његош није био религиозан. Јесте, али само у мјери да вјера не води сљеповидност. Зато се и окренуо поезији као „спаситељици духа“. Она му је пружила могућност пуне слободе визионарирања живота, па религиозно код њега бива успутно. Можда само да појача оне фреквенције које већ постоје у човјеку. Да их неком врстом унутрашње сile мобилише на јача кретања. Кад је нешто удржено, јаче је. Са тога становишта прекоријева великаше - узрочнике губитништва. За Његоша је препсудно каква осјећања и страсти гаји човјек. Човјек је за њега све. Бог му је само декоративни атрибут.. Да би се лакше застапа-ло!

Немјерљиве сile рађају човјекову рајњивост. Искушавају његову моћ и трпежност. Разастиру многе тајне и чудеса. У „Горском вијенцу“ је кроз конкретну стварност, кроз сучење два свијета и двије вјере, истакнута потреба како да се брамимо од зле судбе. Од турског атака и личне зловоље. За Његоша је сила / он ту мисли на тиранску силу/ несрћна кривуља безобзирја. Изричит је у њеном апострофирању: Ко- ме закон лежи у шојуzu,

штрајови му смрде нечовје- штвом.

Борба са злом

Сила се обично заклања иза гордости, али је гордост гријех уколико је везана за силу. А сила је у свијету много. Ниште људска артикулацију. Његошевског човјека трагически конац прати“. Једини начин да одоли најезди си-ле и мрака је прихватање прометејства као животне одреднице. Не помиње се тек онако борба нейресташа- на и не помиње се узалудно паклена негостољубивост свијета. Свјет је овај ширијани, а камо- ли души блајородној.

Кроз игумана Стефана Његош даје човјека раз- петог у музи и искушењу. Нико срећан, а нико дово- љан, нико миран, а нико сјокојан. Игуман Стефан је оличење мудрости, воље, трпести, снаге. Зна шта је љутња и пријекор.

Пјесник филозофски до- води у везу васиону и човјека. Тражи им подудар- nosti. Ако је васион за- мишљена као ланац узро- ка и последица, није ли та- ква ствар и са човјеком. И њега карактерише и стање зависности. Све је у свијету зависно и колебљиво- и душа у тијелу и стењује море и у мору небеса. Зависност је неотклоњива. Она је и слава и пораз човјека. Његош то стално ак- центује кроз стјев.

Велики пјесник кроз лице туђина /турака/ не даје са- мо оно што се збило. Он даје универзалне ознаке да је нужна борба са злом. За искорењење тога зла не иште се божја милост, него се траже посједовани изво- ри снаге: Ал' ширијанству сташи нотом за вратиš, до-

весши ћа к познанију Јра- ца, / шо је људска дужност најсвејешија.

Његош је стално у пози- цији да истиче пријекор као насушност живота. Пријекор се креће линијом сталне прогресије. Очигледно је да у пријекору има различитих тонова - благог и оштрог пријекора, алузивног пријекора. Ови тонови прелазе из чистог поетског стања у филозоф- ску сферу, пунећи стих ма- штом и узбуђењем. Речи ћемо да су Његошеве идеје тако темпиране и тако дубоко промишљене да дају одговор на сва питања жи- вота.

Једно је непорециво: дух тражи лијек за људску главобољу, која неће пре- стати, јер неће престати живот. Његош је изричит у маркирању нарави, иску- ства, памћења. Пјесник та- квог формата добро зна шта су идеје живота, шта је њихова колотечност. Он их гледа у развојном про- цесу. Страно измјењива и стално богатије. По Његошу је све у знаку надовеза- ја. И дух и слух. И мук и громогласје. Под појмом живота подразумијева се све оно од чега се тка жив- јот. Жivot се у Његошевој поезији потврђује као су- противност узајамности.

Вратимо се поново теми пријекора. Пријекор у „Горском вијенцу“ има ло- гички слијед. И кад се при- зива сјећање не може се без уједијања пријекора. Гра- ја овог стјева не би била функционална кад се не би нивелисале истине и же- стине пријекора. А оне се могу учинити таквима ако их фундира дубока поетска условљеност. Што је у спје- ву дат облик драме треба тражити у ствараочевој да-

лековидности. Поета је кроз уста бројних ликова раз-личитог карактерног значења свемоћно фиксирао муку живљења на ратови- ма опрљеној земљи, Црној Гори. Снага је у одолијева- ју тој муси, а она ће као аманет да дјелују за далеко неко йоکољење.

Тематски оквир

Тематски оквир „Горског вијенца“ је прошлост. Она је инкорпорирана у свагда- шњи живот Црногорца. Прошлост је схвачена као извориште витештва, жрт- твовања за част и славу, правду и друге етичке по-

стулате поносних црно- горских пламенштака. Па ипак, Његош се не либи да сав додгђени живот стави под питалачки знак. Вар- ниче искре пријекора. Прекоријева се „ученост“ попа Мића, прекоријевају се Црногорци - турски сватовњаци, прекоријева се лажни сјај котарске го- споде, женска превртљи- вост, турска пизма и над- меност.

Пјесник „Горског вијенца“ види живот као један огромни зјап који се не може избjeći а да у њега не потону многе људске жеље и снови. Оно што остане, оглође груба сва- кидашица. Зато се при- зива дух, не би ли са гроби- на живота отјерао маглу неспокоја: Нека буде бор- ба нейрестална, нека буде штo биши не може.

Природа је најпоуздан-ijiји савезник препороди- тельском духу. Разумљиво је настојање човјека да је-динство природе споји са јединством духа. Тако срасли постају јачи и ста- менији. Његош стално по- тенира нераскидивост те везе. Зато пријекор и во- ља овде добијају дјелатни-чин, не потирију живот. Са пријекором се испро- бава човјекова несталност и виталитет. Ослушкују се њихова дејства. Казују где се и када се буди људска нужда. Да ли је нужда упутила етичке принципе и у којој мјери?

Све што је велико и лије- по рађа се из спонтаности. Тако је и са мишљи, хра- брошћу, љубављу. Што се сазда у тренутку, кола ду- хом као моторичка снага. Уостalom, човјек зна да је тек онда остварен ако је чврсто спојен са оним што воли. Вољење је константа

живота. Његош у „Гор- ском вијенцу“ маркира људску узвишеност, по- себно мисао о љепоти, о храбрости. Прва је оличе- на у појави божанствене снаге бана Милоњића, а друга у светом односу пре- ма оружју: А у руке Ман- душића Вука биће свака јушика убојиша.

Оружје се слави само ако га је нужда условила да брани људску и врли- ну. Свака друга алтерна- тива је страна. Његош је одређен у негирању јуна- штва из области и злих намјера: Јунашићу је цар- штада свакојеја.

У „Горском вијенцу“ бо- гу се не даје штићенички статус. Он је космичка, али не и земаљска мјера. Тај јеретички став произ- ишао је из чињенице да је бог немоћан да успоставља ред у свијести човјека. Не би иначе допустио да га нападају рђе и зло. Бог наводи човјека на пасив- ност, а Његош да доводи у позицију да надјача нево- љу: Небо нема без трома- цијену!

Морални корелатив

Варају се они који мисле да је свијет само оно што се види. Свијет је и оно што се замишља. Оно што оплоди машта и оживотвори имагинација. Његош та два чина стављају у равнopravан однос, свјестан да и невидљиви облик нечега постаје видљив уз посред- ство имагинације.

Субјект је овде покретан и даје на увид многоструке одబљеске визија и призори. Он у овом дијелу имају складан оркестарски рас- поред и дубоку животну окосницу. Скори сваки стих је синтеза једне жи- вотне суштине и значења,

НАЈЧИТАНИЈЕ КЊИГЕ
БУДВАНСКЕ БИБЛИОТЕКЕ
У Мају

- Никола Милошевић: НИТ МИХОЉСКОГ ЛЕТА, роман, „Стубови културе“ - 1999. године
- Пол Остер: МЕСЕЧЕВА ПАЛАТА, роман, „Гео по-тика“ - 1999. године
- „Аманда Квик“: ЈУБАВ-НА ВЕЗА, љубавни роман, „Евро“ - 2000. године
- „Лиди Салвер“ МОЋ МУВА, роман, „Плато“ - 1999. године
- „Хабјановић-Буровић: ПАУНОВО ПЕРО“, аутоби-ографске приче, „Народна књига“ - 1999. године
- Радослав Ротковић: ШУМА СВЕТОГ ЛЕОНДАРДА, роман, „Либрис“ - 1999. године
- Момо Капор: ОНА И ОФФ приче-носталија за про-хујалим заносом роман - „Југословенска књига“ - 1997. године
- „Кен Меклур“: ПРЕО-КРЕТ, трилер, „Евро“ - 1997. године
- „Милутин Алијипијевић“: ОКО У ТРАВИ, роман, „Рад“ - 1999. године
- „Дежи Конискић“: ОБО-НА ПРИЧА, роман, „Ман-дарин“ - 1999. године

ТРАГ КОЈИ СЕ

„Ми знамо да исјеричамо мнојо ла- жној исхинишом нали, а знамо, кад нам је воља и исхин- ишо да ојевамо“. Хесиод

Уметност је врховна реалност, а живот пуки облик фикције, каже Оскар Вајлд. Истина у уметности није сличност лика са сенком, или одраженог облика са прототипом, већ јединство предмета са самим собом, спољашње које изражава унутрашње, отело- вљена душа, продуховљено тело. Уметност почине тамо где престаје подржавање. Она није мимеза, не по- дражава, а уколико се том вештином и бави, врши је гледајући се у огледало. Књига би морала бити секира за замрзнуто море у нама, каже Франц Кафка. Треба читати само књиге које уједају и боду, које ће нас пробудити ударцем по глави. Оне што на нас делују попут несрће, која нас јако боли. Кафка хоће унутрашњи доживљај који из корена мења свет - тежњу садржаја, а не лагодност забаве. Поука као да је одавно ишчезла. Он се прећутно позива на катарзу, али је окоје наглавачке. Има осећања сажаљења и страх, од прочишењања ни трага ни гласа. Уместо њега, текст помера целог човјека и уписује траг који се не може уклонити. Негде у исто време Милош Црњански хоће роман вампирске снаге, који би био као отров, и попут опијума учинио да заборавимо све. Био би подједнако стваран. Он се та- које прећутно позива на појмове из античких поетика, вероватност и истинитост, окрећући их наглавачке. Стварност коју подразумева је опојна снага моделова- ног света па се у односу на њега одмеравају обласи спољашњења.

Текст није ни истина ни лаж већ искривљење, отклон. Јован Христић већи да је искуство читања равноправно

другим искуствима. Он изравњава значај таквог отиска, знајући да оно што читамо, као и оно што осећамо, замишљамо, измишљамо, или у праву стварности прожи- вљавамо једнако, ако не и више, чини живо ткиво нашег бића. Да она невидљива реалност која се неухватљиво одмотава у нама пулсира као наша пресудност. И ути- скује знак који се не може уклонити. Он такође нагла- вачке окреће уобичајена схватања да само опипљиви емпиријски захвати могу имати вредност истине, а затим и она нешто модернија - или не мање окоштала - да је могу имати индивидуалне унутрашње, емотивне и инте- лектуалне, сфере људског бића. Лепих вештина и естетског доживљаја нема ни на видику. Један од за-ступника традиционалних схватања је Рилке, који каже како треба видети много градова и љубити много жена да би се написала добра књига. Да искуство стварности, управо наспрот Христићу, утичује неизбрисив траг. Његов је ученик и Борислав Радовић. Отварајући плодан парадокс, да се најнематеријалније искуство тумачи најконкрентијим, он вели да се песма, тежња ка неизр- цивости, може разумети на основу узрока из сопственог искуства: „Привлачи нас сећање на живот, игра у којој нека нама непозната особа погађа и буди наше успоме- не“. Донекле другачије говори Иван В. Лалић: „У метежу сигнала једног доба које се опасно сродило са визијом своје апокалипсе, доба које нема праву равнотежу ни према прошlostи ни према будућности, у књижевности се разабирају гласови који говоре о разноврсним или бит-ним стварима; комуникација искуства која су за успо- стављање равнотеже наступају“. Његово референтно по-ље је расуло постојања, крвоточност његовог времена. На њу књига одговара отварајући двосекли видик. По-сматрајући оно што је било и оно што може бити, напи- пава напрслине на ономе што јесте и утире нови пут. Али не гата нити нагађа, већ гледајући уназад види уна-

пред, одакле се до експлозивних вирулениција епохе стиже и поврзаком искуству литературе. У тројгу између две нематеријалности и њихове опреке, сада- шњости, оно себе проверава проверавајући бедеме писма. Вампирско биће XX века надвладава разумом уметности. Најмање и највише што има да понуди је принцип хармоније.

Од, полушећи се, пореди енглеског и америчког пе- сника. Кад острвски лирик изађе у природу, он у њој не види дрво већ дрво под којим је седео некакав краљ, или под којим је донео какву важну одлuku. Стварност енг

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

МАНИФЕСТАЦИЈЕ

ЗНАМЕНИТИ ЦРНОГОРСКИ ТРОЛИСТ

Култура, научна и књижевна манифестација „Дани Марка Миљанова”, Медун - Подгорица - Будва - Котор - Херцег Нови, 10 - 13. маја 2000. године

што је само у власти стваралаца генијалне креативности. Па и пријекор који смо узели у власти стваралаца генијалне креативности. Па и пријекор који смо узели као један од важних мотивацијских фактора код Његоша има најчешће морални корелатив. И смрт може бити човјеков одабир ако је узрокује витештво и слободарје. Светковање смрти није антиживотно, јер га покреју дубоки етички принципи. Његош прекоријује слабиће које је прва невоља раздрибила. Није у питању само човјексталежа него човјек уопште, мада је пјесник посебно „оцјено” великаше који су заред мрачних калкулација изгубили образ и душу. Између зулумира и измеђара брзо се успоставља веза близости и на њу се Његош обрушава свом силином. Пријекор је добио карактер оптужбе.

И као што најчешће облаци навешћују кишу или олују, тако и велики пјесник најављује шта нам ваља радити. Пословичком тачношћу каже где и када треба истрајавати, како се понијети према злу и охолости. Ваљда на свијету нема пјесника који има тако бројан и разноврстан регистар поетских порука. Мислију прости гејзирају једна за другом, увијек у новој значајној консталацији и нијансама. Пријекор се наставља у мисли и у осјећању веома снажно, реклами бисмо до крешчендираоног стања. Али су они редовно такви да их прати најопојнији занос.

Поезију је теже увести у драмско обличје него је исказивати по већ примјењиваној шеми. Његош је преко драмске форме дошао до врхунца пјесничког израза, фаворизујући поетско-филозофску мисао кроз изворан народни језик.

Ваља истаћи да Његош не бира ријечи. Оне одабране постају кад их доживају сам склопи. Такве ријечи не старе, јер их окрилају дух и сензибилитет. Кад је ријеч предата једном динамичком ритму и поетски

прочишћеном изразу, онда је та ријеч вјерни одраз дубоког унутрашњег немира, који што се више истражује, постаје дубљи.

Кад се погледа „Горски вијенац“ као поетска творевина, постаје јасно да је он међаш нашег свеукупног духовног простора. Није ваљда као у њему слика, звук и порука нису добили тако дубинска сагласност. И муга је код Његоша лијепа, ако наговјешћује разбистрење ситуације у којој ће човјек тријумфовати.

Његош исповиједа себе, друге, епоху. Он зна шта је усамљеност /Тужан сирац без ишље икоја/. Код њега је мисао постављена у само биље егзистенцијалне драме. Постојати значи дјеловати духом. Дух преносити на заједницу, која мора имати своја уронућа не само у прошлост него и у будуће егзистенције: Све приједа снабђује оружјем и прашив неке необуздане силе, прашив нужде, прашив недовољства.

Читава скала тематских тањака у „Горском вијенцу“ заталасана је снажним упливом имагинације. Зборовање људи, њихова потреба да се дијалошки открију није нова /и код Хомера је налазимо/, али је код Његоша добила видну пјесничку маркацију. Психолошки миље видан је код сваког лица у овом дјелу, које је различито и по чулном и по осјећајном виду, а и по природи историјског опредмећења. Игуман Стефан је центар умног живота. Његов духовни немир прелива се у историјску перспективу.

Живећи под влашћу пејсистичког схватања живота: У аг ми се живош и претворио. Његош је био ујеђен да песимизам може пјесма надјачати. Његово дело није само дјело мишљења него и судбине, па и властитог самосазија, које је умногоме проширило видокруг пјесникових духовних спознаја, али и скратило живот пјеснику опчињујуће снаге.

Жарко БУРОВИЋ

Сложена мрежа културологских, књижевно-тешких, језичких и историјских веза спаја тројицу знаменитих црногорских писаца: Његоша, Јубишића и Марка Миљанова. То је и била оконосица овогодишње манифестације „Дани Марка Миљанова“ коју традиционално организује Културно просвјетна заједница Подгорице. Планирано је и реализовано укупно 10 програма: научних склопова, објежавања јубилеја и представљања књига, уз пратеће поетске програме.

Након свечаног отварања на Медуну, под покровитељством Министарства културе Црне Горе и Скупштине општине Под-

горица, у Основној школи на Ублима одржана су два поетска рецитала, а програм је настављен у Црногорској академији, објежавањем јубилеја књижевника Чеда Вуковића. Представљајући друго коло његових сабраних дјела, говорили су академик Драгутин Вукотић, академик Радомир Ивановић, проф. др Загорка Калеziћ и аутор. У оквиру подгоричких програма у Библиотеци „Радослав Љумовић“ представљена је књига Божане Јелушић: „Митско у Лалићевим романима“. О књизи су говорили Чедо Вуковић, Крсто Пижурица, Вук Џеровић и аутор.

Другог дана Манифестације, у Режевићима, одр-

жан је научни скуп на којем су истраживане књижевне теоријске, културологске и лингвистичке паралеле дјела Стефана Митрова Јубишића и Марка Миљанова Поповића. Овај аспект њихових дјела по први пут је био предмет засебног проучавања, а учествовали су др Јован Чајеновић, др Душан Мартиновић, др Душан Ичевић, академик Бранислав Остојић, др Раја Биговић - Глушчић и др Зорица Радуловић. Исте вечери промовисан је роман Чеда Вуковића „Стефанов пут“. О несумњивој самосвојности овог дјела говорили су Радомир Ивановић, Милош Ђорђевић и Божана Јелушић.

Трећег дана Манифестације, у Културном центру у Котору, одржан је научни скуп „Писци Котора и околине од XII до XIX вијека“. Циљ научног скupa је био да се још једном валоризује вриједна едиција „Књижевност Црне Горе од XII до XIX вијека“ и саопште нова открића. Иначе, едиција је, како се на скупу чуло, у Будве, barem што се тиче аутора из Будве, посвећена ваљана пажња и значај како у „Приморским новинама“ тако и у оквиру манифестације „Номтаже Данилу Кипу“. Учествовали су академик Мирољуб Пантић, др Мато Пижурица, др Јован Чајеновић, др Златица Ђорђевић и милош Ђорђевић. Исте вечери промовисана је књига Радомира Ивановића „Самописи и казалице Стевана Митрова Јубишића“, о којој су говорили др

шан Ичевић, Божана Јелушић и аутор. И овог пута одличан поетски рецитал је, из циклуса Душана Костића „Где су та мора“, одабрана и изведена драмска умјетница Јелена Жигон.

„Његошологија на крају XX вијека“ била је тема научног скupa који је одржан у Херцег Новом у манастиру Савина. Предмет скupa била је само посљедња деценција, а разматране су перспективе, отвореност, развој и домети његошологије као науке. У посљедњој деценцији објављена је чак 81 књига о Његошу. Ту спадају нове књиге, ре-принт издања и преводи Његошевих дјела. На скупу су учествовали др Владислав Осолник, др Соња Томовић, др Душан Мартиновић, академир Радомир Ивановић, др Милош Ђорђевић, Вукаље Ђорђевић и отац Јустин, игуман манастира Савина.

Завршни програм „Дана Марка Миљанова“ било је представљање опере у три чина, „Паштровски витез“, чији је јунак заправо Кањош Маџедоновић. Поред приређивача, музиколога Ане Зечевић, говорили су диригент Илија Дапчевић и Мања Радуловић Вулић. Музички дио изводио је дјелове Логареве опере. Манифестација Културно просвјетне заједнице Подгорице замишљена је и остварена као мултикултурални серијал програма који су повезали значајне писце Црне Горе, али и градове препознатљиве по њиховом дјелу. Божана ЈЕЛУШИЋ

ДОРИНА ЗВЕЗДА

Ноћас је Сава иша у згњерљај Дунава
шреко риба и облучака,
Авала је уздисала војним цвећишћима,
све се усјравило и засјало
јер су се у Јлавилу пољубила два сазвежђа:
водила их је за нежне ободе Дорина звезда.
Београд је за часак ућућао
и чула се усаванка
свирана из хиљада трла будних ћишица.
Два мила сазвежђа уздахнула су
и у сан сјусишила мноштво честашака
које је ог куће гдје разносио лахор
и саопшишавао весни из бебиних уснућа.
На небу је звезда искисивала Јоруке
из Делфијске Јорочишића о мери, складу,
реду.
Долазак у Београд најавили су ћрчи сипарци
и млади, врлини одани, мудраци.
Сијај ми, сијај шумна звездо
да отворим све прозоре
и Твоју омиљену свећност
обујмим новим, бољим светлом.

Драгиња УРОШЕВИЋ

НЕ МОЖЕ УКЛОНИТИ

је стари ћосподин на трен оживео, или као да се његов млађи сабрат обрео у његовом сонету. Ракић је из временске удаљености протумачио час у коме се Раичковић налазио. Не више Рилкеов објективни свет који пише, нити Радовићев који условљава читање, већ удар што окреће наглавачке. Тек књижевност даје облик, даје смисао. И у свет уписану траг који се не може уклонити.

Када сам била мала често сам одлазила на једно путовање. Поскочим, пробијем петама земљину кору и брзином светlosti срдлам-све тако са петама унапред. Вторглово испадам на другу страну-све тако са петама унапред-кад! Око мене-сав свет окренут наглавачке. Дреће није из кроњи, куће расту на крову, а мали жути људи ходају на рукама љубазно жмркајући косим очима у знак добродошлице. Можда сам била препаметно дете које је негде прочитала како се Кина налази на другом крају Земљине кугле. Можда нисам ни била препаметно дете. Можда сам била само усамљено дете. И није ли то, на крају крајева, све једно. И сад, када се пропустим књизи, осећам исту вртоглавицу као када сам била дете. Осећам се као критичар у Кини. Све је и даље ту (а где би било?), само изокренуто, иступретурано, испремештано. Уколико се испостави како немам ни зрне крви Татара, за које се прича да су не-када противути Банатом, наклоњеност истоку могу да објасним неким раним ударом. Луталици Синђабадом или храбрим Аладином. Отровним бојама летећег ћилима. Опијатским обрисима бедема који заклањају палате, где се крију принцизе са лицима што се назиру иза тешких велова. Хиљаду и једном причом која би да обмане смрт. Маргарит Јурсенар и њеним спикарем Ваном Фејом који је на другу страну отишао закорачивши у своје платно. Знаком уписаном на кожи, оштрином бола која му је заувек померила, док се оно што зовемо пра-

вим животом расипало и, попут воде, неповратно отицало кроз невидљиве процепе између мојих згуснутих прстија. И даље сањарим како имам летећи ћилим и мали ручни фрижидер са освежењем за пут. Као у прици Два снајапског писца Нацумеа Сосекија. Дечак сања сасвим неодређеног стања. Препознаје да је стар само по дугој седој бради. На питања стаца даје сасвим неодређене одговоре: да је заборавио колико му је година, да је његова кућа у његовом пупку, да се запутио онамо... А за децу воли да прави представе: „Сад ће, сад ће, биће змија/мара бити што свирала свира“. Дечак га је пратио све ишчекуји чудо. Када су стигли до реке, стацар му је казао да га чека и да ће се вратити, па прошао испод воде и отишao. Дечак га је неизмерно дуго чекао. Стацар се никада није вратио. Јапанска легенда каже да се уврђена богиња Сунца Аматерасу Омикаки повукла у пећину и заградила је стеном. Читав свет је потонуо у мрак. На већању богова, богиња Узуме-но Микото предложила је да пред пећином, раскошно накинђурена, запева и заигра ритмички ударајући како би подигла што већу буку. Аматерасу Омикаки није одолела радиозналост, померила је стену и угледавши свој лик у огледалу које је држала Узуме-но Микото, заслепљена изашла из пећине, док су остали богови брже-боље одгурали стenu. Тако је светом поново зацарила светlost. Тако је настало и позориште. Или већтинга прерушавања.

- Има ли убојитије параболе о уметности? О игри сенки. Обмани самој. Чини се да је ово питање које дели доброг писца од његовог половичног колеге без обзира на епоху којој припада. Безусловност уметничке истине испред које се неће подићи зид неке личне или колективне идеологије, макар то била идеологија идеала. Макар одговор био да истине, као ни стварности, уистину и нема - изван текста и свести која му, гледајући

дубоко у себе, у емпирiju прочитаног, сведочи. Остарели Француз из Мишимине приче Море и вечерња румен сваке вечери гледа у море и очекује чудо. Како се једном није догодило, ни у животу ни у овој прици која би да личи на њега, неће се догодити никада. Али између стварности и писаца увек се подиже понеки бедем. У књижевности чуда су увек могућа. И пошто сам ту мисао поносно унела у компјутер, прочитала сам је код Борислава Радовића. Уистину, постоји ли нешто што већ није записано? Иако не постоји, зашто онда записивати изнова? Ако не зато да бисмо казали нешто судбинско? Ако не зато што је она наша судбина? Понекад се чуда дешавају и у животу. Када сам већ порасла, заиста сам и била у Кини. Она је тада била незамисливо велики затвор. Народ је био сиромашан, али не и нездадовољан. Радили су дословно сви, али је међу пословима постојала хијерархија која се, наранво, заснивала на морално-политичкој подобности. Околности су наметале и посебности, па се могло најти на занимању каквих није било на земаљском шару. У њих су понајвише спадали послови везани за контакте са странцима, за које се тражила и нарочита оданост. Једно од њих били су лифтбоји у пекинском кварту за странце - лифтбоје, јер су дужност обављале младе жене. Можемо тај гест схватити свакојако, као знак добродошлице и чуvenog источњачког гостопримства, на пример. Било како било, у пекинском кварту за странце нико није могао у лифту без пратње љупких домаћица. Писац је човек који би се у сусрету са чуваром погледом

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

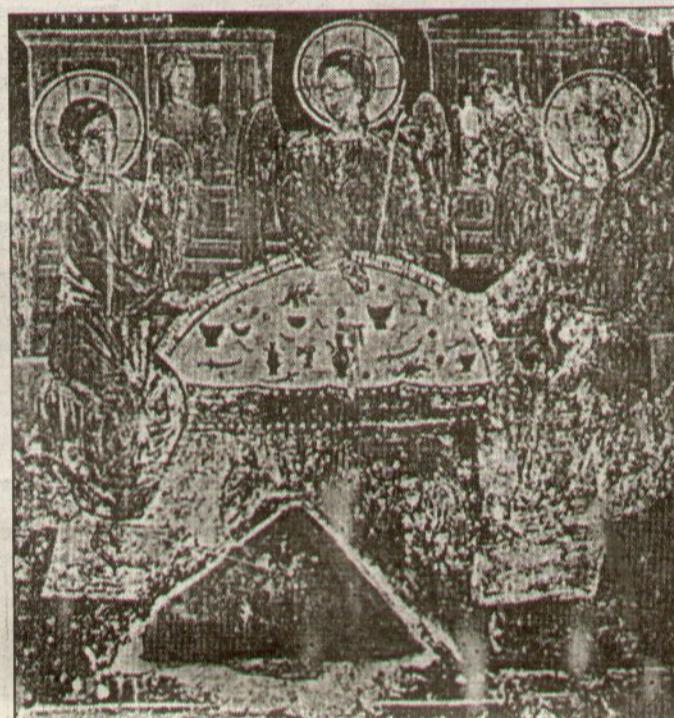
БАШТИНА

СЛИКАРСТВО МАЛЕ ЦРКВЕ МАНАСТИРА ПОДОСТРОГ

Мала црква „Успења Богородице“ манастира Подострог у својој унутрашњости чува ликовне трагове необично вриједног зидног сликарства које је осликала рука научни још увијек непознатог мајстора прве половине XVII вијека. Теже читљив напис, изнад врата у наосу ове цркве, свједочи да је обновљена, или саграђена на мјесту неког старијег храма, за вријеме владике Рувима, а залагањем јеромонаха Висариона из Цетињског манастира. Својим распоредом, стилом и иконографијом фреске овог храма одговарају сликарству које се иначе јавља на простору Пећке Патријаршије у времену турске владавине.

Оно што намах задиљује при првом погледу на сликарство подострошке мале цркве је богатство сцена зналачки распоређених у, судећи по димензијама, површински изразито малом простору. Сликарство и у наосу, и у припрати, углавном, слиједи принципе власпостављене у византијској естетици и иконографској схеми укршавања храмова. Ликови и сцене из живота светитеља распоређени су по нивоима: тајко да у првој зони наоса, изнад сокла украшеног геометријском и вегатабилном орнаментом, разазнајемо фигуре светитеља приказаних у стоећем ставу. У покушају препознавања ликова, почевши од источног дијела јужног зида, назире се фигура архијереја који у руци држи свитак. Поред ове представе, такође се теже разазнаје и фигура монаха који шире руке над сандуком у коме је костур. Слиједе фигуре Теодора Тирона, Пророка Јеремије и Стефана Дечанског којег Св. Никола

приводи Христу. У истој зони на западном зиду, представљени су, од стране врата према јужном зиду, Архангел Михаило и, од стране врата према сјеверном зиду, цар Константин и царица Јелена у богато укraшеним властарским одјећама. На прилично оштећеном сјеверном зиду ове зоне, је

„Гостодубље Аврамово“, Манастир Подострог, око 1630. год.

два се разазнају ликови Св. Саве Српског и Св. Симеона у монашкој одјећи. У истој зони, на источном олтарском зиду приказана је у полуокругу који имитира лунету Богородичиног Акатиста (Химна Богородици). На западном зиду је у источнотој зони представљена, за овако мали простор необично опширно, сцена „Успење Богородице“. Пандан овој сцени је на источном, олтарском зиду представа „Силазак Св. Духа“. У четвртој зони представљени су циклуси: Велики празници и Страдање Христово, док су у највишој зони, унутар медаљона постављених у низу, насликаны ликови десетак четири пророка. Христос, у различитим представама своје славе, представљен је, према логичком слиједу, у композицијама у самом тјемену свода.

И сликарство припрате мале цркве „Успења Богородице“ манастира Подострог је, такође, распо-

стављене су сцене из Богородичиног живота и риједак пример илустрације Богородичиног Акатиста (Химна Богородици). На западном зиду је у источнотој зони представљена, за овако мали простор необично опширно, сцена „Успење Богородице“. Пандан овој сцени је на источном, олтарском зиду представа „Силазак Св. Духа“. У четвртој зони представљени су циклуси: Велики празници и Страдање Христово, док су у највишој зони, унутар медаљона постављених у низу, насликаны ликови десетак четири пророка. Христос, у различитим представама своје славе, представљен је, према логичком слиједу, у композицијама у самом тјемену свода.

И сликарство припрате мале цркве „Успења Богородице“ манастира Подострог је, такође, распо-

ређено по зонама, мада не толико разуђеним као у наосу. Од овдје боље очуваних представа вијаја издавојти фигуру Св. Јована Претече са крилима, представљену на јужном зиду, риједак иконографски тип познате сцене „Гостодубље Аврамово“, затим представу „Страшни суд“, као и представе Св. Ђорђа и Св. Димитрија на западном зиду око прозора. Сагледано у целини, сликарство мале подострошке цркве у потпуности одговара стилским и иконографским решењима карактеристичним за почетак и средину XVII вијека, а насталим под видним утицајем мајстора византијског сликарства XIV вијека, односно епохе која се у историји византијске уметности третира као ренесанса Палеолога.

Непознати мајstor сликарства мале цркве манастира Подострог се у основи придржава композиционе схеме строгих византијских канона, мада се покаткад дају видјети и одређена неуobičajena иконографска одступања. Из неколико пријемера („Гостодубље Аврамово“, „Св. Никола приводи Христу Св. Стефану Дечанску“ и др.) можемо закључити да је овај сликар као директан предлог за илустровану сцену користио илустрације из појединих савремених књига, што није риједak случај када је ријеч о осликавању омањих цркава обновљене Пећке патријаршије. Иако по страни од главних токова уметности прве половине XVII вијека, овај анонимни сликар је ипак успио да избори завидно место посебно виртуозном спретношћу и умјешем да са изузетним осјећањем склада изведе велики број композиција у тако малом простору. Такође и при избору колорита у коме преовлађују тонови мрке, окер и црвенкасте боје, као и у обради појединих ликова, овај живописац се издваја као мајstor чије ликовне могућности нијесу биле скромне и чије је вријеме тек долазило.

Луција ЂУРАШКОВИЋ

ИЗЛОЖБЕ

СУНОВРАЂЕНОСТ У ПИТОМИНУ

Изложба Наода Зорића У модерној галерији

Наод Зорић слика „чудо“, онако како није учио, нити је могао учити. Дошао је, како је истакао ликовни критичар Ђорђе Кадијевић, у ове наше континенталне просторе трасом која нас спаја са Медитераном, крећући се трагом славних претходника Лубарде, Дада, Станића, Тошковића, Гвозденића, Карадића. Ове пријећи истакнутог критичара довољно говоре о каквом је ствараоцу ријеч.

Зорићева изложба даје увид у ликовну проблематику којом се аутор бави у посљедње три године. Она истовремено представља кључ за разумјевање његовог рада насталог послије успјешног циклуса „Пушачи“. Пред нама је иконографија базирана на симболичном третирању стварности о чему свједочи и назив циклуса „Под црногорском капом“. А Зорићев свјет је од самог почетка насељен лицима, и то већином мушким, које мајсторски поставља у први план тако да чине основну бит композиције. Његови ликови израђују из дубине слике и представљају главне носиоце идеје. То су лица типичног горштака, на која су живот и вријеме утицнули своје трагове. Оно што пише на лицима тих главара не припада њиховој личној биографији већ историји.

Зорићево мајсторство долази поготово до изражавања на великом формату који дјелује веома импресивно и доминирајућим простором. На овим, као и на мањим форматима, платнима и цртежима, долазе до изражавају очи ликовна црногорских јунака које, као огледало душе, добијају посебну снагу и носе поруку којом жели да нам још дубље дочара осмишљени циљ. Те очи зачућене, са дозом видљивог страха у сусрету са свијетом. Изазивају различите асоцијације и размишљања. Својим ликовним изражјеним средствима сликом ствара снажно експресивно дјело пуно усковитланог, махнитог геста,

страха и бијеса. Жесток експресиван ефекат постиже са неколико бојених флекса преко којих смјешта темпераментан, брз, спонтан и неком унутрашњом олујом вођен цртачки гест. Често се чини да му боја није потребна да би се изразио. То најдомјешта сигурним и виртуозним цртежом, њим исказује дубину своје емоције.

Дубоко емитован и неподредан, Зорић, неуморно трагајући за апсолутном истином која најчешће носи сировост и горчину живота. Његова платна нису „негде тамо далеко“ од нас, већ сасвим близу јер он посматра и биљжи свјет на свој особен, темпераментан начин.

Зорић од почетка није тежио да његово дјело буде привлачно за очи посматрача и да постане декоративно. Своје ликове лишава љепоте, настојећи да истакне ону другу, унутрашњу духовну страну љепоте. Свјестан да љепота увјек тражи дивљење, али исто тако изазива одређени умор, аутор потенцира мисаоност која руши хармонију лијепог. Његов свјет постаје толико преобликован, а простори испуњени горким плодовима размишљања и недоумица тако да изграђује поетику енigmatskog и emotivnog.

Истакнути вајар и професор Факултета на Цетињу, Павле Пејовић, је, до сада најбоље, описао Зорићево сликарство: „Снажна, разбуктана, гротеска и сирова, Зорићева платна дјелују као отргнути дио планине sunovrđenosti u pitominu. Наод, као дјелете са Таре, гледа у врлети кањона, низ чије се лице котрљају најбитније сузе Европе, а који је наткривен најчијим небом свјета. Ова племенитост природе живи у Наодовим сподобама и овјековјечена је на овим платнима пред нама. Пред нама су искрено поруке једног ријетко даровитог младог човијека, чије ће нас истине још дуго, дуго опомињати и прогонити“.

Драгана ИВАНОВИЋ

МОДЕРНА ГАЛЕРИЈА

СЕЗОНА 2000.

Један од изложбених простора многоbrojnih umjetnika, ove sezone biće i „Модерна галерија“ у Будви. Након више успјешних изложби по Србији, обогаћена акварелима Светлане Драгојевић и Саве Павловића, као и цртежима Наода Зорића галерија припрема за ову сезону више пригодних изложби који ће обогатити културно-умјетничку презентацију Будве.

Од 31. маја до 3. јуна на програму је изложба која обухвата 35 слика из фонда галерије „Надежда Петровић“ из Чачка.

За крај јуна се планира изложба слика Тодора Стевановића који је представљају југословенске сликаре на бијеналу у Венецији. Након тога сlijedi поставака изложбе Воја Станића, док је за прву половину августа планирана изложба изабраних дјела фонда Галерије.

Крајем августа и првом половином септембра биће изложена дјела умјетника који су рођени у Црној Гори, њихове слике су вла-

чиштво Народног музеја у Београду. Потом је изложба Пера Никчевића, поријеклом из Црне Горе, који живи и ради у Паризу.

Сузана ПРВУЛОВИЋ

ЖИВОТ У ПЛАВЕТИЛУ

„Ноћни леšачи“ Јелене Пайовић, Модерна галерија, 16. маја 2000.

Тама у Модерној галерији, спнопови свјетла, попут звијезда, по плафону, предизвиши глас Алме Вучинић и знаменита, стара народна пјесма, означили су изложбу Јелене Паповић отвореном.

Неконвенционална, самосвојна млада сликарка заобишла је уобичајено отварање клишиће који га прате.

Али, не без дубљег смисла - на то је указивала и својеврсни синкретизам сликарства, музике, поезије. У каталогу је био још један пјесак - одломци из књиге митолога Роберта Каласа - као да се, дакле, радило о трагању за прапочетком, за

тренутком митским тренутком, у којем су све уметности биле једно. Отуда и наша потреба да о Јелениној изложби говоримо и са аспекта нешто другачијег од уобичајеног ликовно критичког коментарта.

Сам начин поставке имао

је, такође, специфично на-

глашено ликовност и отварање нова семантичка пола. На модроплавом „таласу“ платнице које је уоквиривало изложбени простор, биле су слике - класично рамљене или платна и цртежи неуправљене. А у њи у ноћи вратити се неодређеном, у коме се мијешају море и чудовиште (изнова се

призыва текст Роберта Каласа). Модри „талас“ га сада, то чудовиште, приморава да лута Јелениним платнима. То јесте дијелом шикања и јесу слапови несвесног, али и припрема живота који ће избити тек на дневном свјетлу.

Летачи су Икари, и бјелина мушких торза раширенih руку. У односу на море, он је земља и човјек, тачка сусрета простора и времена, синтеза и јединица мјере. Овај Едип чија ће ријеч извојевати „једну пречисту победу која не оставља плен“. Без амалије или звјериње коже да га брани. Крст који је и стабло живота сам који се издиже из подлога таласа и лијених, страшних замаха циновских риба у плаветнилу. Плаветнилу које долази с оне стране огледала, из слике коју смо давно заборавили.

Божена ЈЕЛУШИЋ

ФЕЉТОН

ГРБАЉ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ (2)

ИТАЛИЈАНСКА ОКУПАЦИЈА

АНЕКСИЈА БОКЕ

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

У освајачким плановима фашистичке Италије, усмјереним према Балканском полуострву, Бока Которска је имала вишеструки значај. Због тога није било довољно само њено војничко запосиједање.

Тек што је истекао мјесец дана од уласка италијанских трупа и окупације, Декретом краља Италије Виктора Емануела, бр. 452 од 18. маја 1941. године, Бока је анектирана - проглашена је за италијанску провинцију. Са још двије, такође ново припојене провинције на источној обали Јадрана, чинила је покрајину Далмацију са сједиштем у Задру.

Тако је, макар за кратко, остварен империјалистички сан освајача из Рима да Јадран буде унутрашње море Италије, односно да постане „тагеnostro”, како се то дуго прижељивало. У тим плановима Црна Гора је требало да постане вазална држава под италијанским протектором. Грбаљ је чинио крајњи југоисточни дио нове италијанске провинције јер је Будва по тој подјели припала Црној Гори. На прејвоју Топлиш биле су постављене граничне службе које су имале задатак да контролишу комуникацију између двије државе.

Са овако пројектованим циљевима, италијанске војне и цивилне власти настојале су да се у Боки предстве као пријатељи који доносе прогрес и високо ниво цивилизације. У том циљу италијанска пропаганда истиче заостајање Боке у претходној држави и најављује замашне програме развоја који ће осигурати брзи просперитет. То је, наравно, било срачунато да се створи код становништва осјећај нормалног стања и погодно расположење за што лакшу интеграцију Боке у државно-политички систем фашистичке Италије. Истовремено, предузимају се врло комплексне и не популарне мјере да се спроведе што потпунија италијанизација у свим областима живота.

Одмах се темељно укљају сва спољна обиљежја ранијег режима и државе. Да би се свакоме јасно ставило до знања ко је нови господар, постављају се масовно симболи државе Италије и фашизма. По зидовима се пишу пропаганде пароле и истичу слике италијанског краља и Мусолинија.

Војну контролу територије Боке врше дјелови дивизије „Mesina”. Иначе, у овом периоду, до устанка, војне снаге Италије у Боки нијесу биле нарочито бројне.

Цивилна власт се ображује према моделу који је важио у Италији. На челу Провинције налазио се префект који је располагао врло широким овлашћењима. На ту дужност је именован Франко Скаселати, истакнути припадник фашистичке странке, још од њеног оснивања и близки Мусолинијев партиски сарадник. Он је остао на тој функцији све

до пада фашистичког режима у Италији, јула 1943. године.

Интересантно је како је префекта представио дотадашњи цивилни комесар за Боку Амадео Мамалела, желећи да истакне значај његове личности. У прогласу становништву Боке он, између остalog, каже: „Префект Скаселати, којег је његово величанство краљ и цар одредио - један је од првих сљедбеника вјере коју је Дуче претворио у режим који ће Италији вратити сву њену величину у Европи и сачувати њену цивилизацијску позицију.” А, Скаселати, пошто је преузео дужност префекта, у телеграму Мусолинију свечано обећава:

„Урадићу све што је у мојој моћи како би се у овој земљи истакла законита права империјалног Рима”. Могло би се рећи да је он за све вријеме док је био на дужности у Боки чинио све да би остао досљедан овом завјету.

Конституисање цивилне власти у новој италијанској провинцији, поред успостављања префектуре и других одговарајућих органа на новој Провинцији, укључује и промјене у општинама, односно комунама, што је био званични италијански назив. Дотадашњи предсједници општина који нијесу били по вољи властима, а нијесу сами напустили те дужности, смијењени су сем у два случаја. У општинама су остављени цивилни комесари - Италијани, који су директно одговорни префекту и представљају фактичку власт у општинама.

Једна од првих брига италијанских власти била је да изгради ефикасну мрежу заштитних органа. Квестура у Котору руководи карабинијерским и полицијским снагама које имају станице у свим градским насељима Боке. Уз карабинијере и полиције доведене из Италије, као помоћна снага ангажовано је око 100 бивших жандара. Тиме су Италијани добили значајно појачање у људима који су добро познавали прилике и знали доста о потенцијалним „субверзивним” појединцима. Створена је и врло широка мрежа шпијунско-обавјештајне службе. У сваком мјесту проналажени су доушници.

Поред оних који су то по својој жељи радили (којих није било много), разним уџенама и притисцима, прошириvana је ова мрежа. Сви који су радили у државним службама били су обавезни да пружају информације које су за власт биле интересантне. Коришћена је и велика материјална оскудица у којој су биле бројене по родице да се за одређену материјалну надокнаду врбују стални или повремени сарадници. Наравно, много су одољели притисцима и искушењима, али је несумњива чињеница да су Италијани успјели, примјеном система тоталне шпијунаже, да изграде врло распрострањену

мрежу информатора, која је контролисала и обрађивала велики број појединача.

У школама се уводи настава на италијанском језику. За основне школе доведени су учитељи из Италије, док је у средњим школама задржан један број дотадашњих професора. Иначе, у школама је била обавеза да се сваког дана изводе ритуали фашистичког поздрављања и клицања краљу и Мусолинију.

У градским насељима изграђује се систем сталешких, омладинских и женских организација кроз које се спроводи фашистичка пропаганда и индоктринација. За одређене категорије становништва, нарочито за запослене и школску омладину, постојала је обавеза учешћа у раду ових организација. Преко њих се организују разне приредбе, смотре и манифестије, са пригодним пропагандним садржајем у којима се величају Италија и фашизам.

У Котору, као центру Провинције, формирана је организација Фашистичке странке, којом руководи федерал - секретар странке. Она није била нарочито бројна. Окупљала је углавном службена лица која су дошла из Италије и врло ограничен број појединача из редова домаћег становништва.

Из Италије су довођени одговарајући стручњаци за разне службе и послове. Домаћи кадрови се почињају са руко водећих мјеста. За остајање у служби, нарочито у државним органима и просвјетним установама, тражи се приврженост или, у најмању руку, пуну лојалност према Италији и фашистичком режиму. По тој основи приличан број људи остаје без посла.

Снабђевање становништва основним потребама за живот преузима држава кроз систем „апровизације” јер у слободној трговини тих производа није било. Количине намирница које су на овај начин дијељене нијесу биле довољне да задовоље минимум потреба. Тако, на пример, мјесечно следећаје по становнику износило је: 4,5 кг брашна, 500 гр шећера, 500 гр пиринача, 250гр тјестенине.... У оваквим околностима црна берза и натунална размјена се нагло шире. У том послу често учествују италијански војници.

За консолидовање своје политике у Боки, префект Скаселати настоји да оствари корисну сарадњу са црквеним властима. У једном изјештају гувернеру Далмације он истиче:

„Свештенство, како католичко тако и православно, показује добру вољу за сарадњу. Да овај оптилизам Скаселатија није био без основа говори случај кад се владица Липовац православним свештеницима, које је позвао у Котор, обраћа препоруком да се искрено односе према Италијанима и да помажу италијанске власти које показују толико

доброхотног интересовања за становништво. Сличне ставове заступају бискуп Бугорац.

Међутим, један број свештеника, и православних и католичких, није пристајао да се стави у службу однорађивања, па се строго ограничавао на вршење црквених обреда. А, познат је и случај православног свештеника Милоша Марића, родом из Грбља, који је, због неслагања са ставовима црквене хијерархије, напустио вршење свештеничке дужности.

Као што је познато, ауторитарни систем власти у Италији темељио се на политичком monopolу једне партије и једне идеологије. Према том моделу, у Боки је могла да постоји и јавно дјелује само Фашистичка партија и за њу везане организације. Пошто су капитулацијом Југославије формално престале да постоје локалне организације странка које су раније учествовале у политичком животу, а комунисти су дјеловали строго илегално, то је пажњу италијанских власти привлачила активност неких кругова и појединача који су доста отворено испољавали екстремни национализам, било хрватски или српски. Италијани су ова политичка струјања оштро сузбијали, без обзира на њихову идеолошку близост са фашизмом, јер државни интерес Италије није дозвољавао да се међу становништвом ствара подршка било чијо „туђој“ аспирацији према овом подручју. Зато усташи расположени појединци напуштају Боку и одлазе у Павелићеву НДХ, а великосрпски националисти су притајени у свом дјеловању све до избијања устанка, када почине њихово савезништво са Италијанима.

Неке превентивне мјере Италијани су предузимали и према појединцима за које су сматрали да могу имати за њих неповољан утицај на становништво. Тако је интерниран и др. Филип Лазаревић, сенатор у Краљевини Југославији, познати радијалски политичар и Мило Вукотић, доктор права по рођењу Грбљанин. Било је хапшења и неких личности које су са југословенском владом у повлачењу стигле до Боке и ту остале

зато усташи расположени појединци напуштају Боку и одлазе у Павелићеву НДХ, а великосрпски националисти су притајени у свом дјеловању све до избијања устанка, када почине њихово савезништво са Италијанима.

Послије напада Њемачке на Совјетски Савез италијански власти нагло заостављају однос према комунистима, усмјеравајући се на савремених средстава обраде земље и нове, производње културе и сортне биљаке које се гаје у Италији. Најављују се и велики послови на мелиорацији земљишта и пропагирају обрадивих површина јер, како су италијански стручњаци процјењивали, у Грбљу је могло да живи три пута више становника. С обзиром на врло заосталу пољопривреду и производњу и примитивну обраду земље није било тешко да се покажу вриједности искуствава које су презентовали италијански стручњаци. За потребе локалног становништва отвара се у Радановићима здравствена станица и Грбља тако, по првом путу, добија амбуланту у којој ради љекар.

Фашистичка политика италијанизације Боке укључивала је, као битан елеменат, промјену етничког састава становништва. Гувернер Далмације, Ђузепе Бастианини, у инструкцији префектима (укључујући и префекта Боке) каже: „Без етничке експанзије, наша политичка и војна експанзија имале би само провизорни карактер“. Да је то било сагласно са глобалном по-

литиком италијанског фашизма говори-изричит став из говора којега је Мусолини одржао у Сенату, 10.јуна 1941.године: „Када се народност не поклапа са географијом, народност је та која се мора покући“. Очигледно, за Италију је Бока била важна само као територија.

Све мјере и конкретне акције које су програмирани и предузимали Италијани биле су толико очигледне да нијесу остављале никакву сумњу каква је, судбина Боке у случају да силе осовине буду побједници у рату. Није било у питању само то да ће се живјети у новом појетку кога је нацифашизам пројектовао за читаву Европу, већ се радио о поништавању вјековима изграђене свјести и традиције становништва Боке, као и о масовном досељавању са друге стране Јадрана.

Италијанска војска је и у Грбљу, одмах послиje уласка, запосједала положај и утврђења која је раније користила југословенска војска (Грабовац, Бигова, систем бункера Јаз), да би ускоро још на два мјesta поставила своје јединице. Једно је било у близини Радановића (Зеленици), а друго поред Топлица (Купа) на самој трансграничној граници са Црном Гором. Према плаџи Јаз постављена је живана препрека којом је Мрчево поље било пројечено по цијелој ширини. На Побрђу, где је ранје била жандармеријска станица, постављена је карабинијерска станица за подручје Грбља, са 15-20 карабињера.

Присуство италијанских окупационих власти у Грбљу осјећало се нешто мање по спољним манифестијама него у градским насељима Боке. Међутим, то је било условљено само специфичностима Грбља са сеоским карактером насеља и пољопривредом као основним занимањем. И у Грбљу су примјењиване све оне мјере које су осигуравале провођење основних циљева италијанске политike на ново пријеој територији.

Италијани, као знак бризе унапређивања пољопривредне производње, демонстрирају примјену савремених средстава обраде земље и нове, производње културе и сортне биљаке које су биле поднешене прије априлског рата. У закључку, којега је предложио предсједник, тражи се да појединци који су 17. априла оштетили зграду Општине и инвентар, одмах надокнаде штету. Нигде се не помиње да је 17. априла био дан капитулације Југославије, ни помена нема о окупацији и анексији. Али се зато пријети судом ако се не изврши надокнада штете - а суд је већ био институт анексије италијанске власти. То је већ била најава да предсједник Општине Лазаревић признаје легалност анексије и да је спреман да ради у складу са анексијоном политиком. То се убудуће све очигледније потврђивало.

(Наставиће се)

ца (родом са Ластова), врло брзо показао као антифашиста и његова сарадња је

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

МЛАДАЛАЧКЕ БУБУЉИЦЕ

Младалачке бубуљице (*Acne juvenilis*, *Acne vulgaris*) су једно од најчешћих оболења коже. У појединим случајевима бројних промјена и јаче израженог запаљења, нарочито на кожи лица, акне дјелују у великој мјери неестетски што може створити много бројне психичке проблеме код пацијената-младих особа. Евентуално заостајање ожиљачних промјена након тежег, дуготрајнег, несавјесног третирања облика болести може довести чак до врло озбиљних депресивних поремећаја. Важно је нагласити да се ради о, за цио организам, у суштини безнадежном кожном оболењу. Такође, важно је знати, да се савјесним, стрпљивим, редовним и дуготрајним лијечењем и најтежи облици болести могу већим дијелом успјешно санирати и свакако превенирати трајне промјене на кожи, а које се и саме, у крајњем случају, могу увељко елиминисати. Пожељан позитиван и активан став оболјелог подразумијева објашњење неких од основних питања о природи болести.

ШТА СУ ACNE VULGARIS?

То је болест коже узрокована поремећајем функције жлијезда лојница (себацепних жлијезда), која се, под утицајем више фактора појављује у доба пубертета на себоројничим предјелима коже. Лојне жлијезде се склопирине жлијезде чији се изводни канали у највећем броју случајева отварају у фоликул длаче. Састоје се од секреторног дијела и изводног канала. И ако присутне на рођењу, лојне жлијезде почињу да потпуно функционишу тек у пубертету, под дјеловањем полних хормона (андрогена) чије лучење се тада повећава. Број, величина и реактивност ових жлијезда су наслијеђени. Продукт лучења је лој (себум), комплексна липидна материја која се помоћу зноја диспергије на површину коже стварајући емулзиони масни омотач киселе хемијске реакције који штити рожасти, површни слој коже, одржава његову физиолошку влажност и спречава размножавање бактерија и гљива. На лучење лоја утичу наслијеђе, полни хормони, нервни и психогенни компоненти. Мјеста на кожи на којима има више лојних жлијезда (400-900/cm²) него на другим (100cm²) зову се себоројнички предјели. (централни дио лица, брада, предио грудне кости, предио између лопатица, предио око пупка, космати дио главе итд.).

КО ОБОЉЕВА ОД ОВОГ КОЖНОГ ОБОЉЕЊА?

Око 80% адолосцената оба пола, обично између 13. и 15. године живота, код дјевојчица нешто раније него код дјечака. Могућа је појава и прије 10. године, а могу потрајати до 20., па и дуже од 30. године живота, посебно код жења. Болест је обично тежа код мушкарца.

ЗАШТО И КАКО НАСТАЈУ АКНЕ?

Етиологија акни је мултифакторијална. Сљедећи фактори учествују у њиховом настајању: повећана керatinизација (орожава-

ње) у предјелу изводних канала лојних жлијезда (ова појава је наследно предиспонирана, а стимулација андрогенима и себумом, појачана функција лојних жлијезда (себореја) до које долази под утицајем андрогена, сапрофитне бактерије нормално присутне на кожи и отворима фоликула (*Propionibacterium acnes*), андрогени хормони. Због повећаног стварања кератина у предјелу фоликуларних отвора ствара се кератински чеп који онемогућава прањење лојне жлијезде која и даље активно излучује лој. Зато долази до накупљања лоја, до растезања зидова жлијезда и изводних канала, до њиховог прскања и изливавања лоја у околину. Разлагањем лоја под утицајем фермената сапрофитних бактерија ослобађају се продукти који надражајно делују на зидове фоликула и околну ткиву изазивајући абактеријско запаљење, на које се надовезује и бактеријско, што условљава клиничку слику.

КОЈИ СУ СИМПТОМИ ОБОЉЕЊА?

На себоројничкој, масној кожи проширених пора, јављају се прво бројни отворени комедони, прнетачици у отвору проширених пора, митесери, који не изазивају запаљење. За-

творени комедони, полу-лојасти блиједи чворићи с малим централним удуљењем изазивају запаљење при чијем се ширењу у околину стварају папуле (чворићи) и гнојице (пуштеле).

Ако запаљење захвати дубље слојеве коже виде се плавичасто-црвени чврви болни на притисак који могу конфлуирати у првенкасто-плаве болне плоче уздигнуте изнад површине коже. Промјене се могу повући без трага или оставити за собом ружне атрофичне или хипертрофичне бразготине, ожиле-

КАКО СЕ МЛАДАЛАЧКЕ БУБУЉИЦЕ ЛИЈЕЧЕ?

Треба се на вријеме јавити специјалистима за кожне болести који ће, се зависно од облика акни, пола, незапаљенске или запаљенске фазе, проширености промјена, дужини трајања болести, изабрати локално или опште лијење, најчешће њихову комбинацију, а у крајњем случају и мали хируршки захвati. Потребна дужина примјене терапије мјери се мјесецима па и годинама! Ожиљци се лијеје након потпуног смирења акни, луšteњем или брушењем коже. Веома важна је општа њега коже и хигијенско дијететски режим које спроводи сам пацијент: чешће умивање оболјелих предјела коже топлом водом и сапуном без боје и мириза, у незапаљеној фази - пажљivo или редовно прањење комедона и масажа лица. Исхрана нормална! Ограничено уживање никотина! Задржавање на свежем ваздуху, бављење спортом, редован ритам живота! Суначне (и вјештачко УВ зрачење - квартковање) препоручљиво је само у незапаљеној фази болести.

Др. Оливера СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

ПЛАНЕТА ЗЕМЉА

ОТКУДА ТОЛИКИ ЗЕМЉОТРЕСИ?

Турска, Тајван, Грчка: планета изгледа узнемирена снажним и смртоносним потресима... Случајност или обнављање сеизмичких активности? Но, шта је, у ствари земљотрес? Можемо ли га предвидети и, прије свега, ограничити његово дејство?

У Турској 15.000 мртвих, послиje измишлјеног земљотреса 17. августа прошле године, 70 у Атини, три седмице касније, 2.000 на Тајвану 20. септембра... Да ли земља подрхтава снажније него обично? Сеизмологи су једнодушни: учесталост потреса није расла у посљедње вријеме. Бројност снажних земљотреса је колебљива величина, и године 1999. изгледа да се није драматичније повећавала него неке друге: девет првих мјесеци те године било је дvaнаest потреса са магнitudom 7 или већом (1), док годишњи просек расте до 19.

Сем тога, сеизмологи су изричiti: нема никакве не-посредне везе измеđу тако удаљених земљотреса као што су они у Турској и на Тајвану. Узнемирујућа дејства земљотреса осjećaju се на релативно ограниченој простору, тако да врло снажни потреси са магнitudom 8 изазивају подрхтавање тла на удаљеностима на већим од неколико стотина километара у круг. Помјеравања тла на удаљеностима од неколико стотина километара у круг. Помјеравања тла на удаљеностима од више хиљада километара су, dakle, сасвим самостални догађаји.

Као у лонцу са кључалом водом

Чак и кад нису у међусобnoј везi, земљотресе изазивају иста појава: неочекивано ломљење земљине коре. Она одједном попушта, пошто је вјековима, чак миленијумима, трпела огромне притиске. Енергија тих изузетних потисака дугује се топлоти коју ослобађа природна радиоактивност наше планете. Та топлота одржава моћне токове конвексије унутра земље (баш као у лонцу са кључалом водом), који изазивају код маса високо-контактних стена широко и лагано вертикално циркулисање на дубинама од 30 до 2.900 km.

На омотачу налази се листосфера састављена од два-наестак уклопљених плоча које се полако удаљују под дејством конвексије. Те текtonске плоче сударају се, подилазе једна испод друге, удаљавају се, клизе. Та тренуња и ти потисци у близини зона спајања између плоча произвode огромне сile које се нагомилавају у кругују кори све до њеног brutalnog lomљenja. За неколико секунди или неколико минута енергија акумулира вјековима ослобађа се и, то је земљотрес.

Већина потреса догађа се на граничним дијеловима плоча, тамо где су силе најснажније. Тајван, Грчка, Турска, али и Јапан и Анди, који се убрајају у сеизмички најактивнији подручја, у близини су мјеста где се сусреће више плоча.

Трења и подрхтавање

Кора се ломи увијек у посебно крхким зонама, то јест дуж расједа чије двије ивице почињу да клизе на већо или мањој удаљености. Кад су ивице расједа наборане и неравне, клизање је праћено огромним трењем које ствара подрхтавање тла различите учесталости. То су ту сеизмички таласи који проузрокују стручни разарања.

Сеизмички таласи дају научницима прецизне показа-

теље о мјесту земљотреса, особинама расједа и механизмима његовог кидања. У ствари, сви потреси, чак и они мале магнitudе, који не изазивају никакву штету и човек је опажа, еmitују таласе који пролазе земљом.

Хиљаде потреса догађају се сваког дана, од којих је већина потпуно безбедна. Најчешћи су најслабији, тачније, број поточија је 20.000 на Тајвану 20. септембра... Да ли земља подрхтава снажније него обично? Сеизмологи су једнодушни: учесталост потреса није расла у посљедње вријеме. Бројност снажних земљотреса је колебљива величина, и године 1999. изгледа да се није драматичније повећавала него неке друге: девет првих мјесеци те године било је dva-наest потреса са магнitudom 7 или већом (1), док годишњи просек расте до 19.

Хиљаде потреса догађају се сваког дана, од којих је већина потпуно безбедна. Најчешћи су најслабији, тачније, број поточија је 20.000 на Тајвану 20. септембра... Да ли земља подрхтава снажније него обично? Сеизмологи су једнодушни: учесталост потреса није расла у посљедње вријеме. Бројност снажних земљотреса је колебљива величина, и године 1999. изгледа да се није драматичније повећавала него неке друге: девет првих мјесеци те године било је dva-наest потреса са магнitudom 7 или већом (1), док годишњи просек расте до 19.

Хиљаде потреса догађају се сваког дана, од којих је већина потпуно безбедна. Најчешћи су најслабији, тачније, број поточија је 20.000 на Тајвану 20. септембра... Да ли земља подрхтава снажније него обично? Сеизмологи су једнодушни: учесталост потреса није расла у посљедње вријеме. Бројност снажних земљотреса је колебљива величина, и године 1999. изгледа да се није драматичније повећавала него неке друге: девет првих мјесеци те године било је dva-наest потреса са магнitudom 7 или већом (1), док годишњи просек расте до 19.

Све те хаотичне појаве могле би, dakle, бити "повезане", како кажу научници, то јест могуће да међусобно дјелују на врло сложен начин. Када расјед клизи, он може отворити нове пролазе мењајући циркулацију вода у том региону. "Та модификација мјерљива је, на пример, праћењем промјена магнетног и електричног поља у земљи", објашњава Паскал Бернар. Уколико су такве нестабилности стварно везане за избијање снажног потреса, њихово откриће могло би дозволити изјаву предвиђања. Упркос свом хаотичном пољу, неке појаве, сувише споре да би биле видљиве, могле би бити вијесници снажних земљотреса. Другим ријечима, више повезаних хаотичних појава, под условом да се догађају споро, омогућило би барем краткорочна предвиђања. Стога треба знати које се, врсте нестабилности могу сматрати за најаву великог потреса.

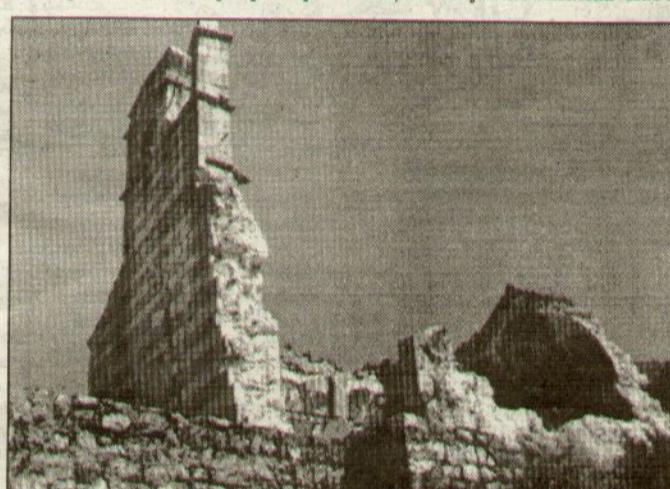
То су само хипотезе. Али, очекујући нашу евентуалну и неизбежно ограничenu - могућност да предсказујемо земљотрес, важно је да их предвиђамо. Грађевине убијају људе, а не земљотреси, понављају научници. Противсеймичка градња остаје најбоља одбрана. Зграде треба да се понашају као бродови способни да апсорбују, без превртања, осцилације различитих фреквенција и амплитуда.

Све смртоноснији

Мада земљотреси ове године нијесу борјни ни сиљнији, они су ипак изузетно злодошли, јер изненада избијају у врло насељеним областима, изазивајући страшна пустошћа. Очигледно, присуствује свеукупном порасту не броја или магнituda земљотреса, већ стопе њихове смртности. Нема ту никакве кривице до Земље, у питању је нарастање становништва. Појава чије заштитравање изазивају два фактора, најпре, демографски притисак повлачи за собом галопирајућу урбанизацију која се ускретају првенствено на приобалне области (тренина светског становништва живи на мање од 100 km od морске обале). Те зоне су, међутим, често границе текtonских плоча, dakle зоне са повећаном сеизмичком опасношћу. Затим, пораст становништва тиче се прије свега сиромашних земља, где се при градњи ријетко поштују антiseizmичке норме. Како не треба очекивати скорање опадања тих тенденција, земљотреси ће, по свему судећи постарати све смртоноснији.

(1) Магнituda мјери енергију коју ослобађа земљотрес. Кад она порасте за једну јединицу, енергија се повећава 30 пута. Потрес са магнitudom 7, тридесет пута је смртоноснији него потрес са магнitudom 6.

Science et vie, 1/2000
Аутор: Елен Гијемо

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

ЈАГОДАСТО ВОЋЕ

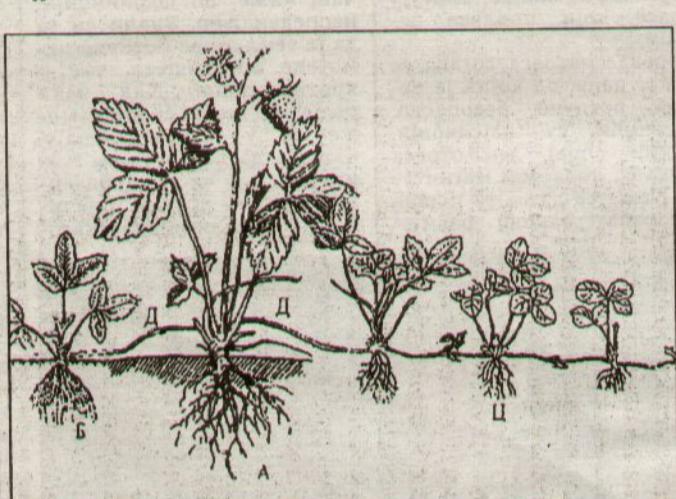
У ову групу воћака спадају јагода, малина, купина, рибизла, огроzd, јоста, боровница, дуд и актинидија. Како један број ових врста не налази станиште на нашем приморју о њима ће бити ријечи онолико колико је потребно, да би се читаоци упознали са овим драгоценим културама и воћем.

Јагода

Плод јагоде је врло рано воће, богато лако усвојивим шећерима, органским киселинама, витаминима, минералним састојцима и др. Према хемијској анализи, плод јагоде садржи укупних шећера 6-7%, укупне киселине 1,4%, масти 0,6%, витамина Ц 25-60mg%, целулозе и др. Јагода се користи у терапији против дијареје, за регулисање рада жучи и јетре, за избављавање камена и пијеска из бубрега и бешиче, против нервозе, упала грала, за његу коже итд. Свјетска производња јагоде се креће око 2 000 000 тоне. Највећи производици су САД-Калифорнија, Шпанија, Јапан, Пољска, Италија и др. У Југославији се производи око 26 000 тоне од чега се извози у смрзнутом стању око 14 000 тоне. Остале количине се потроше у свежем стању или прераде у сокове, цемове, слатко и др, као и у изради разних колача и сладоледа.

Јагода има предност над осталим воћем јер убрзо по сађењу пророди. На пример, посађена у јесен већ наредне године даје плодове. Живи 4-5 година и рађа сваке године. Нема неке посебне захтјеве према земљишту и клими, па се може гајити од морске обале до преко 1000 м висине. Шумска (дивља) јагода успева на висинама знатно изнад 100 м. Њени плодови имају изузетну арому и знатно више вожђа, па се препоручују малокрвнима.

За постизање већих приноса и квалитета плодова треба бирати топла, растресита и хумусом богата земљишта. Јагода је велики потрошач воде, нарочито у вријеме пораста плодова, па их је потребно зливати, ако у мају и јуну настане период суше. Јагода добро успева и као међукултура у младим воћњацима и виноградима, а најбоље је садити је у чистом засаду са 0,8-1 м x 0,25-0,30 цм с тим да се међуредни простор редовно обрађује и не дозволи развоју корова. Потребно је сваке јесени дубље обрадити међупростор уз

Производња садница живића јагоде: (A) мажична биљка, (B) нова биљка формирана од живића, (C) живићи и (D) сиполове Производња садница живића јагоде: (A) мажична биљка, (B) нова биљка формирана од живића, (C) живићи и (D) сиполове

но гајење јагоде и раније зрење, користе се и пластеници. Јагода се може гајити и на терасама и саксијама, пластичним кесама и слично. Како се ради о самооплодној врсти може се гајити у чистим једносортним засадима. Плод се доста тешко транспортује у даље крајеве па препоручујемо свима онима који имају погодне услове, да саде јагоду, да се не би лишавали овог финог и здравог воћа погодног за дјечу, старе и реконвалесценце. Јагода се размножава врло лако, садњом живића - лозица, које се најчешће користе из младих родних засада, а најбоље вријеме садње на приморју је септембар и октобар. Од огромног броја сорти препоручујемо Чачанску рану, Карину Белруби, Чачанска Крупна, Зенга Зенгана, Покахонтас, Горела и Веспер.

Код јагоде постоје и стално рађајуће (ремонтантне) сорте које се беру цијеле године до јесени, а то су: Алпина, Хуми Ђерто, Остара и др. Јагоде пузавице као што су: Топијела, Монт Еверест, Хумини и др., могу се гајити уз притисак. Стално рађајуће и пузавице јагоде су аматерске сорте за узгој у кућним вртовима.

Малина

Свјетска производња малине се креће око 270 000 тоне. У највеће производије овог

претходно ћубрење стајњаком или компостом. У борби против корова и суше јагода се може успешно гајити садњом на црној фолији при чemu и раније сазријева, 7-10 дана, а и плодови се не праљају од земље. За интензив-

но сађају: Русија, Југославија, Њемачка, Пољска и САД. Југославија производи преко 40 000 тона у рејонима око Ариља, Чачка и Бруса.

Плод малине је дезертно воће које се користи у свежем стању и као веома ције-

СВЕ О ЦВИЈЕЋУ

ЛАВАНДУЛА, ЛАВАНДА

(*Lavandula angustifolia*)

Полутргм, жељан сунца, познат је и омиљен као украсна и корисна биљка. Скромност у захтјевима према тлу доноси из јужне Европе, где расте на сунчаним, шкrtим падинама.

Лаванда припада међу наше најстарије љековите и зачинске биљке. Употребљава се у козметичкој индустрији. Јене миризине стабљике, одрезане у вријеме пуног цвета, осушене и сложене у платнене врећице, стављају се у ормаре с руబљем и одијелима.

Лаванда се сије у марту или априлу, а расађује у мају. Цвјетови се појављују тек друге године. Размножавање јесенским резницама је много једноставније, а и бржи је пут

до успјеха. Лаванда је захвјална украсна биљка скромних захтјева. За почетак, најбоље је купити 2

или 3 готове саднице, које ће се на сунчаном мјесту врло брзо намножити. Погодује јој земља богатија кречњаком. У висину, лаванда израсте 30 до 60 цм. Како се овај полуторгм не би с доње стране превише оголио и израстао превисоко, добро га је у јулу или аугусту темељито обрезати све до дрвеног дјела стабљике.

Употреба лаванде као кућњског зачина није убијајена, али ситно сасјецани њежни листићи, убрани прије цвјетања, могу се употребити у зачинским сосновима и код припремања јагњетине. Купке с додатком лавандуле дјелују умирујуће на крвоток. Чай од лаванде често се препоручује код мигрена, несаница и желудачних тегоба.

НАНА, МЕТВИЦА, МЕНТА

(*Mentha*)

Различити самоникли облици метвице одомаћени су у умјереном географском подручју цијelog свијета. Постоји читав низ врста и варijетета, међу којима и они које и ботаничари веома тешко међусобно разликују.

Име мента може се пратити до грчке митологије, до лијепе Myrrha, која је обожавала Хада, бога подземља, и коју је Перзефона, Хадова супруга, убила у наступу љубоморе. Myrrha се отада увијек изнова појављује у облику миризине метвице, биљке што расте на сјеновитим и влажним мјестима. Класаста метвица (*Mentha spicata*) је врста коју најчешће сусрећемо у нашим вртовима.

Мента израста у висину до 60 цм, има свјеже зелене стабљике и свијетло љубичасте цвјетије сложене у класасте метлице. Узгој класасте метвице је врло једноставан. Не постављају се посебне захтјеве у односу на тло. Може се узгајати на сунчаним, али и на полујеновитим мјестима, једини је услов да је тло одређено влажности.

На мјестима где је то осигурано природним путем или одговарајућим залијавањем, ова врста метвице развије лијепе и сочне листове.

Код ове биљке треба из-

бегавати генеративно размножавање, дакле, размножавање сјемењем, јер овако израсле биљке су мање ароматичне. Биљка ће тик уз површину земље потје-

рати бројне изданке. Ако је потребно додатно размножавање, може се то постићи резницама које се врло једноставно закорјењују.

Класаста метвица се због етеричног уља узгаја на многим пољима. Њени ароматични састојци употребљавају се и у производњи жвакаћих гума. Позанта

"енглеска метвица" је најпознатија сорта те врсте метвице. Још се назива "спеармнт", а употребљава се за припремање јела од кромпира. Овом метвицом се, између осталог, зачињавају пећица од јагњетине, а познат је и желе од метвице. Арома листова је освјежавајућа. Од те метвице се, такође, прави познати "марокански чај".

Позната папрене метвица (*Mentha piperita*) разликује се од класасте метвице по јарким црвеним стабљикама и обликом листића. Чай од папрене метвице је свуда омиљен. Иако има и љековито дјеловање, не би га требало дуже вријеме свакодневно користити. Благотворно дјелује на рад желуца, црвијева и јетре. Осим што освјежава, побуђава апетит и спречава упале.

Мебутим, ова и остала благотворна дејства ће изостати ако коришћење чаја постане навика. У вријеме јељњих жега дјелотворно је користити ледено хладан чај од папрене метвице.

Етерично уље папрене метвице примјењује се у кондиторској индустрији. У фармацевтској индустрији се додаје пастама за зубе и води за дезинфекцију усне шупљине.

Одабрала:
Н. АСАНОВИЋ

МАЛИ КУВАР

КРОКЕТИ ОД СИРА

Потребно је: 2 мање кришке бијелог сира, 2 кашике маргарина, пола кашичице прашка за пециво, 2 јаја, 2 шолице млије-

ка, мало соли, брашно.

Од свих састојака, почев од измрљеног сира па до брашна, умјесити мекши тијесто. Разву-

ћи га и исјећи на траке. Сваку траку извлаћти да буде дебљине виршиље, сјећи на краће комаде и пржити на врелом уљу.

КАЈГАНА СА ШАМПИЊОНИМА

Потребно је: 8 јаја, 200 г шампињона, 2 дцл киселе павлаке, јогурта или млијека, со, бибер.

уље. Шампињоне исјећи на листићи, па их пржити на маргарину или уљу. Умутити јогурт, млијеко, со, бибер, додати павлаку, јогурт

или млијеко, посолити побиберити, па прелити преко шампињона и још мало праљити, додати павлаку, јогурт.

САЛАТА ОД ОРИЗА

Потребно је: 200 гр. ориза, кесица мајонеза, чаша павлаке, мало сенфа, со, бибер.

Ориз скувати у дosta слане

воде, па га оциједити и прелити хладном водом. Потом га помијешати са мајонезом, павлаком и сенфом. Посолити и побиберити према

ФАШИРАНЕ ШНИЦЛЕ

Потребно је: 300 гр мијешаног мљеног меса, 3 ја-

ја, 4 кашике брашна, пола везе сјецканог петрусина,

кашичица „вегете”, бибер, со, 2 дцл воде, 3 кашике

месом, па оставити масу да одстоји пола сата у фрижидеру.

Добро сјединити све састојке, сем бијелог лука, па

праљити, али лук. Може се, према

десерт

штрудла са маком

Потребно за тијесто: 800 г брашна, 2 коцке свјежег квасца, 180 гр растопљеног маргарина или уља, 5 жуманаца, 200 гр шећера, мало соли, 1/2 л. млијека, бјеланце за премазивање.

Потребно за надјев: 500 гр мака, 1/2 л. млијека, 100гр сувог грожђа, 300 гр шећера, ванилин шећер, рум, цимет.

Квасац размутити у мало маког млијека (узетог од комплетне количине) са кашичицом шећера и брашна да нарасте, па га помијешати са жуманцима умућеним са шећером. Премјесити

брашном, растопљеним маргарином или уљем, мало соли и млаким млијеком. Млијеко се додаје по мало, јер количина зависи од квалитета брашна, тако да се може додати и преко мјеса.

Тијесто добро умјесити, па оставити да нарасте на топлом мјесту. У међув

ЉЕПОТА ЖЕНЕ

Припрема: Маја ТУЦИЋ

Пошто је почела љетња топлина своју физичку и психичку релаксацију остварујем на сунцу и у води. Вода умирујуће дјелује на психу човјека и његово расположење. Допустите да сунце пробуди топлину љубави и у вама, јер љубав је најмоћнија „магија“ која рјешава углавном све проблеме. Уз љубав све у нашем животу почиње да се мијења и све иде набоље.

ПОСЕБНА ЖЕНА И ЖЕНА ЛУТКА

Лијепо понашање потиче из осјећања, карактера, васпитања. Лијепо понашање састоји се од уљудног и лијепог држања. Понашање је спољни одраз онога што носимо у души. Права учтивост мора поћи од срца. Правила учтивости су од „слабе вјаде“. Јер, та правила понашања, тј. етикеција, често су сушта неискреност. Понашање које је у исти мах и пријатно и природно је један од најзначајнијих услова успјеха у животу. Умјетност понашања је једна од највећих вриједности и жене и мушкица.

Када смо „племенити“, онда смо „племићи“, рекао је Шекспир. Значи, када смо племените онда смо ПОСЕБНЕ ЖЕНЕ.

ПОСЕБНА ЖЕНА је бистре разума, живог духа и топлог и осјетљивог срца.

ПОСЕБНА ЖЕНА има способност саосјећања за сва остале живе бића.

ЖЕНА ЛУТКА је жена у којој се није пробудио ни разум, ни дух, ни срце; све у њој спава.

ЖЕНА ЛУТКА је егоцентрична, осјетљива је само када је она у питању, а за све остале нема много осјећаја и разумјевања.

Потврду себе тражи кроз свој спољни изглед и тоалету.

„Лијепо понашање више се види од тјесних дражи; оно ће нас више плијенити него живописи и статуе и јесте најљепша од лијепих вјештина“, рекао је Емерсон.

ПОСЕБНА ЖЕНА оплемењује своје дух и његује лијепо понашање.

ПОСЕБНА ЖЕНА посједује тајanstveno, чаробno биće.

ПОСЕБНА ЖЕНА је пронаплашено божански у себи и стога има вјеру у себе.

ПОСЕБНА ЖЕНА тражи суштинску љепоту у себи, и она је досљедна себи, за разлику од ЖЕНЕ ЛУТКЕ која лута од једног помоћарства до другог, у спољашњем смислу, у смислу формалног живљења.

Стога ЖЕНЕ ЛУТКЕ велики дио свог слободног времена користе на искучиво спољно улепшавање, и то помоћним, тј. вештачким, средствима. Често свој спољни изглед повјере на његу другим лицима - модним саветницима, фризерима, козметичарима.

ПОСЕБНА ЖЕНА је спознала себе, те зна да не може нико боље од ње да познаје њено лице, њену косу, њену кожу, њено тijelo, њен организам. Стога се она сама његује и креира свој изглед, а наравно онај занатски дио послас предупшта, за то, стручним лицима.

ЖЕНА ЛУТКА једини ослонац има у свом изгледу и вјешто наученој кокетерији.

„Изгледаш ми као лутка са ормана, опеглана ноћу, опеглана дању. Виклерчићи, чешљањи, помадице, парфеми. Баш је глупо бити заљубљен у ЛУТКУ“. Но, често када мушкица гледа жену „ђаво му ставља ружичасте наочаре“ и он бива опчињен њеним спољним дражима и њеном кокетеријом. И због своје страсти и заноса ослијепи за неке пропусте у карактеру објекта своје опчињености.

Кокетерија, са циљем да се свиди другима, је у женској природи.

ЖЕНА ЛУТКА има углавном научен, исти, стил кокетирања - начин на који гледа мушкица (испод ока или са стране, са малим трептјем трепавида које су истакнуте шминком), начин на који пољера усне (усне полуотворене, мало навлажене), покрети тела итд.

ПОСЕБНА ЖЕНА уноси више шарма у кокетирању. Она се духовно подаје сваком човеку који јој се свиди. Она има зажарен поглед и очи јој блестију као брилијанти. Она се забавља, а уједно осваја љубавље, изазива симпатије.

Али, ПОСЕБНА ЖЕНА прави разлику између кокетерије и праве љубави.

ПОСЕБНА ЖЕНА ће праву љубав осјетити само према мушкицу који јој изазива и поштовање и страст.

ПОСЕБНА ЖЕНА жуди да има мушкицу који одличаја мушкисту.

ПОСЕБНА ЖЕНА је је

дина „по мјери“ свог мушкица, једина која му пристаје.

ПОСЕБНА ЖЕНА мора да осјети да ли је љубав њеног мушкица посебна, тј. израз његових најинтересантнијих осјећања и тежња његовог читавог бића.

ПОСЕБНА ЖЕНА заслужује ПОСЕБНОГ МУШКАРЦА, мушкица који се одликује поносом, великоличношћу, лијепим понашањем и благошћу расположења.

ЖЕНА ЛУТКА има друге мотиве за кокетерију. Она кокетеријом изазива комплименте других људи и тако стиче сигурност и потврду себе (попшто није сама себе спознала). Други разлог је да освоји мушкица, али обично направи погрешан избор.

У вези са тим, издвојила бих цитат из књиге „ЛУТКА“, Болеслава Пруса, у којој су описаны сви друштвени слојеви у Польској,

почетком XIX вијека, а посебно аристократија, међу којом је било много жена - кокета. „Глупе ли су госпођице које мисле да су испуниле свој животни задатак када ухвате богатог мужа, а осим тога и присталог љубавника. Глупе ли су! А не знају да ће им убрзо огадити стари муж и лакомислен љубавник, и да ће пре, а после, свака од њих хтeti да упозна, правог човека. Ако се такав, на њихову несрћу намјери, шта ће му дати? Зар дражи које је продала, или срце заблажено са таквим настљиви-

цима! Готово свака мора да прође такву школу прије него што упозна праве људе. Прије тога, па макар се намјерио на њу и најплеменитији човјек, неће га цијенити. Изабраће старог богаташа, или др-

ског неваљаљца, у њихову друштву упропастиће живот, а тек онда ће хтeti да се препорodi. Обично прекасно и узалуд! „А када се разочарају због својих лоших избора, постају жене које се грдно досађују, те

им и одржавање и уређивање куће не чини много радости; или постају такозване „модерне жене“ које празнину свог живота испуњавају „тријумфом вишке“ у виду својих обожавалаца.

КАКО ДА БУДЕМО ЛИЈЕПЕ

Мислиште позитивно!

Сваке вечери, прије спавања подсјете се свега што сте урадили у току дана, и то првенствено послова које сте тог дана успјешно обавили, позитивних догађаја, лијепих сусрета, драгих вам особа. Мислите позитивно, и вољите и цијенихе себе и сва остало живо бића. Ако сами себе представите као поклон и други ће вас тако прихватити и биће веома срећни ако им подаријете неки дио себе.

Правилно се храните!

Правилан избор хране и правилно припремање хране је умјетност која може донијети здравље, срећу и љепоту. Правилним избором и припремањем хране ми одржавамо у здрављу и равнотежи менталне и физичке функције. За вријеме љетњих врућих мјесеци треба да користимо једнотаварски начин кувања, без много масноћа. Треба јести што више житарица, махуна, поврћа и воћа. И наравно повремено можемо посетити рибу, плодове мора, љускаре (шкољке, пужеве...). У храну треба стављати мале количине јаких, али природних зачини, јер се у топлим данима знојењем губе минерали из тијела.

Вјежбајте тијело!

Вјежбајте тијело! Дочекајте љето у топ-форми! Јељопота почиње од осјећаја да чинимо нешто добро за себе. Одвојите сваки дан сат времена за вјежбање.

Вјежбајте дух!

Вјежбајте дух! Одвојите сваки дан сат времена за читање добрих књига

Заљубите се!

Заљубите се! У том смјеру неколко савјета вам може бити од велике користи, пошто су дани сумње, стрепње, надања и чејње неизbjежни:

• Порумените кад га видите! Ово ће вас сигурно одати. Зато употребите тамнију подлогу за шминкање.

• Очи! Очи су заиста огледало душе и углавном се плашимо да у очи погледамо вољену особу. Стога скупите храброст и гледајте га директно у очи док разговарате. Прво, то ће вам вратити самопоузданje а друго, гледајте и он вас па ћете послије тога имати слатке снове.

• Узбуђење! Сигурно ће вам бити веома тешко да се понашате нормално у његовом присуству због узбуђења. Али, прикријте га.

• Неспретност! Биће вам тешко да у његовој близини обављате и најобичније поступке. Зато се трудите да све радите два пута спорије и са максимал-

ном концентрацијом.

• Тутите! Клоните се кикотања када сте у заједничком друштву, али и вербалне агресије. Такође, ако је икако могуће не причајте другима о својим

осјећањима, ријечи лете, ма колико иначе пријатељица била поуздана. Чак ако само подигнете обврк и погледајте када се дотични појавио, биће доволно да сквати о чему се ради.

ДАЛЕКО У НАМА

17.

У мору бих ставао
У зенице ћи роним

На плочнику бих цвештао
У ходу ћи леје цртам

На небу бих се будио
У смеху ћи лежај сјремам

И грао бих невидљив
У срцу ћи се заштварам

Тишини бих ћи отио
У песму ћи облачим

24.

Идем
Од једне руке до друге
Где си

Затрлио бих ћи
Грлим ћију од сушиности
Пољубио бих ћи лас
Чујем смех даљина
Усне ми лице распирле

Из пресахлих дланова
Близиша ми се појави
Хије бих да ћи видим
Па очи заклапам

Идем
Од једне слепоочнице до друге
Где си

Васко ПОПА

БАЧКО ДОБА

ЈПУ „ЉУБИЦА В. ЈОВАНОВИЋ-МАШЕ“

ОБИЉЕЖЕН ДАН ВРТИЋА

• Дан када је 1976. године вртић почeo да radi самостално, 26. априла, прошeкаo у знаку привреде „Вртићи су цвећне баште“ и изложbe дјечjих радова. • Крај предшколског образовања за 160 будућих ћрвака. • Пoштебна већа сарадња васишаша и наставника разредне наставе како би се образовни ћрсце заточeши у вртићу по новом ћроту раму усjeшно наставио у школи. • И ове ѓодине очекује се ујic више дјеце нeо што дозвољавају ћросторни услови

У јавној предшколској установи „Љубица В. Јовановић-Маше“ приводе крају наставну годину коју карактерише обиљежавање дана Установе, 26. априла, испраћај предшколаца и сумирање прве године рада по новом наставном програму.

Дан Установе 26. априла, одређен према датуму када је прије 24. године ова установа почела да ради самостално, обиљежен је са више манифестација. Прво је, дан раније, у Будви и Петровцу путујуће позориште драмске анимације „Облачак“ извело представу за дјецу „Зачарани крал“, а глаvни догађај био је приредба дјеце Будве, Светог Стефана и Петровца под називом „Вртићи су цвећне баште“ у Медитеранском спортском центру. Пјесмом и игром у тринаест тачака дјеца из млађе, средње, старије и предшколске групе, показали су својим родитељима и гостима из вртића из приморских градова, Цетиња и Подгорице, оно што су са својим васпитачима припремили за свој празник. Послједе приредбе у хотелу „Парк“ је приређена изложба дјечjих радова од најмлађих до најстаријих, од јаслица до предшколске групе.

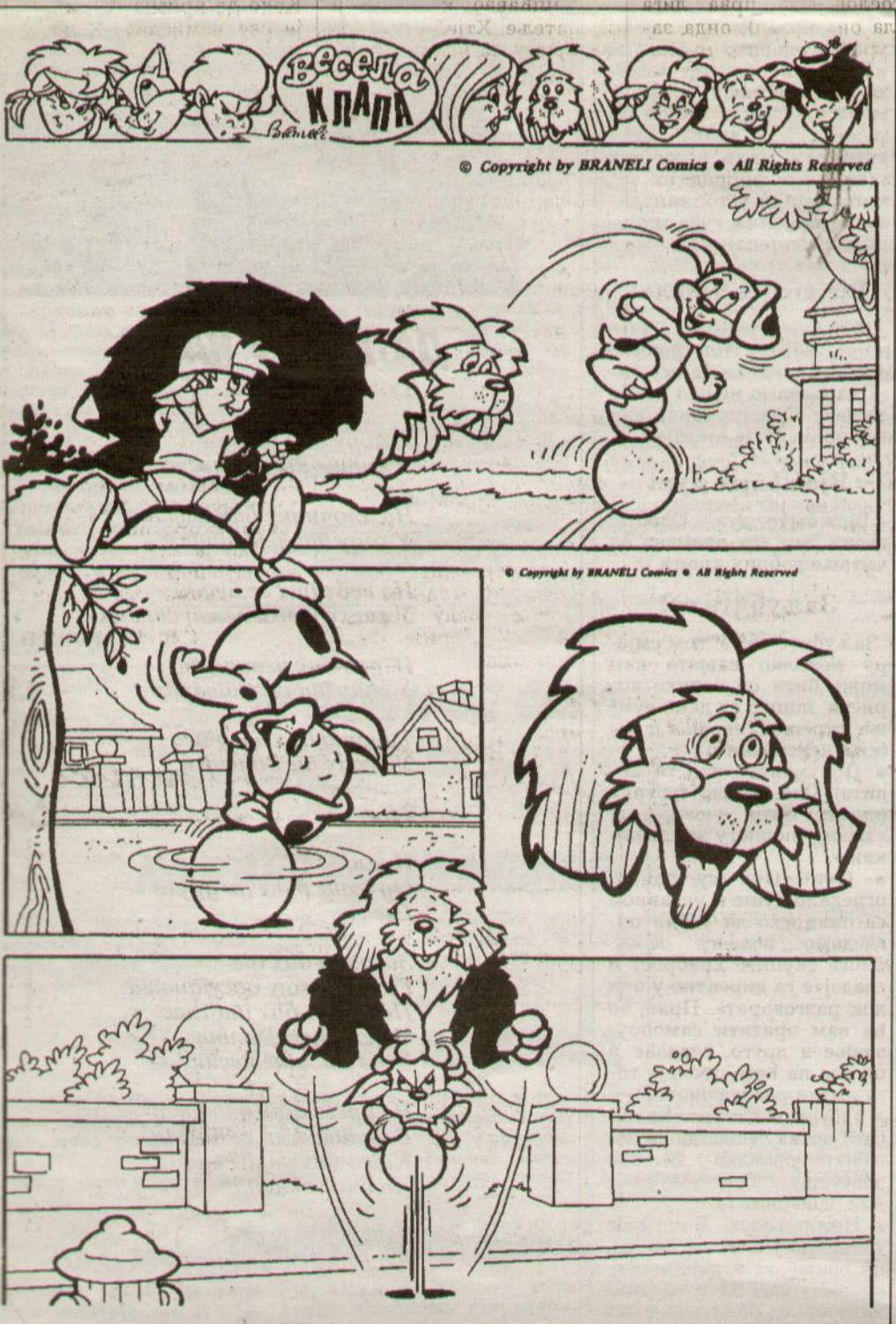
Крај маја су и посљедњи дани у Вртићу за 160 предшколаца који ће тим пово-

дом извести кратак програм за родитеље, добити дипломе „Траг сјећања“ које ће их подсећати на дане проведене у Вртићу, и поклон-љekтиuru за први разред. Предшколци, будући прваци, су присуствовали по једном школском часу у основним школама „Стефан Митров Љубиша“ и „Мирко Срзентић“ што је за њих било доживљај, упознали су се са наставницima и осетили атмосферу школе.

- Од септембра у вртићима, а од фебруара и у јасличама, кренули смо с новим наставним програмом. Урадили смо то крупним корацима трудећи се да он што прије заживи у нашој установи. Ово је прва година, почетак, свакако да има дилема и питања и код нас и код других установа које примењују нови програм, али очекујемо да ћemo убuduće са новим едукационима васпитача и медицинских сестара још боље реализовати нови наставни програм - каже Весна Димитријевић, директор ЈПУ „Љубица В. Јовановић-Маше“ и истиче да у том смислу треба побољшати сарадњу васпитача из предшколских група и наставника разредне наставе код којих предшколци почину, односно, настављају, процес образовања. - Разговарали смо с директо-

рома основних школа и очекујемо бољу сарадњу од септембра јер за то заиста има потребе. У Вртићу се ради по новом програму који умјесто фронталног односа васпитача подразумјева већу слободу дјеце, подстиче развој њихових способности и креатivnosti, особina koје ћe дјеци бити потребне у животу. Раније је акценат био на стицање конкретних знања. Добро је што је акценат помјерен са знања на подстицање креатivnosti и способности дјеце, али дјеца која су такав метод рада привукли у Вртићу сређено се са другачијим методом рада у школi. Зато би, сматрам, наставници разредне наставе требали да буду више упознати са методом рада у вртићима како би се процес образовања што успјешnije наставио. Почетком јуна почиње упис дјеце у нову наставну годину (други уписни рок је у августу) а у ЈПУ „Љубица В. Јовановић-Маше“ истичу да је тешко утвrditi критеријум за упис када је много више заинтересованих него што то доzvoljava prostorije mogućnosti. Зато ћe и ове године максимално настојati да упишу сву дјецu коja то želi. Tokom leta, iначе, radnje sva tri vrtića, u Budvi, Svetom Stefanu i Petromovcu, proces образovaњa.

В. М. СТАНИШИЋ

МАТУРСКО ВЕЧЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ 1996-2000. ГОДИНЕ СШ „ДАНИЛО КИШ“

ЗАЈЕДНИЧКА РАДОСТ

Субота, 20. маја, била је дуго очекивани дан за свих седам одељења четвртих разреда-гимназијалаца, туристичких техничара и техничара услуживања и кулинарства. Бечећи су и ове године били место где се одржало то дуго очекивано матурско вече генерације 1996-2000. Хотел „Спленид“ је овом приликом морао да прими 204 мaturanta и још више родитеља и родбине-укупно 540 људи. Велики број родитеља је у први мах мало обезврlo maturante јер није било могућe да разреди сједе заједно за истим столом. Али, добра музика и атмосфера су учиниле да се овај мали „проблем“ одмах заборави. Љеши половина maturanta је за матурско вече стварно доказала да је лепша. Дјевојке које смо гледали сваки дан у школi изненадиле су и нас maturante, и све остале, оригиналношћу, префињеним укусом и наравно, изванредним изгледом. А могле би их пожељeti и многе модне писте. Није се стицало утисак „вашара таштине“ и скупог расипања, иако је сигурно да су многи породични буџети овом приликом опустошени.

Бенд који је свирао на матурској вечери био је „Трио

Јанковић“. Очигледно, он није био потпуно по укусу старијих, нарочито број децибела, али мишљење maturanta је било другачије. Да су били веома добри доказао је стално пуни подијум родитеља и maturanta, који се празнио само за вријeme јела (то се, међутим, ријетко догађао), јер је размак између два јела био по неколико сати). Касније смо могли и да уживамо у гласовним способностима и неспособностима неких наших maturanta и maturantki, а и једни и други су употребили доживљај. Подијум је такођe био место за фотографисање, а фотографи су често излазили из сале да би промијенили филм, батерије и мало се одморили да захтјева „напорних“ maturantata. Игра на подијуму била је такођe на завидном нивоу, а играчко знањe maturantata је усљед добра атмосфере и мало вина нагло порасло.

Проблеми као што су претjerano konzumiranje alkohola и слично, који обично прате maturske вечери, овог су пута изостали и уступили место добром проводу и друштву које је потрајalo до раних јутарњих сати, односно до изласка сунца.

Другарско вече је одржано

сутрадан, у недељу 21. маја у „Трокадеру“. Поред будванских maturantata, у локалу је било пар екскурзија које су у „комплету“ посетиле „Трокадеро“, али и поред тога дио у коме су били будвански maturanti истицао се живошћu и добром атмосфером. Наравно, и нашим maturantima.

Другарско вече је карактерисала опуштења атмосфера од оне на maturskoj. Оваја атмосфера је била резултат одсуства родитеља и професора, а свакако и ионизантijeg облачења maturantata мање спутних краватама и одјелима. „Трокадеро“ је почeo да се пуни већ прије најављеног почетка другарске вечери, да би око поноћи сви maturanti били на ногама уз музiku која је опет била на завидном нивоу.

Иако је то можда поглед из нашег угla, чини нам се да су будвански maturanti показали зрелost, другарство и способност да се радују једностavno зато што су заједno. Наредним генерацијама бисмо предложили да се потруде да на maturskoj вечери имају заједничке столове, а да препусте родитељима и професорима да се друже и жале због прегласне музике.

Владимир ЈЕЛУШИЋ

21. ОПШТИНСКИ СУСРЕТ РЕЦИТАТОРА

НАЈБОЉИ ПРЕДРАГ ЗЕНОВИЋ
И МАРИЈА ИВОВИЋ

Традиционални 21. по реду општински сусрет рецитатора одржан је 22. маја у средњошколском центру „Данило Киш“. На овогодишњем такмичењу младих рецитатора, које је организовала Народна библиотека под покровитељством Општине Будва, учествовало је 23 ученика-16 из основних школа „Стефан Митров Љубиша“ и „Мирко Срзентић“ и 7 из средње школе „Данило Киш“.

Жири у којему су били Владимира Медиговић, професор књижевности, Бошко Богетић, књижевник, предсједник, и Јельдана Памучина, професор књижевности, наградио је по три најбоља рецитатора у млађој и старијој категорији (до и преко 15 година). У млађој категорији прво место освојио је Предраг Зеновић, ученик VII разреда ОШ „Стефан Митров Љубиша“, друго место Дорис Радић (III разред), а треће место Ивана Зоранић (II разред), сви из СП „Данило Киш“.

В.М.С.

ЕКСКУРЗИЈА ЗА СЈЕЂАЊЕ

• Наславничко вијеће основне школе „Стефан М. Љубиша“ из Будве и ове, као и претходних ћодина, организовало екскурзију за 185 ученика VIII разреда

У четвроредној екскурзији ученици су били гости гостолубивих домаћина у хотелу „Планинка“ на Жабљаку. Свакодневно су прављени излети, а веће завршавало у диско клубу. Превоз ученика организован је „Монтенегроекспрес“.

Ученици су посетили Ријеку Црнојевића најзначајнији трговачки центар некада, центар наше штампа-

рије сав нажалост у забораву и небризи, затим Подгорицу, Жабљак, Пљевља, Јабуку, Плужине, Мратиње, Никић и Главу Зете. Посјета манастирима Дајбабе, Морача, Пива, Острога као и дивне бесједе старешина манастира, предивне фреске, изазвале су код ученика не само пажњу него и дивљење према старим мајсторима.

Посјетом термоцентрали

у Пљевљима као и хидроцентрали у Мратињу ученици су употребили своје знањe стечено у клупама.

Пажњу и дивљење изазвали су љепоте Скадарског Црног и Пивског језера и предивни каньони Мораче и Таре. Свему овоме треба додати зисмке чаре на сијеђу који још има у изобиљу на Жабљаку.

П. ВУКИЋЕВИЋ

У средњој школи „Данило Киш“ завршена настава за maturantate

ТРЕЋИНА НА ПОПРАВНОМ

Од 209 ученика завршних разреда у СП „Данило Киш“ 135 је завршило разред за позитивним успјехом-28 са одличним, 63 са врлодобрим, 39 са добрым и 5 са довољним успјехом.

Осталих 74 (44 са једном и 30 са двије негативне оцење) шансу да успјешно заврше разред имаје на поправном испиту. Најбољу проплатност имало је одјељење гимназијалца IV-1 (87%).

Поправни испити за maturantate ћe се одржати 5. и 6. јуна, а maturske испити 12. и 17. јуна. Свечано уручивање диплома свршеним средњошколцима биће 19. јуна.

Спортска такмичења средњошколаца

ФУДБАЛЕРКЕ НАЈБОЉЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

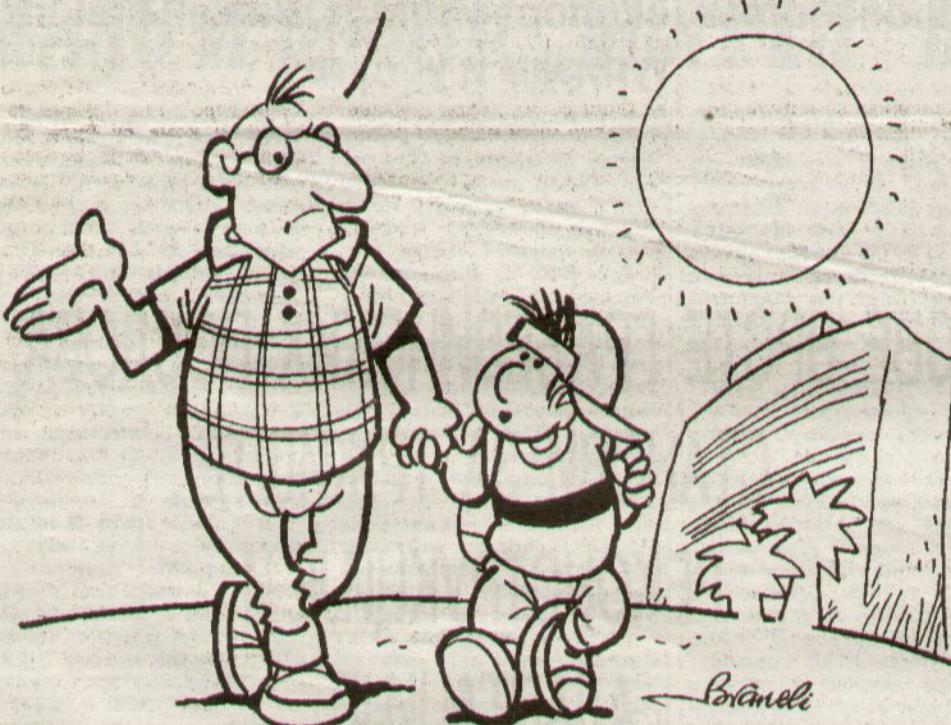
На републичком првенству у малом фудбалу за ученице средњих школа, одржаном у Бару 16. и 17. маја, ученице СП „Данило Киш“ су освојиле прво место. Екипу у коjoj су наступиле Златка Вулићевић, Биљана Медиговић, Дра-

гана Зец, Инес Лазаревић, Лана Реброња, Јелена Зечевић, Марија Ђивуљски, Марија Гвозденовић и Марија Пејовић, водио је професор физичког васпитања Ранко Багарић. За најбољег играча првенstva проглашена је Лана Ре-

брња, а најбољи strijelaц била је Инес Лазаревић. Оне, Златка Вулићевић и Биљана Медиговић одређене су у представнију Црне Горе која ћe почетком септембра учествовати на савезнom првенstvu.

ШАРЕНА СТРАНА

АКО НЕ ДОБЕШ ДО СТОТЕ-
УПИСАЈУ ТЕ НА ФАКУЛТЕТ
ЗА ТУРИЗАМ...

КАПИ ЗА ГЛАВУ

- Мућкање главом није она врста мућкања да би се превижевало.
- За мир дајемо све од себе, чак и значе живота!
- Ово не може нико да плати, али ми и не питам за цијену!
- Данашњи човјек не осјећа се срећним, али то је његова унутрашња ствар!
- Кад дјеца оду у школу, родитељи остају без надзора.
- Свака војска употребом постаје бар мало првена.
- И камен темељац потиче од ерупције.
- Грабимо ка врху, али нам тиква вода бријег рони!
- Не питају за цијену јер и немају намјеру да плате!
- Свијет дотура хуманитарну помоћ зараженим странама да људи не гину гладни.
- Опколени рачунају на помоћ са свих страна.
- Вриједност новца одређена је процентом политичке који је у њему садржан!
- Данас је овако, и нико вам не брани да вјерујете у боље сутра!
- Највећи подухват будала је што су навељи паметне да попуштају!
- Болесно друштво тражи добровољне даваоце крви!
- Земљу смо лијепо уредили. Само још да поставимо димне завјесе!
- Они који су за наш предлог нека дигну руку, осталима заврните руке на леђа!
- Ваздух би био загађенији да га не прочишћавамо удисањем!
- Кад год нам пукне филм они пусте реклами.
- Знате га са свих поља на којима ништа не ниче!
- Приче за лаку ноћ слушамо од раног јутра!
- Сузе помажу да брже сјецкate лук!

Живојин ДЕНЧИЋ

СВОЂЕЊЕ
РАЧУНА

Овај сам живоши
узалуд сираћио,
Чак се нисам
Ни отаћио.

Стално сам журио,
Црвенио, сивио,
Не знам да ли сам
Уйтишће живио.

На сијеску сам био
И ваздух дисао,
Али као да сам
Мајлу дисао.

Штетиша је штото сам
По земљи ходио,
Воље би било
Да се нисам родио.

Как сведем рачуне
Сага у старости,
За собом остављам
Само старе кости.

Мишар МИТРОВИЋ

ПРЕПИСИВАЊЕ ЖИВОТА

СРЕЋНИ ДОБИТНИК

Коцка се наш свијет, увек велико. Ових посљедних мјесеци, и младо и старо се клади на фудбалску лопту. Ону око које трче италијански мајстори фудбала, али итекако и Шпанди, Енглези, Њемци, Чеси... Клаудионице је и у Будви и у околним мјестима све више. Добија се и губи, како то већ и бива на клађењу. Али - старо је правило - ако се не игра не може се ни добити. А за фудбал на тикетима и не треба много парара, као рецимо за казина која су дуж наше обале углавном позатварана, за покер или друге сличне игре. Уложиш мало, па и евентуални добитак није превелик. Ако се игра с мало више новца и играча прати и срећа, ето и више марака и динара.

Но, овом приликом нешто ћу више о коцки и коцкару једном из нашег града. Преписујући оно што се збила догодила прије рвно двије деценије. Уз тек малу обраду.

Било је то коло изненађења, како обично кажу фудбалски коментатори. „Партизан“ је неочекивано изгубио код куће, „Ријека“ побиједила на страни, а „Вардар“ је одnio бод из Сплита. Ако сте икад попунили листић спортивке прогнозе (тада је југословенска прва лига била она права), онда за сигурно знаћете што то значи. Погодили сте. Значи брдо лове ономе ко има колону са 12 тачних погодака.

Нашим градом се брзином муње пронијела вијест: Малиша „убо“ свих дванаест. Друштво је сједјело у кафани, недалеко од риве, када је ушо срећни добитник и још с прага свима поручио пиће.

- Момци, имам дванаest тачних!

Једни су се радовали, други завидели, али сви су пили на Малишин рачун. Колико ли вреди „дванаестица“? Зашто не провјеримо телефоном, предложио је неко. Сви заједно су пошли у пошту и позвали Београд.

- Није могуће! Само три тикета. Шта кажете, сваком по 143 miliona.

Да, стара miliona, али

велика!

Тек тада је настало весеље. Малиша је и даље чашћавао као прави милионер. Окружен неуморним играчима спортивке прогнозе, баш као што је и сам, причао је раздрагано како је попунио листић.

- Знао сам да ће „Партизан“ изгубити, стога сам и фиксирао двојку. Најтеже ми је било да предвидим нулу у Сплиту. Навијам за „Хајдука“, знате. И онда сам ту играо сва три знака.

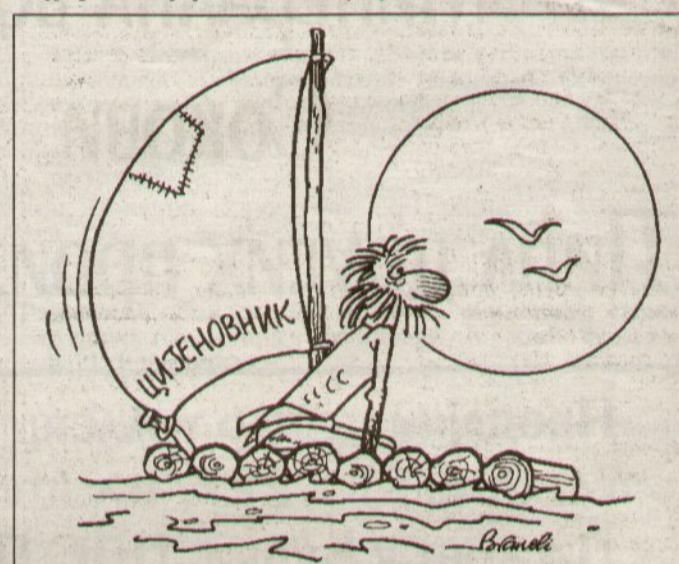
Сјутрадан су у Малишин

брож. Како, још вам паре нису досле? Није вазно, ја кредитирам.

Малиша је жетонима прекрио дванаестицу. Једном, два пута, седми пут... Готово цијеле ноћи. Срећа једноставно окрепнула леђа. Изгубио је пет милиона. Док га је испраћао према вратима Вићенцу је опет био весео:

- Ноћас није испло. Но биће боље, цим стигну паре, дођите.

Малиши се мутило у глави. Док је силазио низ дугачке степенице пона-

стан стигли новинари и прекинули домаћина док је чашћавао компаше и пријатеље. Хтјели су изјаве, причу, за новине.

- Не још - одио их је срећни добитник. - Кад стигну паре. У дилеми сам још да ли треба да се објави име. Знате како је, милиони су то...

Малишина популарност расла је из дана у дан. Сви су жељели да му честитају, да попију коју, понеко да затражи и зајам, неки да се једноставно нађу уз њега. Јер с толиким парома, никад се не зна. Као човјек коме је коцка у крви обрео се једне ноћи на улазу коцкарнице намијењене страницама. Без пасоша у њу није могао. Али шеф казина, господин Вићенци, који бјеше већ чуо за Малишине милионе био је веома предсуетњив.

- Господин Малиса, срећа иде на срећу. Пара на пару. Изаберите неки вљао је у себи: кад вам стигну паре. Које паре? Како да призна свима да је све измислио. Хтио је да се нашали с друговима па је лансирао вијест о добитку. Првих дана гођила му је слава: милиони, честитања, молбе за зајам, улазак у казино без пасоша, тапшања по рамену. А онда је све добило другу димензију. Ушао је у дугачки минус. Требало је вратити дуг Вићенцу, платити кафанске цехове које су конобари уписивали у „књигу утисака“ док не стигну милиони.

У размишљањима шта и како (у)чинити зора га је затекла на обали. Море се ритмично кретало напријед-назад, било је свјеже напољу. Само се и даље мутило у Малишиној глави. У празним цеповима био је само згужвани листић спортивке прогнозе са паровима за наредно коло.

С.Ш. ГРЕГОВИЋ

КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БаЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА
Минерална вода
Сокови
Пића других производача

Продајни центар у Ластви грбаљској
 тел. 086/51 - 297, тел./факс 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
 тел. 086/52-378

AQUAMARK

VAŠA FIRMA
 NA INTERNETU -
 USLOV ZA
 MODERNO POSLOVANJE
 I SAVREMENE KOMUNIKACIJE

Internet **.cg**

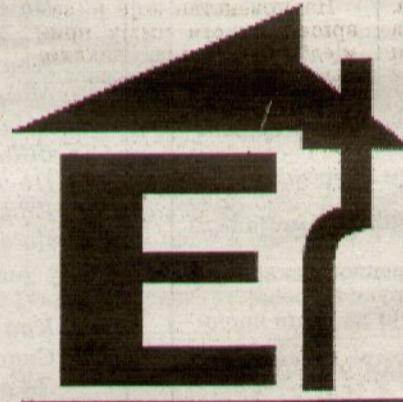
069 061 219

B VANEX

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
 туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
 СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
 РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
 АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
 тел./факс 086/52-790, тел. 51-764

ЕЛМОС
 БУДВА

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
 факс 086/ 51-320

СПОРТ

НА КРАЈУ ПРВОЛИГАШКЕ ФУДБАЛСКЕ ТРКЕ

КАКО И ЗАШТО „МОГРЕН“ НИЈЕ УСПИО

Завјеса је спуштена - „Могрен“ је друголигаш. У посљедњем, четрдесетом колу, утакмици пред својом публиком, када бодови више нису били важни ни за домаћине ни за госте, Будвани су поражени од Земуна. Тренер Батровић је извршио подмлађени састав и тако симболично најавио да су Војводић, Глушчевић, Сели, Рађеновић и остали који ће добити шансу у новом првенству, будућност будванској фудбалу.

„Могрен“ је „визирао“ документа за другу лигу, два кола прије краја у необичном дербију с новим шампионом „Црвеној звезди“. Бод против црвено-бјелих давао је наду у опстанак, а пун плијен је обећавао реалне шансе да се уз „пун гас“ до краја то и оствари. Жуто-плави се, истина, нијесу намјерили на расположеног противника коме су бодови требали, можда не пријеко и по сваку цијену, али зато јесу на судију Арсића, који је био веома расположен да помогне - гостима. Дуго је „Могрен“ држao резултат 0:0, цијело прво полу-вrijeme, па и петнаestak минута наставка. А онда је на сцену, пред препуним гледалиштем, ступио дјелилац неправде с Палића, који је од раније Будванима у лошој успомени. Он је, наиме, видио оно што је мало ко други примијетио - да је неко од играча „Могрена“ играо руком у свом шеснаестерцу. Једну напушкану лопту оквалификовала је као једанаестерац, што је изазвало бурну негодовања и код навијача, и код играча „Могрена“. И подсмијех код присталица шампиона. Послиje 40 кола „Могрен“ је освојио 19. место са 44 бода. Остварио је 13 победа, пет ремија и 22 пораза, уз изузетно негативну гол-раздјелку 40:70. Иза њега су остали „Спартак“ и „Борац“, али и три тима пласирани испред „Могрена“, такође се селе у нижи ранг: београдски „Хајдук“, „Пролетер“ из Зрењанина и смедеревски „Сартид“. „Црвена звезда“ ће играти у Лиги шампиона, „Партизан“ и „Напредак“ биће наши представници у УЕФА Купу, док ће „Обилић“ играти у Интер ТОТО Купу.

На првенство које је завршено многи имају примједбе. Највише, дакако, они који су напустили лигу, али и још неки. Дијелње правде је било изузетно слабо, пропусте је пуно било код делегирања судија, али и на другим мјестима у нашој фудбалској организацији. Да не будемо престроги, слободно важи констатација да је ово такми-
чење наших најбољих тимова било на самој ивици регуларности. О томе прије свих треба, што прије, да темељно поразговарају они који воде ФСЈ, како би ново првенство у скраћеној лиги било много боље организовано. И како фудбал не би тјерао публику са стадиона, већ је - привлачио.

Шта пак рећи о тиму с Лугова. Извјесно је да је знатно раније „Могрен“ „заузео“ мјесто у друголигашком каравану. Ако се изузму судије, они који их одређују, па и они који из сјенке муте и кроје по жељама мобиљних првенstvenih табела, кривице треба тражити и на „домаћем терену“. Екипа из Будве, састављена од прилично искусних и нешто млађих играча који ће се тек доказивати имала је „штофа“ за прволигашко друштво. Но, понекад у превеликој жељи да се освоје бодови код куће, играло се погрешно, брзоплето и несигурно, па су губљене и оне утакмице које су објективно многи сматрали добијенима. И на свом терену, понеку и у гостима. „Падали“ су и „ремији“ онда када су на дохват руке била три бода. Не може се рећи да фудбалери нијесу имали воље и жеље, да се нису трудали, да је стручни рад био лош. Али...

Такмиčење у прволигашком друштву је и даље веома скupo, будвanski клуб ни издалека нема пару колико би требало. Ни за путовања, обавезне припреме које се изводе у другим мјестима и крајевима, а камоли за добре премије и плате играчима и њиховим тренерима. Дотације су претанке, од улазница се премало узимало, осталих извора прихода готово није било.

Фудбалски терен у Будви је прича за себе. Намјерно какјемо терен је није ријеч ни о иоле озбиљнијем игралишту, да се и не говори о стадиону. Сама подлога на којој „јуре“ за лоптом игра-

чи уз велике напоре управе клуба, некако је и припремана за утакмице, али уз овакве трибине, свлачионице и друге просторије, без правог помоћног игралишта, заиста нема услова за нормалан рад. Такви (не) услови су, можда и један од битних разлога што остали тимови и не воде да долазе у Будву, макар она с друге стране била привлачна за боравак па и спорских екипа. О новом игралишту се годинама прича, али истовремено готово ништа не ради, да се оно и - изгради. А то је велика обавеза управе због младих играча, талената који су поникли на овом и околним теренима, који су будућност и будванској и пријенорског и југословенском фудбала.

Када је публика фудбалска у питању, макар колико било непопуларна, може се слободно рећи да ни она није била на прволигашком нивоу. Више позоришна него темпераментна фудбалска, јужњачка, она се огашавала ту и тамо, тек када фудбалери „Могрена“ постигну гол, када освоје сва три бода. А када је било тешко, када је домаћина губио, када му је пријеко било потребна помоћ с трибинама, нико се није чуо. Догодило се, тако, да на неким утакмицама, као што су биле оне са „Партизаном“ и „Црвеној звезди“, гости имају далеко више навијача који су у правој јужњачкој атмосferi током свих деседесет минута навијали за своје љубимце. Њима наравно све похвале, али и критика онима којима су на срцу плавожуте боје.

Следије пауза која ће итако добро доћи управи и стручном штабу „Могрена“. Нужна је права, потпуна, темељна анализа онога што се догађају у минулом првенству, која ће послужити прије свега за адекватне припреме које ће поставити и клуб и тим на нове основе. За такмиčење у такој квалитетној лиги које очекује лигаша с Лугова.

С.Ш.Г.

УКРАТКО

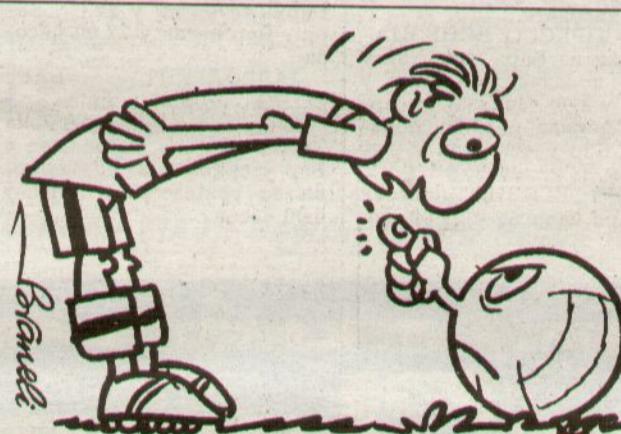
• Пионирска екипа ОК „Будванска ривијера“ освојила је прво мјесто на такмиčењу градова Ју-гославије у Обреновцу. Учествовало је 27 екипа из наше земље, Републике Српске и Македоније. Осим екипног успеха припадала су им и три појединачна признања: Марко Јовићевић је проглашен за најперспективнијег играча, Марко Багарић за најбољег техничара, а Балша Ненадић за најсимпатичнијег играча. Пионир „Будванске ривијере“ су освојили прво мјесто и на првенству Црне Горе одржаном у Бару и изборили учешће на савезном турниру. На овом такмиčењу за најбољег играча проглашен је Марко Јовићевић, а за најбољег техничара Марко Багарић.

• На боћарском турниру „Бањалука 2000“ учествовало је 16 екипа из свих република бивше Ју-гославије, а прво мјесто освојила је екипа „Будве“. Турнир се играо у три дисциплине: прецизно избијање, тројке и парови.

• Поводом завршетка такмиčења у првој савезној лиги и освајања трећег мјеста ОК „Будванска ривијера“ је 4. маја у хотелу „Авала“ организована „Вече одбојке Будва 2000“. Уз богат културно-забавни програм било је ријечи о протеклој и припремама за наредну такмичарску сезону. Уручена су признања појединцима и организацијама за до-принес у рад и резултатима Клуба.

• Омладинци ФК „Могрен“ су побједници Купа Црне Горе за 2000. годину. У финалу Купа Ју-гославије за омладинце, одиграном 11. маја у Београду, изгубили су од „Спартака“ из Суботице 0:1 аутоголом свог играча Томановића.

• На европском првенству у боксу, одржаном у Тампереу (Финска), наш суграђанин Никола Сјеклоћа освојио је бронзану медаљу у полуслредњој категорији (до 71 кг). Он је у полуфиналу поражен од Руса Андреја Мишића, а Сјеклоћа је меч издржао до краја иако је у другој рунди задобио тешку повреду - прелом руке.

БОЋАЊЕ - ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

„МАИНИ“ НА ЧЕЛУ ТАБЕЛЕ

Боћари су завршили први дио такмиčења а новајлија у лиги, „Маини“ послије пет кола налази се на првом мјесту због бољег количnika.

Резултати екипе „Маини“ и „Будва“ у првих пет кола:

„Младост“ - „Маини“ 4:12;

„Будва“ - „Маини“ 5:2;

„Мельине“ - „Маини“ 10:6;

„Брђанин“ - „Маини“ 8:8.

ТАБЕЛА

1. „Маини“	5	3 2 0	8 (+26)
2. „Бал“ Зетатранс“	5	3 2 0	8 (+20)
3. „Брђанин“	5	3 2 0	8 (+18)
4. „Будва“	5	2 0 3	4
5. „Мельине“	5	1 0 4	2
6. „Младост“	5	0 0 5	0

ФУДБАЛ - ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

„МОГРЕН“ - „МИЛИЦИОНАР“ 3:1 (2:1)

Будва, 3. маја. Стадион „Лугови“. Гледалаца око 800. Судија Мирољуб Радоман (Врбас). Стријелци: Станковић у 20., Рађеновић у 22., Ђукановић у 60. (из једанаестераца) за „Могрен“, а Мулина у 45. минуту (из једанаестераца) за „Милиционар“. Жути картони: Ђуришић, Жижић („Могрен“), Једзимић, Рађичић, Радовановић („Милиционар“). Црвени картон: Једзимић („Милиционар“).

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Љуцовић, Рађеновић (Вушуровић), Белада, Ђуришић (Пима), Вукотић, Станковић, Жижић, Јововић, Војводић (Стањевић), Ђукановић.

„МИЛИЦИОНАР“: Ковачевић (Ранђеловић), Живковић, Грубелић, Рађочић, Ђукић, Станић (Кришановић), Једзимић, Марковић, Мулина, Спљевић (Радончевић), Катић.

„БОРАЦ“ - „МОГРЕН“ 0:1 (0:0)

Чачак, 6. маја. стадион „Борца“. Гледалаца око 300. Судија Михаило Јекнић (Београд). Стријелци: Станковић у 69. минуту („Могрен“). Жути картони: Мијајловић, Плазинић, Марковић („Борац“), Рађеновић, Станковић („Могрен“).

„БОРАЦ“: Милекић, Марковић, Рајчевић, Гочанин, Плачић, Ковачевић, Драгутиновић, Мијајловић, Обрадовић (Костић), С. Ковачевић (Станишић), Плазинић.

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Љуцовић (Беркуљан), Рађеновић, Белада, Вукотић (И. Војводић), Пима, Рађојевић (Стањевић), Станковић, Јововић, Ђукановић, Н. Војводић.

„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“: Коџић, Дудић, Илић, Вукмановић, Глоговац, Буњечевић, Гвозденовић, Леринц, Друлић (Мирковић), Пјановић (Бајчетић), Божковић (Гојковић).

„ЖЕЛЕЗНИК“ - „МОГРЕН“ 4:0 (4:0)

Београд, 17. маја. Стадион „Железника“. Гледалаца око 200. Стријелци: Спасић у 19. и 44. Гизић у 26. и Станисављевић у 45. минуту („Железник“). Судија Драгиша Антић (Ниш). Жути картони: Војводић и Белада („Могрен“).

„ЖЕЛЕЗНИК“: Филиповски (Солдатовић), Никовић, Гизић, Алексић, Луцић, Спасић (Тасић), Станисављевић, С. Живковић (Петковић), Словић, Ситић и М. Живковић.

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вушуровић, Пима, Белада, Вукотић, Н. Мирковић, С. Мирковић, Жижић, (Глушчевић), Јововић, Ђуцовић, (Шпадијер), Ђукановић (Војводић).

„МОГРЕН“ - „ЗЕМУН“ 1:2 (0:1)

Будва, 20. маја. Стадион „Лугови“. Судија Новак Кострешевић (Нови Сад). Стријелци: Станевић у 84. („Могрен“). Н. Мирковић (аутогол) у 26. и Ђинђић у 78. минуту („Земун“).

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Станковић, Пима, Н. Мирковић (С. Мирковић), Жижић, Ђуцовић, Јововић (Шпадијер), Рађеновић, Војводић, Глушчевић, Сели, Станевић.

„ЗЕМУН“: Ристовић, Никитовић, Ђуровић, Гргинић, Крушчић, Ђурић, (Опаћић), Младеновић, Веселиновић, Матић (Миљеуснић), Ђинђић, Томић.

ТАБЕЛА НА КРАЈУ ПРЕНОСА

1. „Црвена звезда“	40	33	6	1	85

ИНФОРМАТОР

ПИЈАЧНИ БАРОМЕТАР

Понуда и асортиман ро-
бе на будванској зеленој
пијаци је велик, а о виси-
ни цијене (по килограму)
просудите сами.

ВОЋЕ: -ЛИМУН 2,50
ДМ - КИВИ 3,00 ДМ -
БАНАНЕ 2,00 ДМ - ЈА-
БУКЕ 2,50 ДМ - ЈАГОДЕ
4,00 ДМ - ТРЕШЊЕ 4,00
ДМ - ОРАСИ 12,00 ДМ -
СУВЕ СМОКВЕ 10,00 ДМ -
СУВО ГРОЖЊЕ 10,00
ДМ.

ПОВРЋЕ: ПАРАДАЈЗ
3,50 ДМ - МЛАДИ ЛУК
2,50 ДМ - МЛАДА ПА-
ПРИКА 4,00 ДМ - БОРА-
НИЈА 2,50 ДМ - БОВ 5,00
ДМ - КЕЉ 2,00 ДМ -
КРОМПИР 1,20-2,00 ДМ -
КУПУС 1,00 ДМ - КРА-
СТАВАЦ 2,00 ДМ - ТИ-
КВИЦЕ 1,50 ДМ - БИЈЕ-
ЛИ ЛУК 2,50 ДМ - ПА-
СУЉ 2,50-4,00 ДМ - ШАР-
ГАРЕПА 2,00-2,50 ДМ -

КАРФИОЛ 2,00 ДМ - ЗЕ-
ЛЕНА САЛАТА 1,50-2,00
ДМ.

ОСТАЛИ ПРЕХРАМБЕ-
НИ ПРОИЗВОДИ: - СИР-
ПУНОМАСНИ 10,00 ДМ -
СИР-ПЉЕВАЉСКИ 7,00
ДМ - СИР-СРБИЈАН-
СКИ-КРИШКЕ 4,00 ДМ -
ДИМЉЕНИ СИР 11,00
ДМ - КАЈМАК 10,00 ДМ -
ЈАЈА, по комаду 0,20 ДМ -
МАСЛИНЕ 5,00 ДМ -
МАСЛИНОВО УЉЕ 10,00
ДМ - МЕД 10,00 ДМ

Пијаца је како видите
пуну, а што се ваших
новчаника тиче покушајте
да их прилагодите ци-
јенама. Бар толико да од
сваке групе производа купите
понешто. Кају да
ни дијета није лоша. По-
себно сада када је сунце
све јаче, а цијене...

С.П.

РЕПЕРТОАР БИОСКОПА
„ЗЕТА-ФИЛМ“ ЗА ЈУН

- 1 - 03. јуна: MATRIH
- 5 - 07. јуна: ТАЛЕНТОВАН ГОСПОДИН РИПЛИ
- 8 - 10. јуна: МУЗИКА МОГ СРЦА
- 12 - 14. јуна: ИНСАЈДЕР
- 15 - 17. јуна: ДОГМА
- 19 - 21. јуна: ЉУБАВНИЦИ
- 22 - 24. јуна: У СЕДЛУ СА ЂАВОЛОМ
- 26 - 28. јуна: КОЦКА
- 29 - 01. јула: ТЕРЕТ СМРТИ

РЕД ВОЖЊЕ-ПОЛАСЦИ
АУТОБУСКА СТАНИЦА „МЕРКУР“ БУДВА

(Радно вријеме 5.30-22.30)

РЕД ВОЖЊЕ:

БАР: 6.45, 8.35, 11.15, 14.20,
17.10, 17.50, 19.45 часова
ПОДГОРИЦА: 5.30, 6.00,
6.35, 6.45, 7.10, 8.00
ЦЕТИЊЕ: 8.30, 9.15, 10.10,
11.15, 11.30, 12.15, 12.40,
12.45, 13.30, 14.40, 15.05,
15.40, 16.45, 18.00, 18.30,
19.20, 21.00, 21.30 часова
ТИВАТ: 5.00, 7.05, 8.15,
9.30, 10.00, 12.10, 14.15,
15.00, 17.00, 18.10, 18.50,
19.20, 20.00 часова
УЛЦИЊ: 14.20 часова
НИКШИЋ: 12.45 часова
ПЉЕВЉА: 12.45 часова
ВЕРАНЕ: 6.35, 8.30, 18.00,
20.15, 21.30 часова
ЖАБЉАК: 12.45 часова
БАЊА ЛУКА: 18.55 часова
- осим понедељка и четвртка,
20.00 часова - петак и
недеља - преко Федерације
САРАЈЕВО: 8.50 сваког
другог парног дана, 20.00
часова - петак и недеља,

ХЕРЦЕГ НОВИ: 6.15, 7.05,
8.00, 8.20, 8.50, 9.30, 10.20,
11.20, 12.20, 14.30, 16.00
17.00, 18.00, 19.30, 20.20 ча-
сова,

КОТОР: 6.15, 7.05, 8.00,
8.50, 9.45, 11.20, 12.20, 14.15
16.30, 17.00, 18.00, 19.20
20.20 часова,

БЕОГРАД: 5.30, „Аутопре-
воз“ Чачак, 8.30, - „Авто-
превоз“ Врњачка Бања,
18.00, - „Lens-Bg-Božurita“
19.20 - „Дин-турес-Божур“

ПГ, 17.00. - POD-chport Под-
горица, 21.00 - Аутосаобра-
ћај Херцег Нови, 21.30 - Ау-
топревоз Врњачка Бања,
„Аутосаобраћај“ Херцег Но-
ви, 6.50 - „Аутобока“ Котор
НОВИ САД: 19.20, 21.00

часова
СУБОТИЦА: 19.20, 21.00
часова
КРАЉЕВО И КРАГУЈЕ-
ВАЦ: 5.55, 8.30, 20.10, 21.30
часова
НИШ: 6.35, 18.00 часова
преко Бруса и Копаоника

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

ЖЕЉЕЗНИЧКА СТАНИЦА БАР

(28.5. до 9.6.2000)

Београд: 10.35 (брзи), 14.00
(пословни), 21.15 (брзи),
22.35 (авто воз); Нови Бео-
град - Нови Сад - Суботица:
19.50 (брзи) са директним
колима за Ниш од 16.6 и
до 25.9., Ниш: 20.40 (брзи,
саобраћа од 17.6. до 24.9.) са
директним колима за Ско-
пље од 1.7. до 1.9. Подгори-
ца: 5.25 (локал), 6.25 (ло-
кал), 9.13 (локал, саобраћа
од 10.6. до 10.9.), 10.35 (брзи),
11.45 (локал), 14.00 (послов-
ни), 14.30 (локал), 16.30 (ло-
кал), 18.30 (локал), 19.50
(брзи), 20.40 (брзи, саобраћа
од 17.6. до 24.9.), 21.25 (бр-
зи), Бијело Поље: 5.25 (ло-
кал), 10.35 (брзи), 14.00 (по-
словни), 16.30 (локал), 19.50
(брзи), 20.40 (брзи, саобраћа
од 17.6. до 24.9.), 21.25 (брзи)
часова.

БЕОГРАД-ТИВАТ: поне-
дјељак - 11.00, 14.05, 15.10 и
19.50, уторак - 8.10, 14.00,
17.55 и 18.50, сриједа - 8.10,
14.40, 15.40 и 19.00, четвр-
так - 8.30, 13.40, 15.20 и
19.10, петак - 8.25, 12.20,
13.50 и 18.10, субота - 8.10,
10.50, 14.50 и 18.00, недеља -
8.10, 10.30 и 14.30 часова

АВИОНИ - РЕД ЛЕТЕЊА

ТИВАТ-БЕОГРАД: поне-
дјељак - 11.00, 14.05, 15.10 и
19.50, уторак - 8.10, 14.00,
17.55 и 18.50, сриједа - 8.10,
14.40, 15.40 и 19.00, четвр-
так - 8.30, 13.40, 15.20 и
19.10, петак - 8.25, 12.20,
13.50 и 18.10, субота - 8.10,
10.50, 14.50 и 18.00, недеља -
8.10, 10.30 и 14.30 часова

БЕОГРАД-ТИВАТ: поне-
дјељак у 9, 12.05, 13.10 и
16.00, уторак - 6.30, 12.00,
16.00 и 17.10, сриједа - 6.30,
12.45, 13.40 и 17.00, четвр-
так - 6.30, 11.40, 13.40,
17.30, петак - 6.30, 10.25,
12.00 и 16.30, субота - 6.30,
8.50, 12.50 и 16.20 недеља -
6.30, 8.50 и 12.40 часова

БРОДОВИ - РЕД ПЛОВИДБЕ

ЛАБУРНУМ - полазак из
Бара уторак, петак и недеља
у 22.00, полазак из Бара
понедељак и субота у 23.00 ча-
сове.

АЛВА из Бара понедељак
и четвртак у 21.00, полазак
из Барија сриједа и петак у
20.00 часова.

„ЕКСПРЕСС ВЕНЕЗИЈА“
полазак из Бара четвртак у
18.00, долазак у Анкону у
петак у 9.00. Полазак из Ан-
коне сриједа у 18.00, дола-
зак у Бар у четвртак у 9.00
часова

РО-РО „ЕГИЗИЈА“ полазак
из Бара недеља у 21.00, до-

лазак у Анкону понедељак
у 18.00, Полазак из Анконе
субота у 13.00, 00, долазак у
Бар недеља у 18.00 часова

ЈУГАОАГЕНТ БАР „ХОР-
НЕБЕАМ“ Бар - Анкона: уто-
рак у 16.00, субота у 12.00;

Анкона - Бар: сриједа у
15.00, недеља у 10.00; Бар-
Бари: четвртак у 22.00, Бар-
Бари - Бар петак у 22.00 часо-
ва

„ЈАДРОАГЕНТ БАР“
РО.РО „Липа“: Ријека -
Плоче - Бар - Малта - Гиоид-
 Тауор - Ријека упуљава у

Бар уторком у 22.00, испло-
љава сриједом из Бара у
6.00 часова.

ЛАБУРНУМ - полазак из
Бара уторак, петак и недеља
у 22.00, полазак из Бара
понедељак и субота у 23.00 ча-
сове.

АЛВА из Бара понедељак
и четвртак у 21.00, полазак
из Барија сриједа и петак у
20.00 часова.

„ЕКСПРЕСС ВЕНЕЗИЈА“
полазак из Бара четвртак у
18.00, долазак у Анкону у
петак у 9.00. Полазак из Ан-
коне сриједа у 18.00, дола-
зак у Бар у четвртак у 9.00
часова

РО-РО „ЕГИЗИЈА“ полазак
из Бара недеља у 21.00, до-

ПРОГРАМ
РАДИО БУДВЕ

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

7.30-8 Глас Америке
8.15 Генерална најава

8.20-9.30 Блок најавних информација,
телефонска укупна репортера, огласи

9.30 Наградна игра Јутарњег програма
9.50 Што штампа штампа

10.00 Вијести
10.10 Отворени студио

10.30 Маркетингска презентација
10.50 Блок информација

11.00 Мали огласи

ПОНЕДЈЕЉАК

11.11-13.00 Хит дана
11.30-12.00 Ударни термин за ЕПП

12.00 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи

12.30 BBC
12.45-13.00 Рекламни спотови, огласи

13.00-14.00 Тема дана
14.00-14.30 Концерт

14.30-15.00 Рекламни спотови, огласи

15.00 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи

15.30-16.00 Новости дана РЦГ
16.00-17.00 Спорска разгледница

17.00 Будванска хроника
18.00-19.00 Радио мост

19.00-20.00 Музички предах, реклами

20.00-21.00 Филм

21.00-23.00 Астрологија

23.00-24.00 Музичка емисија - канtri
Слиједи музика из режије Радио Будве
до 7.30

УТОРАК

11.00-11.30 Хит дана

11.30-12.00 Ударни термин за ЕПП

12.00 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи

12.30 BBC
12.45-13.00 Рекламни спотови, огласи

13.00-14.00 Тема дана
14.00-14.30 Концерт

14.30-15.00 Рекламни спотови, огласи

15.00 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи

15.30-16.00 Новости дана РЦГ
16.00-17.00 Спорт и Музика